

Wadstena kloster-reglor

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

Andra Delen.

Häft. 1.

WADSTENA KLOSTER-REGLOR.

SAMLINGAR

UTGIFNA

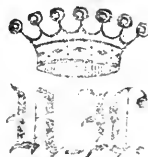
AF

SVENSKA

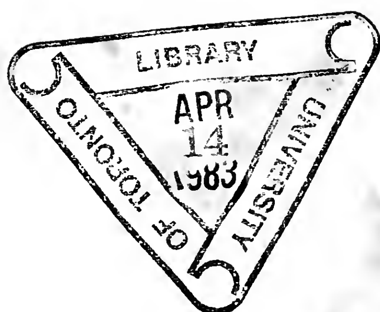
FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

Andra Delen.

STOCKHOLM, 1845.
TRYCKTA HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

LIBRARY
APR
14
1983
UNIVERSITY
OF TORONTO

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

Andra Delen.

Häft. 1.

WADSTENA KLOSTER-REGLOR.

STOCKHOLM, 1845.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

WADSTENA

KLOSTER-REGLOR.

Efter Gamla Handskrifter

UTGIFNA

AF

CARL FERDINAND LINDSTRÖM.

STOCKHOLM, 1845.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

Den heliga Birgitta grundlade i Rom sitt anseende såsom helgon. Hennes namn hade vunnit Europeiskt rykte, innan det återvände till fäderneslandet, omgifvet af kyrkans glans. Enligt hennes egen utsago hade vår Frälsare sjelf uppmanat henne, att stifta den orden, hvilken benämndes efter henne, och hvarje stadgande i kloster-reglorna var omedelbart föreskrifvet af honom.

Då dessa kloster-reglor härmed öfverlemnas åt allmänheten, torde en teckning af Birgittas lefnad lämpligast kunna förutsändas såsom en inledning till dem. Vi begagna härvid främst en nära samtidig lefvernesbeskrifning öfver henne, förvarad i en handskrift å kongl. bibliotheket i Stockholm *). De tillägg till denna lefnadsteckning, hvilka erhållas ur andra källor, skola derefter blifva upptagne.

---

*) Ifrågavarande codex är en af dem, som fordom tillhört Wadstena kloster, och har signaturen A. 33. Den tyckes vara från början af 15:de århundradet, hvarje sida delas i två spalter, och den är alltigenom skrifven med samma hand, tydlig och utan många förkortningar. Bladen äro ej paginerade. En sednare hand har i kanten gjort åtskilliga anteckningar och öfversättningar på Latin. — Utom lefnadsteckningen innehåller denna handskrift:

En förklaring öfver tio Guds bud; samt derefter
"Wars Herra Jhesu Christi ordh til sina utwalda oc sötaste Brud *Sancta* Birgitta."
Första boken börjar: "Jak ær Skapare hijmils oc jordz, En i Guddomen medh Fadhrenom" etc.
Andra boken: "Jhesus Christus talade til sina brudh sighiande: Nar djäflin frästar thik, tha sigh" etc.
Tredje boken: "Jhesus Christus Gudh oc Man, huilkin som kom til jordhrikis at taka mandom" etc.

De vita *beate* birgitte

Ærofullir gudh hulki*n* som dygdh ok makt ok styrk gifw*ir* sino thiænisto folke vpresir j dygda*n*na hogdh mæ*n*niskiona sik thækkelika tilbundna j them hælgha anda ok latir hona wardha sins guddoms luttakande ok gør hona rika *medh* sælom dygdha økilsom hulkins vndarlika milhetz diup fult ær *medh* allom søtma. vmfæ*m*pnir swa ma*n*kønit *medh* gudhelix kærlekx bræ*n*dagha ok hita at han æmuæl *medh* sino owi*n*nelika walde ok ogripeliko snille ok otaliko milheth vtuæl thessa wærldi*n*na wa*n*maktogh thi*n*gh Swa at wærldzlika starke mæn maghin skændas ok skæ*m*mas Thy at siælfwir gudh hulkin som ær æwerdhelikx skens lyws ok klarhet Vtwalde sik iomfr*u*likin quid j hulkom ther han wærdogadhis ma*n*dom taka, Han liwste iomfr*u*na j iomfr*u*doms ælskogha. Ok ænkiom til atirhaldz ok renlekx fæghri*n*dh, han inførdhe j wærldena j thessom yt*ir*sta wærldi*n*na tima s*anc*tam birg*it*tam fødda aff ærlikasta gøta slækt, swa som wælloktande yrth ok fæghirsta oleo træ j gudz huse. Hon war sa*n*nindi*n*na dottir. godleksins andbudh liws j gudhelikom vmgæ*n*gilsom, j hælagheth vidfrægd høghtidhelikin ok klar j tholomodhe ok ødmiukt. Prydh *medh* alla dygdha ok gudhelika sidha fæghrindh. *medh* hulkom hon styrdhe manga fran synda villo. Ok kallade them til gudz dyrkan *medh* hælaghom kæ*n*nedom Ok for thy at hon astundade sins brudhgoma ihesu *christi* reno ok søto vmfæmpnilse *medh* gudhelikom astu*n*dilso*m* af allom sins hiærta roto*m* Vardh hon wærdogh ath kallas brudh aff hono*m* *medh* gudhelikx skins snille høghelikare æn somlike and*re* Swa ath hon
*Bl. 1 v. wærdogh wardh *at søkias *medh* gudhelikom hugnilsom ok vppinbarilsom Ok *medh* gudz vidhir talan ok hans wæl-

signada modh*ir*s iomfr*u* ma*r*ie. ok hælga ængla ok hælga ma*n*na. Ok høra gudhelikin radh ok doma ok them vppinbara j wærldi*n*ne Thy ær nw loflikit ath nokot sighia ok scr*i*wa aff thessa ærofulla fr*u*na byrdh ok ærlika lifw*ir*ne til gudz loff ok æro hulkin th*er* ensamin gør mykit vndarlik thingh. Sancta birgitta ær mykit ærliki*n* aff si*n*ne slækt ok byrdh ok tho ærlikarin aff gudheliko*m* g*er*ni*n*ghom hon war fødh æptir wærldi*n*na wærdhelikh*et* aff høghom ok gudhelikom forældrom. hulkin bræ*n*na*n*de waro j rætuisom g*er*ni*n*go*m* ok gudz lagha gømo. Hæ*n*na fadh*ir* war en gudhelikin man ok rætuis: han sc*r*iptade sik hwarn freadagh ok plæghadhe swa sighia jak vil mik vm freadaghin swa til redha ath jak ær redoboin j androm daghom ath tola hwat gudhi thækkis at iak skal thola. Han ok hans fadh*ir*. ok hans fadh*ir*fadh*ir*. ok fadh*ir* fadh*ir* fadhorin foro hwar j sinom tima pilag*r*ims færdh til ierusale*m* ok andra hælgha ma*n*na stadha hulkit ey ær førra opta hørt ath swa rike mæn foro swa langan wægh ok ærwodhis fullan aff ytarsto wærldi*n*na ændom at see ok hedhra the stadha th*er* *christus* war likamlika Hwadhan aff *christus* sagdhe si*n*ne brudh s*anc*te birg*it*te sidhan jak sigh*ir* thik ey til thit wærldzlikit loff. at thin slækt framgik aff hælgha konu*n*ga slækt. Ok the forskullado m*edh* sino*m* dygdhom ok forskullan ath gudz nadh skulle vppinbaras m*edh* thik Hæ*n*na modh*ir* war ok myk*it* gudhelikin ok fødh af ærlikasto slækt. Hulkra fadh*ir* føddh*ir* war aff konu*n*gxlike slækt Han lagdhe gru*n*dual vndir *ma*n*ga kirkior ok gaff goz til manga kirkior *Bl. 2.
ok kloster Hans hust*r*u war ok mykit gudhelikin æn tho lønte hon sina høxsto gudhelikh*et* ok tedhe sik for ma*n*na øghom æpt*ir* wælborna ma*n*na siduænio ffor hulkit en klostor fr*u* forsmadhe hona dømande hona høghfærdogha

wara, Vm samo nattina syntis the nu*n*no*n*ne en hedh*i*rlikin mæ*n*niskia sighiande Hwi forsmadhe thu mina thiænisto q*ui*nno sighiande hona wara høghfærdogha hulkit ey ær sant, Thy skalt thu vita at iak skal læta framga aff hæ*n*ne ena dottir. m*edh* hulke iak vil gøra mina samsæt ok swa mykla nadh at alle skulu vndra ther vppa ok æmuæl mine vini skulu vndra vppa hæ*n*ne Thæntidh hæ*n*na modh*i*r bar hona j sino*m* quidh Tha hænde th*et* swa at hon wardh en tima m*edh* flerom skipbrota a enne haff klippo. Hwar mange mæn ok q*ui*nnor dru*n*knadho Æn en rikesins høffdinge bar hona til landz j myklom wadha ok ærwodhe J næsto natti*n*ne th*er* æptir syntis hæ*n*ne en mæ*n*niskia j skina*n*de klædom sighiande Nw wast thu frælst af dødhenom ffor th*et* godha som thu bær j thino*m* quidh Vpfostra thy th*et* m*edh* gudz kærlek thy at th*et* ær thik aff gudhi gifwit. J the nati*n*ne som s*an*cta birg*it*ta war fødh saa kirkio p*re*stin hulkin som war en gudhelikin man vidh næsto sokna kirkiona. nar han war a gudhelikom bøno*m* swa som eth liust sky. ok j skyno ena iomf*ru*. sitiande oc hawande ena book j sinne hand. Han vndrade mykit th*er* vppa hwat th*et* skulle wara Tha sagdhe en røst honom swa byrgere ær fødh en dottor. hulka røst høras skal ow*ir* wærldena Æptir th*et* ath hon war fødh Tha war hon thry aar swa at hon gath ey redhelika talat j thridhia arsins ænda fik. Hon swa fulko*m*pnit maal ath
* Bl. 2 v. *hon talade fulko*m*plikare æn swa alroghom barnom ær nat*ur*likit at tala Hæ*n*na modh*i*r hulkin som war fulko*m*plikin j ma*n*gom dygdho*m* vardh th*er* æpt*ir* siwk. ok foreuiste ok foresagdhe sin dødh nakrom daghom før æn hon doo Thæntiidh hon saa sin husbonda ok andra grata ok sørghia, sagdhe hon. Hwi sørghin j ympnit længe haw*ir* iak hær lifwath. nw ær hældir glædhiandis. thy at

iak ær kalladh af eno*m* walloghom he*r*ra Ther æpt*ir* wælsignade hon bonda ok barn ok so*m*pnadhe j gudhi. Æn swa som wi læsom af s*anc*to ioh*anne* bap*tis*ta ok s*anc*to nicolao. Opta forskullar forældra*n*na godhlekir at barnomen til wæxer mere gudz nadh ok blifw*ir* m*edh* them til ændan Swa ok af s*anc*ta birg*it*ta barndom oktis gudz nadh m*edh* hæ*n*ne Ok nar hon war siw ara gamol. saa hon thwært aff si*n*ne sæng eet altara ok ena f*ru* j skina*n*de klædom sitiande ow*ir* altarit hawande ena krono j si*n*ne hand ok sagdhe til hænna O birg*it*ta kom hiit. tha hon kom til f*ru*nna. tha sagdhe f*ru*n. Vilt thu hawa thessa kronona. Hon sagdhe sik vilia hona hawa. frun satte kronona owir hæ*n*na howdh swa at hon granlika kænde krono*n*na cirkil hanna sith howdh. Ok ginstan bort hwarff the synin af hæ*n*na syn Tho bort gik hon ald*re* aff hæ*n*na ami*n*nilse. Nar hon war tio ara gamul hørde hon p*re*dican j enne kirkio af ih*es*u *christ*i pino Ok the p*re*dicani*n*na ordh smakade hon swa søtelika at j næsto natti*n*ne th*er* æpt*ir* saa hon ih*esu*m *christu*m swa som j the samo stu*n*di*n*ne korsfestan ok han sagdhe hæ*n*ne See huru iak ær plagadh*ir*. Hon wæntande th*et* wara giort tha ginstan. ok swarade O min søte h*er*ra hwar haw*ir* thik th*et*ta giort Han sagde the som mik forsma ok gløma min kærlek. Th*er* æpt*ir* infestos ih*es*u *christ*i pino wærkia *swa hetelika ok kærlika j hæ*n*na hiærta at hon gat siællan mins vppa th*em* vta*n* grat ok tara J thy sama areno sath hon vidh konstogha g*er*ni*n*g m*edh* flerom io*m*fru*m* ok ængxladhis mykit en tidh j sino*m* hugh ath hon gat ey giorth sina g*er*ni*n*g som hon vilde. Tha ingik hæ*n*na modh*ir* systir som war mykit gudhelikin ok hedh*ir*likin f*ru*. til hulkra gømo hon war komin æpt*ir* si*n*na modh*ir* dødh Ok saa ena oku*n*nogha iomf*ru* sitia nær hæ*n*ne ok gøra hænna

*Bl. 3.

ger*n*in*g*h *medh* hæ*n*ne Ok the oku*n*nogha iomfru*n* borth hwarff ginstan vidh hæ*n*na ingang Ok hon spordhe birgitto aat hwar the iomfru*n* war som *ger*ni*n*gena giordhe *medh* hæ*n*ne Birg*it*ta swaradhe ok sagdhe sik ængan oku*n*noghan hawa seet Modh*ir* systir hæ*n*na skodhadhe *ger*ni*n*gena Ok fan hona swa wæl ok konstelika wara giordha at allom them som hona sagho. gaffs vndirstanda. ath tholik *ger*ni*n*g hørdhe ey tilswa spædhom ok vngom aldir. vta*n* til hørdhe gudhelikom visdom Thy gømde the frun the *ger*ni*n*gena *medh* hælgho domom swa som nakot hælaght thi*n*gh Vm ena nath ingik fore sagdha frun lønlika j iomf*ru*nna sø*m*pn hws ok fan ther birg*it*tam nakna standa*n*de a knæm for si*n*ne sængh ok bidhia til gudz *medh* tarom ok wænte hona th*et* gøra aff sins hugx ostadhogho lættelikheth ok bødh hænta lima Æn swa hwath som hon tilburdhe ath wt rækkia lima*n* ow*ir* jomf*ru*nna rygh. sundir brast limin j sma stykke ffrun vndrade mykit th*er* vppa ok sagdhe hwat giordhe thu birg*it*ta hwath ey hawa q*ui*nnonar kænt thik nakra falsa bøne jomfru*n* swarade *medh* tarom sighiande ney mi*n* f*ru* Vtan iak vpstodh aff mi*n*ne sæng ath lofwa han ok hedhra som mik ær altidh nær ok redoboin til hiælp ffrun spordhe hwa ær th*en* som thik
*B. 3 v. hiælpir, jomf*ru*n *swarade ihe*s*us *christus* som korsfestir war for wara skuld hulkin iak saa. Aff them daghenom tilburdhe the f*ru*n at ælska hona ok hedhra meer æn før. Ey lankt æpt*ir* nar hon entidh læk *medh* androm io*m*fru*m* saa hon diæfwllin rædhelika ledhan. stygga*n* ok wanskapadhan Swa at han syntis hafwa hu*n*dradha hændir ok føtir hon wardh rædh ok lop til si*n*na sæng ællir bøna hws hwar diæfwllin syntis hæ*n*ne anna*n*tidh ok sagdhe ænkte ont forma iak gøra thik. Vtan *christus* som korsfestir war gifw*ir* mik ther til thol. Nakrom arom ther

æpt*ir* sagdhe hon si*n*ne modh*ir* systir alla sa*n*nind aff them thingo*m* som hæ*n*ne syntos. Hulkin som hænne bødh at hawa th*et* lønlikit ok trøsta vppa gudh ok ælska han ow*ir* al thing oc gøma sik for løsom lato*m* Hon astu*n*-dade aff allo hiærta at gøma io*m*f*ru*dom alla sins liifs dagha, Vtan hæ*n*na frændir nødhgadho hona til giptomala tho vilde hon hældir hafwa tolt dødhin æn ga*n*git til giptamala.

Naar s*an*cta birg*it*ta kom til laghlikin aldir wardh hon gifwin eno*m* sniællo*m* man ok ærlikom til hionalagh som liifdhe j dyghelikom sidhom. waro the badhin thæk gudhi ok ma*n*no*m* Æn hon som af sino*m* barndo*m* war søkt m*edh* gudz nadh ok vptænd m*edh* gudhelikx kærlekx hita. satte alla sina astundan til gudz. ok waktade høghe-likast ath ey skulle nokot wrangt talas vm hænne. Ok ath ey skulle nakro*m* gifwas til fælle ath baktala hæ*n*na lifw*ir*ne ællir athæfwe. Thy flydhe hon al løslat ok kæte ok alla the stadha ok mæ*n*niskior aff hulkom hon matte j nakro wrango mærkias hafwande m*edh* sik altidh høf-wiska thiænisto q*ui*nnor oc følghiara. Ok ther til at hon skulle ey gifwa diæflenom makt at f*re*sta sik. Hatade hon læti ok idhna*n*dhe sik j dygdeliko*m* ge*r*ni*n*gom. stu*n*dom m*edh* sino*m* *thiænisto q*ui*nnom redhande mæsso klædhe *Bl. 4.
ok annor tholik thingh til gudz hedh*ir* ok dyrkan Stu*n*-dom ærwodhande til sins iæmc*hri*stins nyttelikh*et* ok gagn Stundom ow*ir*læsa*n*de hælghra ma*n*na lifw*ir*ne ok bibliam hulka hon hafdhe latit sc*ri*wa sik vppa swænsko Stu*n*dom hørande mæsso ok gudhelikit æmbite ok p*re*dican Ok stun-dom th*et* som mera æruodhe war. søkte hon kloster ok domkirkior gangande a sino*m* fotom at hon matte ther aflat thiggia ok sniælla klærka p*re*dican høra Ther m*edh* war hon mykit idhin ok bræ*n*nande a gudhelikom bønom

medh gratande tarom Swa ath nar hæ*n*na husbonde war ey nær hæ*n*ne. wakadhe hon nær alla nattina j gudhelikom bønom Ok nytiadhe tha særlika hardha sængh ok klædhe. ok spardhe ey sino*m* likama aff plikth ok knæfallom Ok idhkelika badh hon gudh gifwa sik ok bewisa nakra quæmelika matto til gudhelika bøna Ok swa wardh hænne vndarlika entidh ingutin fægh*i*rsta bøn aff wars h*er*ra ihe*s*u *christi* pino Ok aff hans wærdhogasta modh*i*r marie lofwi ok lifw*i*r*n*e. hulka bøn hon swa stadhelika hiolt j sino ami*n*nilse at hon las hona hwarn dagh sidha*n* Ok iomf*ru* ma*r*ia sagdhe hæ*n*ne vm sidhe jak forskulladhe thik the bønina. læs thy hona ok thu skalt søkias *medh* mins sons hugnadh, Hon sc*ri*ptadhe sik idhkelika ok haffdhe gudhelikin sc*ri*ptafadh*i*r dyran mæstara j gudhelikom visdom. hulkom hon lydde j allo*m* høghom thingo*m* Han sagdhe opta sino*m* hemelikom vino*m* j thesse fr*u*nne synis nakat koma skolande nadha tekn Thy at hon gratir meer minzsto synder æn and*re* mæsto ok størsto synder Ok ænkte j sino*m* ordhom æll*i*r *ger*ni*n*gom latir hon oransakath. Hon thørfastadhe alla waref*ru* aptna *san*cte t*ri*ni*tatis* corp*or*is *christi* joh*an*nis bap*tiste* joh*an*nis ewan*geliste*
*Bl. 4 v. micaelis laure*n*cij dionisii olaui erici agnetis *ma*r*ie magdale*ne* o*mn*i*um* s*an*cto*rum* Ok tørfastade hon opta tha hæ*n*na bonde ok andre thænkto hona kræselika æta Ok fle*re* waro the dagha vm arit. j hulkom hon fastade æn the hon aath ok ald*re* vilde hon æta til thes hon kænde sik mætta, Hon fastadhe idhelika tha hon ku*n*ne aath koma Ok atirhiolt sik lønlika aff kræselikom kost. ath hon skulle ey mærkias aff sino*m* bonda ælla androm, Hon gaff mykla ok rika almosor Ok war siwkom ok fatiko*m* mild ok warku*n*sam modh*i*r hafwande stort hws skipat til siwka ok fatika mæ*n*niskio vidh*i*rthorft, Hulkom hon siælff opta

thiænte *medh* mykle ødmiukt thwande ok kyssande thera føtir. Nar hon war entidh swa wadhelika stadh j barn byrdh at the q*ui*nnor som nær hæ*n*ne waro wanhopados af hæ*n*na lifwe Tha sagho the vakande swa som ena mæ*n*niskio j silkis klædho*m* bradhelika inganga. ok staa vidh hæ*n*na sængh ok hanna alla hæ*n*na limi Ok ginstan the mæ*n*niskian vt gik. ffødde hon barn vtan allan wanda. swa at alla the q*ui*nnor wndradho th*er* vppa som nær hæ*n*ne waro. Thy ath vtan iæff war the mæ*n*niskian gudz modh*ir* maria Swa som hon siælff sagdhe hænne sidhan. Tha thu hafdhe nødh ok liifs wadha j barn byrdh ingik iak til thin hiælpande thik Thy tilbør thik mykit ælska mik. Ærwodha thy th*er* vm at thin barn wardhin min barn, ffor hulkit hon vpfostrade sin barn *medh* mykle atwakt lærande them *medh* gudheliko*m* sidhom at the skullo ey nakot moth gudhi gøra. Ok andwardadhe them gudhelikom ok sniællom mæ*n*niskiom aff hulkom the mattin læras j godho Hwadha*n* *aff *sanctus* joh*anne*s bap*tista* vppinba- *Bl. 5.
radhis hæ*n*ne ok sagdhe ffor thy ath thu grætz th*et* at thin son giordhe mote mik ey fastande min apton Ok ville hældir ath han thiænte mik æn ath han ware konu*n*gir Thy skal iak hiælpa hono*m* ok wækna han *medh* mino*m* wakno*m*. Hænna husbonde hulkin som war frombir ok walloghir man Ok særlika mæktoghir j konu*n*gsins radhe. seande hæ*n*na dygdhelika lifw*ir*ne, lustadhis ha*n* j hæ*n*na godho g*er*ni*n*gom ok helsamo ordom. Ok vande sik til at læsa the tidhe ok bøne som waro til gudz hedh*ir* ok hælgha ma*n*na, Ok the bøkir som honom kændo lagh ok rætuiso. Ther han idhnadhe at fulko*m*pna *medh* alle si*n*ne makt, ok drogh sik fran wærldi*n*na hedh*ir* ok fafængo ok konu*n*gxsins gardh swa mykit som møghelikit war Ok gaff sik allan til ath thiæna gudhi ok gøra rætuiso. Ok for-

thy ath the waro badhin heet ok bræ*n*nande til gudz thiænist ok ælskogha Thy foro the pilag*ri*ms færdh m*edh* myklom ok storom kostnadh ok æruodhe til s*anc*te iacobs stadh ok andra hælgha ma*n*na stadha Ok nar the heem foro wardh han hardhelika siwkir Ok th*er* aff ængxladis hon myk*it* j sinom hugh. til thes s*anc*tus Dionisi*us* tedhis hæ*n*ne ok sagdhe jak ær Dionisi*us* hulkin som sændir war aff rom ok til th*et*ta landit at p*re*dica gudz ordh Ok for thy. ath thu ælskade mik m*edh* særlike gudhelikhet Thy skalt thu th*et* vita ath gudh vil ku*n*gøra wærldi*n*ne sin vilia m*edh* thik Ok æst thu andwardadh j mina gømo. Ok thy skal iak hiælpa thik ok th*et* ær thik til tekn at thin bonde skal ey nw døø. Sidhan saa hon th*er* sama stadz j andelike syn Huru hon skulle fara af thesse wærl-
*Bl. 5 v. di*n*ne Th*er* *æpt*ir* hem komo the badhin til sit eghit ok lofwadho stadhelika mællan sin at halda renlek ok ingifwa sik j kloster ok j the samo aktinne tha doo han

Æptir sins bonda dødh forlæt s*anc*ta birg*it*ta værldena ok vmskipte sin klædhabonadh, Ok tha hæ*n*na næsto vini awitadho hona fore brath vmskipte. swaradhe hon. Ey byriadhe iak tholikin lifnadh for idhra skuld. ok ey afflatir iak han for idra skuld jak stadhgadhe j mino hiærta ath thola ordh ok drøuilse vm the kuno koma. Thy bidhin for mik at iak maghe stadhugh blifwa j godho. J th*em* timano*m* syntis hæ*n*ne en dødh f*ru* th*er* hon hafdhe førra granlika kænt. Ok sagdhe hæ*n*ne. thik skal gifwas gudhelika thinga vndirsta*n*dilse, ødmiuka thy thik j allom thingo*m* Th*er* m*edh* sigh*ir* iak thik thry thingh. fførsta ær th*et* at iak ær hardhelika plagadh for mit hardha modh ok sin skuld. Annat ær th*et* at han som war min bonde letar køtlikit hionalagh a mote gudhi. thy skal th*et* wardha honom ok hans æpt*ir*komarom til sorgh ok drøuilsa. Thridhia

ær at thu skalt fara ow*ir* hafwit ok døø j eno*m* ærlikom stadh Jak vil ok sighia thik af mino*m* stadhga ok skipil-so*m* jak ær sath swa som j thiokko glasi maghande høra lustelik thingh ok tho ey koma til thera Swa ær mik gifwit at vndirsta ok astunda ok hopas æw*er*dhelika glædhi ok tho forma iak ey at koma til hæ*n*na før æn glasit wardh*ir* thyndra ok klenare æpt*ir* gudz vilia. Hulkit iak thol for thy at iak war rask ok bradh til wredhe Ok for thy ath iak astundade fl*ere* wærldz thingh æn mik varo vidh*ir*thorftelikin Bidh thy mina arfwa ath the gifwi*n* nakra kalka for mina *siæl j hulkom *christi* blodh maghe offras ok vigias. oc at nakre gudz vini hawin amin*n*ilse for mik eet aar thy at swa ma iak rasklika frælsas Thesse frun war idhin til fasto ok gudhelika bøna Entidh tha hon war siwk syntis diæfwllin hæ*n*ne j rædhelik*om* skap-nadh Swa som viliande gripa hona. Hon rædhis ængxlika ok ropadhe sighiande jak skal æw*er*dhelika fordømas Nar hon opta ropadhe æ th*et* sama sagdhe hænna sc*ri*ptafadh*ir* hæ*n*ne o f*ru* hwi talar thu swa mædhan thu ælskar gudh af allo hiærta, Hon swaradhe th*er* ænkte til vta*n* ropadhe som før, Vmsidhe thystnadhe hon ok hæna anlite vm-skiptis ok hon sagdhe m*edh* høghe røst Vælsignadh*ir* wari thu min gudh som mik skapade ok atirløste jak thakkar thik ok iak lofwar thik Sidhan sagdhe hon sino*m* sc*ri*pta-fadh*ir* ok andro*m* gudz vino*m* jak saa diæfwllin j fulasta skapnadh ok iak rædhis at iak skulde fordømas ok thy ængxladhis iak rædhelika til thes iak saa *christu*m swa som sta*n*da*n*de vppa korseno. ffor hulkom diæfwllin flydhe ok *christus* sagdhe mik æpt*ir* eth aar skalt thu see samu synena ok tho ey diæfwlli*n* ok tha skalt thu døø ok th*et* sama fulko*m*pnadhis. Thridhia sin syntis hon *san*cta bir-g*it*ta ok sagdhe Nw haw*ir* iak th*et* som iak girnadhis, *Bl. 6.

Nw æru al førro ond thing glømd, nw ær ælskoghin ful-
ko*m*pnin. War thu gudhi lydogh thy at thu æst kalladh
j ens hedh*i*rlikx h*er*ra wærdzskap til mere nadha. Gudh
bødh sa*n*cta birg*it*ta fara til konu*n*gin, Hon sagdhe sik ey
vita hwat hon skulle honom sighia, Hænne swaradhis af
gudhi. læt wp thin mwn ok thik skal gifwas th*et* thu
*Bl. 6 v. skalt tala Ok ginstan hon kom til ko*nu*n*gin sagdhis hæ*n*ne
ey atenast aff gudhi th*et* hon skulle konu*n*geno*m* sighia,
vtan mang a*n*nor komaskolande thing. Entidh bødh gudh
hæ*n*ne at søkia en siwkan man hulkin som qualdis af
diæflenom Nar hon war j wæghen*om* wrenskadhis hæ*n*na
hæstir a hulko*m* hon redh. Ok sprang swa at skone syn-
tos vndir hans fotom. Hulkin som før hafdhe warit mykit
spakir Hulkit diæfwllin prøfwas hafwa giort Ther til at
hon skulle hindras ok ey framkoma. ath vmuænda then
syndogha ma*n*nin til bætringh Tho kom hon fram vmsidh*i*r
til hans som diæfwllin qualde swa sørghelika at han ta-
lade mangh ryghelik thingh mote gudhi Ok sagdhe thy j
bland annor thi*n*g til sa*n*cta byrg*it*ta O huru olikir ande
ær j thik ok j mik. tho skal iak helas thæntidh them
andano*m* thækkis som j thik ær. Thy at for mina otrohet
ok lønlika synde andwardade han mik grymom foghata.
Hon sagdhe iak lofwar thik at thu skalt skøt heel wardha.
Tho spør iak thik nw hwi thu talar swa mykit oquæme-
lika mote gudhi, Han swarade jak styre mik ey siælfwir,
Ok talade sidhan wær æn før sighiande. mædha*n* iak dyr-
kar en gudh hulkin som skapade himil ok iordh, thighin
j vm idhan nya gudh *christu*m Tha saghdhe gudz brudh.
thigh thu vsald diæfwl ok tala ey swa mote thinom ska-
p*ara*. thy ath æn thot thik ær makt gifwin aff gudhi at
pina thæ*n*na ma*n*nin, tho skalt thu ey æw*er*dhelika ægha han,
ok ginstan thigdhe ma*n*nin ok wardh quitter aff diæfleno*m*.

Sancta byrg*it*ta græt mykit ow*ir* en sin son hulkin længe war siwkir ræknan*de* hans siukdom wara for hænna synde, Diæfwllin synt*is* hæn*ne* *ok sagdhe O q*ui*nna hwat *Bl. 7.
gør thik swa mykit watn. thu ærwodha fafængt, hwat ey forma thit watn at vpfara j hymilin Tha syntis *christ*us hæn*ne* ok sagdhe thessa piltzsins siwkdombir ær honom til stora løna Æn nu skal iak ænda hans nødh ok plagho, Ok swa som han kalladhis før benedict*us* Swa skal ha*n* nu kallas tara*n*na son, ffæmpta daghin ther æpt*ir* hørdhis søtir sangir vidh piltzsins sæng m*edh* hulkom siælin wtgik af hans likama, Ok *christus* sagdhe si*n*ne brudh See hwat gratir ok tara gøra Nw far tara*n*na son til æwærdhelika hwilo. Thy æru diæflenom the tara ledhe som framgaa af gudhelikom kærlek ok ødmiukt,

Sancta byrg*it*ta ælskade swa sanna ødmiukt at hon ville aldr*e* wara vta*n* swa at hon ødmiuklika lydde iw nakrom j thy som hon skulle gøra Ok ælskade swa siælfwiliande fatikdom at hon andwardadhe alt th*et* hon atte j annars hændir Ok nar hon vilde nakat ther aff hafwa. beddhis hon th*et* swa ødmiuklika swa som thit hon hafdhe th*et* aldr*e* aath. hon aktade ok meer thera mæ*n*niskio*n*na nytto som nær hæ*n*ne waro. æn sina eghna. Swa at hon lønte opta sik hafwa gambla sko ok sundroga. Nar hon bødh andro*m* gifwa nya. Ok swa giordhe hon j androm flerom thinghom, Hon war ok aldra ødmiukast j sino*m* sc*r*iptamalom. ok redhobonast til at fulko*m*pna alt th*et* hæ*n*ne tha sagdhis ok bøøz. J sinom vngdom sc*r*iptadhe hon sik stundom flerom si*n*nom vm en dagh. æmuæl aff lætom thankom ok ordom Thy at mykin gudz ræddoghe war j hænne m*edh* myklom hans ræddogha. Hon war swa idhin j waku ok bønom m*edh* knæfallom dagh ok nath. at wndir war th*et* huru swa klen mæ*n*niskia formatte at

thola swa mykit ærnodhe, Hon tolde ok vmbar tholomo-
*Bl. 7 v. delika al gen wærdogh thingh. J *thrætighi arom hafdhe hon aldre linin klædhe vidh sin likama vtan owir sit hofwdh, j sinne sængh hafdhe hon eeth aklædhe vndir sik ok annat owir sik ælla sin mantol Ok eth høghinde vndir sino hofdhe, Ok hon spordhis huru format thu swa liggia ok hwilas æmuæl j mykle køld, Sagdhe hon iak kænne swa mykin hita innantil af gudz nadh ath køld trænghe mik ey mykit til blodtare sængh. Hon plægadhe ok vm freadhagana ath læta drypa af waxliusom brænnande dropa owir sit køt swa at saar wordho ther aff. Ok vm the sarin helnados nakot for annan freadaghin. tha vpreff hon them medh sinom naghil. at hænna likame skulle ey wara vtan pino ok saroka hulkit hon giordhe ther til at ihesu christi pina skulle vara altidh j hænna aminnilse. Hon hafdhe ok badhe dagh ok nath hwas knuta bælte vidhir sin likama, ok hon war ok swa siæff ok spak vidh sit thiænisto folk ath hon drøfdhis ey widh them medh otholomodh ællir wredhe. Vtan vmbar tholika ok næfste them tho medh siæflikhet ok kærlek tha thes war tidh. Hon straffadhe ok auite oræddelika konunga ok herra. høffdhinga ok almogha for thera synde ok osidhi ok fore sagdhe them diærflika gudz othykkio ok hæmd æptir thy som hænne tedhis j andelike syn Ok vmbar tholomodhelika at the stundom for thet hotto hænne ond thingh ok gabbadho hona. ok giordho hænne obrygdilse ok smælikhet ok baktaladho hænne Æn hon thakkadhe gudhi ødmiuklika ok war redhoboin medh alle astundan at thola meer til gudz hedhir ok æro. Æn nar hon war j nakrom wadha a wæghom ællir watnom. ok andre drøfdhos ok ræddos. tha badh hon stadhelika til gudz ok drøfdhis
*Bl. 8. *ey, æn thot hon saa stundom nakot for fara af sinom

thingom, Ok ey syntis hon grata nar hænne kærlike vini waro siwke ællir dødhe vtan høn thakkadhe gudhi tha andre græto. Medh idhkelike fasto. vaku. ok bønom dødh giordhe hon al ond køtlikin rørilse j sinom likama, Swa at hon maa wæl sighias wara af them som *sanctus paulus* sighir ath sit køt kørsfesto ok atirhiollo af lastom ok synda girilsom for ihesu *christi* æro skuld. Ok offradhe hon gudhi sin likama lifwande ok hælagt ok wæl thækkelikit offir ok skælika thiænist æptir sinne makt ok idhnadhe ther medh æptir alle sine makt at dragha alla them som hon formatte medh kænnedom ok æptir domom ok manilsom ok godh gerningom fran syndomen ok til gudz vidhirkænno ok thiænist ok kærlek ffor hulkit gudz høghelike kærlekir søkte hona medh myklom søtom andelikom hugnadh swa prøfwas j them dyra kænnedomenom som hænne af gudz forsyn vppinbaradhis medh myklom gudhelikom søtma. ffor hulkin hon forsmadhe allan wærlzlikin ok køtlikin hugnadh ok ælskogha. Hulkin som angus *) sighir at aldre kan forvinnas ok vmstridhas vtan medh nakrom æwærdhelika thinga søtma. Æn huru mykit gudhi thæktis ath hedhra ok æra sina brudh sancta byrgitta æmuæl hær j iordhrike for manna øghom. thet synis j thy at han ville lata hænna bilæte scriwas ok vmkringh giwtas swa som medh enna handa hymerikis liwse j hulko fordel synis wara for somlika andra hælgha manna bilætom thy at æn thot petrus hawir nykylin til tekn, paulus swærdhit, Andreas korsit, stephanus stenin. laurencius ristena ællir halstrit a hulko han war stektir. katrina hiwlit. agnes lambit, hwat kan thet aff thessom thingomen søtare ællir wærdogare synas æn thet himbla liwsit *ok thes gudhelika søtmans strømbir hul- *Bl. 8 v.

---

*) Troligen: *Augustinus* (?).

kin som synis flyta aff høxsta gudz mwn ok til *sanc*tam birg*it*tam. th*er* som hæ*n*na bilæte ær malat æll*ir* sc*ri*vat,

J ffiærda areno før æn *sanc*ta birg*it*to husbonde doo Syntis *sanc*tus botuid*us* hæ*n*ne ok sagdhe jak *medh* andr*om* hælghom ma*n*nom forskullade thik gudz nadh ath thu skalt see ok høra andelik thingh ok kæ*n*na gudz anda ok gudz ande skal vptænda thina siæl. Annat arit th*er* æpt*ir* syntis iomf*ru* ma*r*ia gudz modh*ir* hæ*n*ne sighiande jak ær vsla ma*n*na hiælpirska ok drotni*ng* jak vil tee thik hulkin min son war j sinom ma*n*dom ok tha han tolde dødhin a korseno. ok th*et* skal wara thik til tekn. at thu skalt koma til the stadha j hulkom iak vmgik likamlika. ok th*er* skalt thu see min son m*edh* thinom andelik*om* øghom. Thy ær mærkiande ath thusanda arom ok thry hu*n*dradha ok fyra ok fyretighi arom æpt*ir* ihe*s*u *christ*i fødzlo fik *sanc*ta byrg*it*ta første vppinbara reuelac*i*ones aff gudhi Ok twem arom æpt*ir* hæ*n*na bonda dødh Nar hon entidh atwaktelika thænkte huru hon skulle skipa sit lifw*ir*ne vmkring gøt gudz ande hona Ok hon saa j andelike syn eth liwst sky ok hørdhe aff skyno ena røst som sagdhe hænne jak ær thin gudh. th*er* tala vil *medh* thik, Hon rædhis thænkiande th*et* wara diæfwlsins gabbilse Røstin sagdhe hænne anna*n*tidh rædz ey thy at iak ær aldra thinga skapare ok ey swikare, Jak talar ey for thik ensa*m*pna. vtan for andra mæ*n*niskio helso skuld. Hør thy the thingh som iak tala. ok thu skalt wara min brudh. høra ok see andelik thingh ok ku*n*gøra j wærldi*n*ne. ok min ande skal blifwa m*edh* thik til thin dødh. Th*er* æpt*ir* tedhis hæ*n*ne af gudhi ok af hans wælsignadho gudz modh*ir* mar*i*a mykin dyr ok søtir kæ*n*nedombir til mankønsins rættilsa j allom skipilsom ok til syndogha ma*n*na. ok æmuæl til hedhni*n*ga*n*na vmuændilse Ok tedhis hæ*n*ne

mangh

mangh søth ok astundelikin thingh aff hymerikis glædhi ok hælgha manna lønom ok æro Ok *mang ryghelikin *Bl. 9.
thingh aff gudz grymo domom ok hæluitis pinom ok syndogha manna fordømilse ffor thy at the syndadho mote gudhi ok thakkadho ey honom for hans dødh. ok andra hans kærlekx gerninga ok tedhe *christus* hænne the reglo som nw haltz j wazstena klostre hulka hon først siælff saman skreff swa som han hænne vppinbaradhe ok pawe vrbanus stadh fæste hona sidhan.

Jbland annor thingh sagde *christus* hænne swa jak vtualde thik ok iak tok thik til minna brudh. at iak skoli tee thik min lønlik thingh Thu æst ok *medh* ræt wordhin min. thy at j thins husbonda dodh andwardadhe thu thin vilia j mina hændir. ok astundadhe ok bedhis huru thu matte fatik wara for mina skuld ok ville al værlzlik thingh for mina skuld forlata, Thy æst thu wordhin min *medh* ræt, ok mik tilbør at fore see thik for swa storan kærlek. thy thakir iak thik mik til brudh ok j min eghin lusta. tholikin som gudhi bør at hafwa *medh* rene siæl. Twem arom æptir hænna bonda dødh sagdhe *christus* hænne ffar til rom ther æru gatunar strødda *medh* guld. ok rødha giordha *medh* hælga manna blodhe hwar genstighir ær til hymerikis rike. ffor thet aflat som hælghe pawa hafwa gifwit, ok gudz hælge mæn forskulladho *medh* sino blodhe ok bønom. Mædhan hon war j wæghenom til rom. søkte gudh hona *medh* idhkelikom hugnadh ok tedhe hænne mang thingh Nar hon kom til rom søkte hon idhkelika ther hælgha manna kirkior ok hælgodoma *medh* myklo æruodhe Thy at langir wægir ær ther mællan somlika kirkionar. Ok hon taladhe vidh ængin j wæghenom. vtan nakor spordhe hona nakot Ok tha swaris hon *medh* them minzsto ordom som hon kunne at koma. ok *medh* alle

ødmiukt, Aldre war hon forvitin. vtan hiolt sin hugh stadhfestan til gudz ok sins lika*ma oghon nidhir til wæghin for sinom fotom. Ok vm hon owarlika saa nakars mans ænlite. ællir nakat ofortænkt ordh taladhe ey bort gik thet af hænna aminnilse for æn hon hafdhe fult giort for thet. medh tarom ok scriptamala bætringh. J rom tedhis hænne j gudhelike ok andelike syn. mangh høghelikin thing ful medh allom gudhelikom søtma til almænnelikin kænnedom Ok tedhis hænne rædhelikin dombir owir alla omilla wærldinna hofdinga ok herra, Ok huru manga otalika thusanda røste af hymerike ok iordhrike ok skærslo elde ok hæluite bedhos rætuisan dom af gudhi owir wranga ok orætuisa høfdhinga ok formæn. Ok tedhe gudz ængil hænne dyrasta loff af iomfru maria hogheliko æro hulkit hon skreff af ængilsins mwn Ok systrana læsa nw thet daglika ok sunga j sinom ottosang.

*Bl. 9. v.

Thet hafdhe sancta birgitta særlika af gudhi at j atta arom ok xx j hulkom hon atirlifdhe æptir sins bonda dødh. foor hon aldre af enom stadh ok til annan ællir bleff nakar stadh vtan æptir thes hælgha anda inskiutilsom ok ihesu christi budhi, thet hafdhe hon særlika af them hælga anda at huru opta ogudhelike mæn fulle medh høghfærdoghom ok orenom diæfwlsins anda nalkados hænne Tha kænde hon swa mykla onda lokt Ok hafdhe swa beskan smak j munnenom at hon formatte næpplika thola thet. Ok thy hænde entidh ath en ogudhelikin man som bort war wændir fran allo godho. satte sik nær hænne ok sagdhe huru ær vm then andan som thu sigx hafwa. hwat ær han hællir aff thik ællir af nakro andro, Hon næpplika formagande at tola hans ondo lokt sagdhe hon til hans. thu hawir illa loktande inhyggiara ok thy framgaa illa loktande thingh af thinom mwn, gør thy scripta-

mala ok tak idhruga ok bætringh for thina synde at ey kome gudz hæmpd ow*ir* thik. Han borthgik wredh*ir* Ok swa brath som han sompnade th*er* æpt*ir* tha hørdhe han otalika røstir sighiande draghom ha*n* til diæfla*n*na wærdzskap thy at han forsmade hælso*n*na *radh ok manilse. Han *Bl. 10. hørande th*et* rætte sith lifw*ir*ne ok sidhan borth gik ond lokt fran honom Ok sidhan kæ*n*dhis godh lokt nær honom. Nar *sanct*a byrgitta hafdhe længe warit j rom bødh *chri-stus* hæ*n*ne fara pilag*ri*ms færdh til cicilie rike ok til neapolim sighiande. thik lofwas at søkia hælgha ma*n*na stadha j cicilie rike thy ath th*er* æru manga hælga ma*n*na likama hulke som mik ælskadho af allo hiærta j bland hulka min apostol thomas ær særlikin Thentidh thu thiit kombir skal iak tee thik nakar lønlik ok hemelik thingh Sidhan hon hafdhe søkth hælgha ma*n*na stadha j cicilie rike æpt*ir* *christ*i budhi, sidha*n* bleff hon nakra stund j neapoli Ok hørdhe th*er* rædhelika doma ok høtilse aff ih*es*u *christ*i mu*n*ne ok samanskreff mote th*em* stadheno*m* ok thera wærsto syndom ok osydhom ok vppinbarade ok ku*n*-nogadhe th*em* oræddelika for drotni*n*gi*n*ne ok ærkebisco-penom ok rikesins høfdingom ok ma*n*gom sniællom mæ-starom j gudhelikom visdom ok samuledh giordhe hon j cipri rike tha hon thiit kom æpt*ir* *christ*i budhi Sidhan foor hon atir til rom ok nakrom arom th*er* æpt*ir* syntis *christus* hæ*n*ne sighia*n*de jak fore seer tima ok wægha ok wægha*n*na wa*n*sa*n*likh*et* ok ara*n*na skipilse Thy sigh*ir* iak idh*ir* stu*n*dom stan ok bidhin ok stu*n*dom sigh*ir* iak idh*ir* gangin ok skyndin idh*ir* Ok thy mædhan nw ær timin sigh*ir* iak idh*ir* at j skulin fara vppa wæghin til ie*rusa*lem ok the stadha som thik æru førtedhe ok bewiste hon kærdhe sik ath the waro tha siwk ok gamul *christus* swarade hæ*n*ne jak ær naturi*n*na skapare farin thy af

stadh ok iak skal økia idh*ir* styrkin ok fore see idh*ir* al vidh*ir*torftelik thingh j wæghenom ok framledha idh*ir* ok atirledha idh*ir* til thenna stadhin.

Thæntidh hon kom til ie*rusal*em tedhis *christus* hænne j andelike syn huru han war pintir ok korsfestir ok høttadhe them rædhelikin dom som ey akta hans pino Ok lof-
Bl. 10. v. wadhe them* stora ok hoghelika nadhe som søkia the hælgho stadhana *medh* gudhelikom kærlek ok sagdhe Min ordh skulu först ku*n*gøras ok høras ok sidha*n* skulu *ger*ni*n*gana koma ok iærteknin Thy skalt thu vita at ma*n*ge æru ey æn fødde hulke som min ordh skulu sötelika taka. Thy at swa som sigx j mi*n*ne læst, Sæle æru the som hora gudz ordh Swa sigh*ir* iak nw sæle æru the som nw høra min ordh ok th*em* tro ok fulko*m*pna *medh* *ger*ni*n*gome*n* Ok skalt thu vita at æpt*ir* thin dodh skulu ma*n*ge taka min ordh ok følghia th*em*. ok halda *medh* søtom kærlek. thy at the æru ey swa som fallande blomstir. vtan swa som æw*er*delika blifwande fruct. Millasta iomf*ru* ma*r*ia tedhe ok hæ*n*ne j beethlem tha hon thiit kom. huru hon fødde sin wælsignada son ih*esum* *christum*.

Nar *san*c*t*a byrg*it*ta war j ie*rusal*em wardh hon siwk, ok th*en* siwkdomin bleff hæ*n*ne eeth helt aar a lande ok watne ok hwar hon hælzt war Tho tolde hon ok vmbar tholomodhelikast æruodhe ok wærkia Ok kom atir til rom ok lifdhe sidhan eth halft aar vpnøt af allir ok æruodhe. Vmsidhe nakrom daghom for hæ*n*na dodh syntis *christus* hæ*n*ne for thy altareno som war j hænna kamara. Ok tedhe sik *medh* blidho anlite ok sagdhe jak hawir giort *medh* thik. swa som brudhgome si*n*ne brudh hulkin sik dragh*ir* stu*n*dom fran hæ*n*ne at han skuli thes hetelikare ok kærlikare astu*n*das Swa søkte iak ey thik *medh* hugnadh j thæ*n*na timmo*m* thy at nw war thin prøuilsa time, gak

thy nw fram prøwadh ok til redh tik Thy at nw ær time swa som iak hawir lofwat thik ath thu skalt klædhas ok vighias nu*n*na for mino altara Ok nw skalt thu ey atenast ræknas min brudh. vtan æmnæl nu*n*na ok modh*ir* j wastenom Tho skalt thu vita at thin likame skal nidh*ir* læggias hær j rom til thes han kombir til th*e*n stadh som honom ær tilreddir thy at mik thækkis at spara thik af æruodhe Ok taka thin vilia for fulko*m*pna *ger*ni*n*gh. Th*e*r æpt*ir* giordhe han ok sagdhe nakra mæ*n**niskio skipan som *Bl. 11 nær hæ*n*ne waro. hulka mæ*n*niskior hon sagdhe sik hawa seeth staa for gudhi Sidhan sagdhe *christus* hæ*n*ne. kalla saman arla vm fæmpta daghin hær æpt*ir* tha thu haw*ir* takit olning ok min likama alla the mæ*n*niskior som iak næ*m*pnde før ok sigh th*e*m hwat the skulu gøra Ok swa skalt thu koma til thit klostir th*et* ær j mina glædhi Ok thin likame skal taka stadh j wazstenom. Ffæmpta daghin swa som war vm thorsdaghin tha daghadhis syntis *christus* hæ*n*ne anna*n*tidh hugnade hona tha mæssan war sagdh ok hon hafdhe takit gudz likama ok olning. Ok tha andwardadhe hon sin anda j gudz hændir mællan thera mæ*n*niskio*n*na hændir som før waro næ*m*pda. Thusanda ok thry hundrada ok siwtighi ok twem arom æpt*ir* wars h*er*ra ih*esu* *christ*i føzlo tima a *sanc*ti appollinaris dagh Ok næsta arit th*er* æptir førdos hæ*n*na been til wazstena hwar the nw hwilas Ok for th*e*n skuld at hon skeen j iordhrike swa som liwsasta sky m*edh* alla dygdha fægrind Thy latir war h*er*ra hona skina vidh*ir*la vm wærldina, Ok teer hona hælagha wara m*edh* mangom vndarlikom iærteknom til sins hælagha na*m*pns æro, Hulkom hedh*ir* ok loff ok takko ok ødhmiukaste thiænist wari æwærdelika for sina otalika godh *ger*ni*n*ga AMEN

Så förtäljde den fromma tron och vantron om den hel. Birgitta, och under århundraden utgjorde denna legend-lika berättelse ett slags uppbyggelsebok inom klostren af hennes orden. I sednare tider har teckningen af hennes lefnadsöden blifvit återförd inom häfdeforskningens område, och för att göra kunskapen om dem mera fullständig, meddelas nedanstående tillägg efter nyare källor.

Den hel. Birgittas slägtledning är på fäderne-sidan:

Anders till Mohammar.

|

Peder Andersson till Mohammar, lagman öfver Uppland, gift med *Margaretha Ängel.*

|

Birger Pehrsson till Finstad, lagman öfver Uppland, gift med *Ingeborg*, Benkt Månssons dotter.

|

Birgitta.

På möderne-sidan räknade hon lika utmärkta och högborna ättefäder:

Magnus Månesköld, hertig till Östergöthland och bror till Carl VII.

|

Benkt Månsson till Ulfåsa, lagman, bror till *Birger Jarl* och gift med *Sigrid den Fagra.*

|

Ingeborg, gift med *Birger Pehrsson* till Finstad.

|

Birgitta.

Åtskilliga författare, såsom STEWENS i The History of the ancient Abbeys, Monasteries, &c., GUNDLING, Historia litteraria, HELYOT, Histoire des Ordres monastiques, religieux et militaires, äfvensom påfven *Bonifacius IX*, i sin bulla om Birgittas kanonisation, omnämna, att Birgittas moder hette *Sigrid*. Misstaget upplyses af den omständliga slägtledningen i abbedissan *Margaretha Nilsdotters* krönika om Birgitta. En ytterligare bekräftelse härå lemnar inskriften på *Birger Pehrssons* griftwård i Upsala Domkyrka: "*Hic Jacet Dominus* Birgerus Petri *Filius Legifer Uplandiarum. Et Ejus Uxor Domina* Ingiburgis *Cum Filiis Eorum Quorum Animæ Requiescant In Pace Orate Pro Nobis*" *).

Uti abbedissan *Margarethas* ofvannämnde krönika uppgifves, att det (s. IV) omtalade skeppsbrottet inträffade vid Öland, samt att "den rikesins høffdinge, som bar henne till lands. war then härtoghen som här swältes ihäl i riken oppa Nyköping". Härmed afses troligen hertig *Erik*, konung *Birgers* broder. Uti VASTOVIUS, Vitis Aquilonia, s. 92, kallas han *dux regni Henricus*.

Kort efter denna resa föddes *Birgitta*, såsom man vanligtvis antager, omkring år 1304, på Finsta gård i Skederyds socken, belägen 1 mil från Norrtelje. Hennes syskon voro: *Peder*, *Benkt* och *Israel*, jemte systrarne *Ingrid*, *Margaretha* och *Ramborg*. Ibland dessa utmärkte sig *Israel* genom sin fromhet; emedan han biktade sig hvarje fredag och lät efter bikten gissla sig med skarpa gissel. Han brann af begär, att strida emot de otrogne, hvarföre han ock flera gånger vägrade att emot-

*) *Busser*, Beskrifning om Upsala. Del. 1; s. 202. — *Schröder*, *J. H.*; Upsala Domkyrka med dess märkvärdigheter, pl. XXV.

taga lagmans-embetet i Uppland, till dess han förmåddes härtill, uppå Guds uppenbarelse genom hans syster. Likväl begaf han sig, några år derefter, till det förlofvade landet; men insjuknade och dog uti staden Riga i Liffland *). — Den prest, hvilken först emottog uppenbarelsen om Birgittas födelse (s. IV), var kaniken i Rasbo, *Benedictus*, sedermera biskop i Åbo, hvartill han valdes år 1322. Han afled år 1338 eller 1339**).

Birgittas moster, åt hvilkens vård hon anförtroddes efter sin moders död, hette "*Ingridh* och satt oppa Aspanæs", ett gammalt säteri i Wåla socken af Westmanland ***).

Ehuru Birgitta (s. VII), sedan hon uppnått sitt trettonde år, önskade att, med hela sitt hjerta, tjena Herran, såsom *Bonifacius IX* uttrycker sig i hennes kanonisationsbulla, blef hon likväl, af sina anförvandter, tvungen att ingå äktenskap med *Ulf Gudmarsson*, af slägten *Hjorthufvud*, till Ulfåsa i Östergöthland, samt lagman i Uppland och Nerike. De unga makarne gåfvo hvarandra likväl ett heligt löfte, att iakttaga en obrottslig kyskhet under loppet af omkring tvenne år. Påfven *Bonifacius* yttrar härom, uti nyssnämnde bulla: *Et cum insimul convenire deberent, qvamvis idonei essent ad viriles amplexus, maritus videlicet in decimo octavo, & Sponsa in tertio decimo anno constituti, communi tamen voluntate Tobiam juniorem & Saram Raguelis imitati, annum con-*

*) *Marconi*, Compendio istorico della vita di S. Brigida. Roma, 1789; s. 26. — Se vidare härom i *Lagerbrings* Svea Rikes Historia. Del. III; s. 494.

**) *Rhyzelius*, Episcoposcopia Suiogothica; s. 331. — *Porthan*, Chronicon Episcoporum; s. 15, 239, 250.

***) *Margaretha Nilsdotters* Krönika; s. 4. — *Grau*, Beskrifning öfver Westmanland; s. 582.

tinuum et ultra a concubitu abstinuerunt, Deum humiliter deprecantes, ut si conjungi foret expediens, in commixtione non peccarent, et Deus illis talem prolem concederet, quæ ad servitium ejus esset."*) — Likväl föddes sedermera af detta äktenskap fyra söner och fyra döttrar:

1:o *Carl,* en tapper krigare, som följde sin mor på pilgrimsfärden till Jerusalem, men afled i Neapel, den 12 Mars 1371.

2:o *Birger,* blef af sin syster *Catharina* förordnad, att hafva uppsigten öfver Wadstena kloster. På sina axlar införde han dit sin moders lik, vid hvilket tillfälle han med glädje utbrast: "Nw will jak gladeliga slå mitt hufvud opp, för thy jag stod ofta bedröfvad för minom herra konung Magnus, med nedböjdt hufvud, när han ofta sade till mig: hvad monne vår fränka och din moder drömt i natt om oss." — Han afled på Ringstadaholm år 1391 **).

3:o *Benkt,* dog vid unga år, i Alwastra kloster. I gossens dödsstund hörde man från hans "rum och säng en ljuf sång, såsom af foglar." — (Se ofvan s. XIII).

4:o *Gudmar,* afled äfven helt ung, då han ännu gick i skola uti Stockholm.

5:o *Märtha,* första gången gift med herr *Sewed Ribbing,* "en mycket hårdher och grymber man, och är then röffwaren som staar aff in revelationibus" ***). Af detta äktenskap föddes en son, *Peder Ribbing,* hvilken företog en pilgrimsfärd till den helga grafven; men dog under resan. — Efter sin första makes död gifte sig *Mär-*

---

*) *Marconi,* l. c.; s. 37.

**) Diarium Wadstenense. (Script. Rer. Suec. I. s. 105). — I abbedissan *Margarethas* Krönika uppgifves hans döds år vara 1390.

***) *Margaretha Nilsdotters* Krönika; s 9.

tha med herr *Knut Algotsson*, "mycket rik på gods, både i Sverige, Norrige och Halland". Med honom hade hon tvenne döttrar: *Ingegerd*, den första vigda abbedissan i Wadstena kloster *), och *Katharina*, drottning Philippas hofmästarinna.

6:o *Cecilia*, sattes, mot sin vilja, i Skenninge kloster; men gifte sig sedermera med "enom som heet *Lorenz Jogansson*, oc war en stor mästare til läkedom, oc war när konungenom, Magnus Smek, som tha styrde i rikeno" **). Andra gången gifte hon sig med Herr *Benkt Philipsson*. Efter hans död bosatte hon sig i Wadstena, och skänkte många gods till klostret. Här afled hon år 1399, "på Sancti Gregorii dag i fastonne".

7:o Den heliga *Katharina*, hvilken följde sin moder till Rom, hemförde hennes qvarlefvor till Wadstena, afled år 1381, dagen före Mariæ-bebådelse, och förklarades för helgon år 1476.

8:o "*Ingeborgh* var ingiffwin i Risabergha closter oc liffdhe thär gudelika oc wäl oc är nw i himerike medh Gudhi sääl oc tros hälogh wara, thy at Gudh gör mang järtekne widh hænna graff, hwilke som tith komma oc kalla hänne sik til hiälp" ***).

Birgittas skriftefader, kaniken i Linköping, magister *Matthias*, för hvilken hon biktade sina synder hvarje fredag (s. VII), utarbetade för henne den första Svenska bibel-öfversättningen. Han afled år 1352.

Utom nyssnämnde *Matthias* hade Birgitta tvenne andra bigtfäder. Den ene var presten *Peter Olai*, hvilken

*) Hon dog d. 14 Sept. 1412. — Diarium Wazstenense; s. 131.

**) *Margarethas* Krönika; s. 22.

***) *Margarethas* Krönika; s. 24.

följde henne under loppet af 30 år, så väl på hennes pilgrimsfärder, som på gatorna i Rom, och då hon besökte sina helgedomshus. Den andre, omtalad i Diarium Wadstenense 1408, hette äfven *Peter*, var confessor i Wadstena kloster, samt förherrligades genom underverk efter sin död, år 1378 *).

Sedan *Birgitta* förgäfves bemödat sig att genom sina uppenbarelser, inverka på konung *Magnus* i Sverige och förbättra lefnadssättet på hofvet, gjorde hon, i sällskap med sin man, ett stort antal fruntimmer, jemte andlige och lekmän, en pilgrimsfärd till Norrige, för att der tillbedja vid *Olof den heliges* graf (s. X). Derefter besökte hon många heliga ställen i Tyskland och Frankrike, och slutligen reste hon, med sin man, till aposteln *Jakobs* graf i Compostella. Enligt legenden skola många underbara händelser hafva inträffat under denna färd. På återvägen derifrån insjuknade *Ulf Gudmarsson*, hemkom likväl till Sverige; men beslöt att egna återstoden af sitt lif åt gudeliga betraktelser samt ingick i Alwastra kloster, der han dog den 12 Februari 1344 **).

I afseende å hennes predikningar för konung *Magnus* (s. XIII), torde en uppenbarelse böra omnämnas, den hon omtalar i sina *Revelationes*, Libr. VIII, c. 31. Under hennes vistande i Stockholm, omkring år 1336, tyckte hon sig se konungen och drottningen lysa såsom solen och månen; men snart åter förlora sin glans. En lång tid förflöt innan denna syn erhöll sin förklaring; men, tillägger hon, "tolf år voro förflutna då jag hörde Christi röst, som sade till mig: kom ihåg, min brud, hvad jag visade

*) *Marconi*, l. c.; s. 40.

**) *Lagerbring*, Svea Rikes Historia; Del. III, s. 627.

dig på mulen himmel i staden Stockholm. Nu vill jag förklara dig sjelfva betydelsen deraf. Himmelen, som du såg molnbetäckt, betydde Sverige. Detta rike, hvilket borde vara liksom himmelskt, lugnt och rättfärdigt, skall blifva skakadt af olyckans stormar, och sucka under orättvisa och förtryck. Sådant är ej underligt; emedan konungen och drottningen, hvilka lyste såsom solen och månen, hafva blifvit förmörkade såsom slocknade kol, genom förändrade seder och vrång vilja. De hafva upphöjt en man af huggorms slägte *), för att trampa mina vänner och rättsinnige tjenare under sina fötter. Solen skall blekna, det är, konungen skall gå förlustig om sin krona; emedan han ej vill bära den med rättfärdighet, och man skall säga om honom, att mörkret ökade sig i samma mån han varit lysande".

Utom de försakelser, Birgitta underkastade sig (s. XIV), omnämner påfven *Bonifacius*, i sin bulla, följande: "*Gentianam, amarissimam herbam seu radicem ejus retinebat in ore. Romæ insuper degens non rigorem frigorum, non æstivos calores, non impedimenta viæ lutosæ, non pluviarum aut nivium seu grandinum asperitates curans stationes per ecclesiam ordinatas variasque alias sanctas ecclesias, licet eques pro suis facultatibus ire potuisset, tamen supra extenuati corporis vires enitens peditans visitabat, quacumque die tot tamque longis genu flexionibus usa fuit, ut genua ejus rigerent in duriciem, ut ita dixerimus, camelorum*".

Under hemfärden från Spanien, år 1342, emottog *Birgitta* de första uppenbarelser, då den helige *Dionysius* och andra gudomliga sändebud visade sig för henne, och

*) Dermed åsyftas troligen *Bengt Algotsson*

förkunnade, att hon borde fara till Rom och den helga staden Jerusalem. Efter *Ulf Gudmarssons* död uppenbarade sig för henne frälsaren sjelf, utkorade henne till sin brud, och talade sedermera ofta till henne. En prior i Alwastra kloster, *Petrus Olai*, blef genom en gudomlig ingifvelse tillsagd, att samla och nedskrifva hennes uppenbarelser; men då han länge tvekade, att fullgöra uppdraget, fick han i sjelfva kyrkan en så kraftig örfil, att han föll omkull och ansågs såsom död. Efter denna bestraffning försvann all tveksamhet hos honom; han begaf sig genast till *Birgitta*, följde henne sedermera i 30 år, uppfattade hennes uppenbarelser och öfversatte dem på Latin *). — *Alphons*, en biskop i Jaen uti Andalusien, skall, efter frälsarens föreskrift, sedermera hafva ordnat och sammandragit dessa uppenbarelser, indelat dem i VIII böcker, och utgifvit dem med ett företal af den ofvannämnde presten *Matthias* **). Utom böner och asketiska afhandlingar innehålla dessa böcker en mängd profetior om Sverige och den då regerande konungen *Magnus Smek*, samt hans drottning *Blanka*. Efter *Birgittas* död framlades de för påfven, undergingo en sträng granskning och bekräftades först af *Gregorius XI* år 1377, samt, kort derefter, äfven af *Urbanus VI*. Oaktadt detta höga beskydd funno de likväl ej alltid nåd inför de påfviskes ögon; ty åtskilliga läror uti dem ansågos kätterska och andades nog mycken frisinnighet. Derföre framkastade äfven mötet i Basel åtskilliga anmärkningar emot dem, och torde kanske hafva nedsatt deras kanoniska värde, om icke konung *Erik*, jemte alla biskopar i de Nordiska ri-

---

*) *Vastovius*, Vitis Aquilonia; s. 136.

**) *Gundling*, Historie der Gelahrheit. Th. II; s. 1972.

kena, år 1434, insändt en försvarsskrift till detta kyrkomöte. I följd häraf sammanträdde ett antal utvalda personer, och uppdrogo åt *Johannes Turrecremata*, hvilken då var *magister sacri palatii*, men sedan blef kardinal, att å nyo granska hennes uppenbarelser. Genom dennes fördelaktiga intyg, förklarades de vara Guds och icke djefvulens verk *), samt väckte sedermera en allmän uppmärksamhet, så att de öfversattes på flera Europeiska, ja äfven Asiatiska språk **), och trycktes flerfaldiga gånger i åtskilliga länder. De förnämsta upplagorna af hennes arbeten äro:

Reuelationes. Libri VIII. Regula Saluatoris. Sermo Angelicus de Excellentia Mariæ. Orationes IV revelatæ. Revelationes Extravagantes. Lubecæ, 1492, fol.

Reuelationes. Cum figuris epistolis & prologo Joh. de Turrecremata. Nvrimbergæ, 1517, fol.

Reuelationes a Gons. Duranto *notis illustratæ.* Romæ 1628.

Reuelationes notis illustratæ a Gons. Duranto *recognitæ & vita atque miraculis S. Birgittæ auctæ a* Sim. Hoermann. Monachi, 1680.

Reuelationes. Germanice. Lübeck, 1496. 4:o.

Reuelationes. Gallice, par Jac. Ferraige. Par. 1624. 4:o.

Orationes. Arab. & Ital. Romæ, 1677. 8:o.

Regola del Saluatore. Genova, 1652. 4:o.

I den ofvan meddelade berättelsen om *Birgittas* lefverne, anföres: att "gudz ængil tedhe hænne dyrasta loff af iomf*ru* ma*r*ia hogheliko æro hulkit hon skreff af ængilsins mwn Ok systrana læsa nw thet daglika ok sunga

*) *Turrecrematas* afhandling, skrifven på pergament i stor folio, jemte påfven *Martinus* V:s bekräftelse, finnes på kongl. bibliotheket i Stockholm, under sign. A 24.

**) *Wieselgren*, Sweriges Sköna Litteratur. Del I, s 24

i sinom ottosang" (s. XVIII). Detta arbete, hvilket flitigt begagnades i Birgittiner-orden, blef dikteradt hvarken af engeln eller *Birgitta*, utan det har troligen utgått från ofvannämnde prior, *Petrus* i Alwastra *).

Sedan *Birgitta* blifvit flera gånger uppmanad, att begifva sig till Rom, anträdde hon år 1346 **) sin pilgrimsfärd, och åtföljdes på denna vandring af sina biktfäder *Petrus Olai*, *Magnus Petri*, *Gudmar Fredrici* samt en okänd adelig fru från Sverige. Wägen togs genom Tyskland och Frankrike, och tusentals menniskor strömmade till, för att höra och se den fromma qvinnan. Under resan tog hon herberge i *Hala di Suezia*, hvilken, enligt Bollandisten *Buèo*, fanns i Köln ***). Någon tid skall hon hafva uppehållit sig i Genua; emedan hennes biktfader *Petrus* insjuknade derstädes. Derifrån kom hon till Milano, för att tillbedja *S:t Ambrosii* qvarlefvor. År 1348 anlände hon till Rom, dit ryktet om hennes helighet föregått henne, och emottogs der med allmän vördnad. Här besökte hon alla kyrkor och kloster, förkunnade Guds straffdomar öfver Romarenas osedlighet, och skonade icke ens påfvarne. Isynnerhet förkunnade hon Guds misshag öfver deras vistande i Avignon, och förutsade *Clemens VI:s*, *Innocentii VI:s*, *Urban V:s* och *Gregorii XI:s* död; emedan de öfvergifvit Rom.

Om hennes resa till Neapel, Sicilien och Cypern, samt hennes och hennes sons förhållande till drottning *Johanna*, hänvisa vi till *Fryxells* fullständiga be-

---

*) *Gundling*, l. c. Th. II. s. 1973.

**) Så berätta äldre författare; men *Messenius* framskjuter den till år 1350, emedan hon det förstnämnda året blifvit utnämnd till drottning *Blankas* hofmästarinna.

***) *Marconi*, l. c.; s. 90.

skrifning härom i hans Berättelser ur Svenska Historien, Del. I, Uppl. 2, s. 106.

Hennes sista pilgrimsfärd var den till Jerusalem, dit hon afreste omkring år 1371, samt åtföljdes af sin dotter *Katharina*, sina söner *Carl* och *Birger*, sin biktfader *Petrus*, *Alphonsus* från Andalusien, jemte flere fromma personer. Alla, utom hennes son Carl, hvilken afled i Neapel, framkommo till det heliga landet. Christi himmelsfärdsdag, den 6 Maj, troligen dagen efter hennes ankomst till Jerusalem, gick hon att besöka den heliga grafvens kyrka, om hvilket besök hon låter frälsaren tala i VII boken 14 Cap. af sina Uppenbarelser: "När J inträdden i mitt tempel, helgadt af min blod, blefven J så renade från edra synder, såsom hade de då blifvit aftvagne i dopets heliga källa. Och för edra mödor och för eder andakts skull hafva några edra anförvandters själar, hvilka befunno sig i skärselden, i dag blifvit befriade och skola ingå i min herrlighets himmel".

Efter fyra och en half månads vistelse i Palæstina återkom hon sjuk och utmattad till Rom, i slutet af Februari månad följande året, och inflyttade, då sjukdomen tilltog, uti klostret S:t Lorenzo in Panisperna, hvarest hon afled den 23 Julii 1372 i sitt 70 lefnadsår *).

Ur

*) Så uppgifves året i den handskrift vi ofvanföre aftryckt. Ett lika årtal omnämnes i *Jacob. Phil. Bergomensis* Opus de claris selectisque plurimis mulieribus. Valentia 1497, fol. CXXX. Celsius anför i sina noter till *Vastovii* Vitis Aquilonia följande vers, hvilken tyckes bekräfta denna uppgift:

Post ortum domini Christi regnantis ubique
Milleque trecentis & septuaginta duobus
Annis transactis, mundo discessit ab isto
Brigida de Swecia, magna virtute refulgens,
In festo sancti quod contigit Apollinaris;

men tillägger, att denna vers förekommer några blad längre fram i samma manuscript, rättad till: *septuaginta tribus.* — *Björn-*

Ur en Latinsk handskrift, å kongl. bibliotheket i Stockholm, meddelas härhos i öfversättning följande berättelse om hennes begrafning: "Priorn i Alwastra kloster, hvilken åtföljde den heliga Birgitta, berättade, att fem dagar före sin död hade hon fått en uppenbarelse, att hennes kropp borde begrafvas uti Rom i S:t Laurentii kloster, och sedermera öfverföras till Sverige, till den heliga Marias kloster i Wadstena. Sedan hon aflidit beslöto hennes barn, *Birger* och *Katharina*, i samråd med ofvannämnde prior och herr *Peder*, att hennes lik skulle inneslutas i en kista af träd, öfverdragen med kläde och noggrannt ombunden med snören. Kistan förseglades med herr *Birgers* och många andras sigiller, hvaribland äfven *Latini de Ursinis*, och nedsattes den i en minnesvård af marmor; detta verkställdes den 26 Juli 1372. Den första veckan i September månad samma år beslöto ofvannämnde personer, att hennes skaffare *Magnus*, jemte andra fromma och hederliga män, skulle begifva sig till ofvannämnda kyrka, för att upptaga liket och anställa sina undersökningar. Här skulle de, med kokhett och tillagadt vatten, skilja den döda kroppens kött ifrån benen, så att dessa skulle sålunda kunna lättare flyttas. *Magnus* och hans följeslagare framtogo sina knifvar, befallte anskaffandet af vatten, uppblandadt med välluktande kryddor, och öppnade griftvården, hvarest de funno kistan försedd med sina bindlar och sigiller. Då Magnus räckte

---

ståhl i sin Resa Del. I. s. 517 berättar, att det rum, hvaruti *Birgitta* afled, ännu bibehölls, samt att der fanns följande inskrift: *Hic S. Birgitta, audita missa & Sacramentis perceptis, inter manus S. Catharinæ suæ filiæ & P. Petri sui Confessorii sanctissime obiit anno 1373 die 23 Julii.* Andra uppgifva dödsåret 1374.

ned sina händer, för att draga liket ur kistan, fann han allt köttet förtärdt, och benen utan beklädnad, liksom de legat der i tio år, likväl med undantag af hufvudet, hvaruti fanns qvar ett stycke af hjernan. Hennes kläder voro likväl ännu rena; och tyckte alla att detta var ett stort under".

Flera år förgingo innan Birgittas efterkommande, hennes vänner och de magtägande i Norden kunde beveka påfven, att inskrifva hennes namn bland helgonens antal. Först den 7 Oktober 1391 gick deras önskan i fullbordan. Hennes kanonisation var en bland de mest praktfulla inom den Romerska kyrkan. Vi meddela derföre här en beskrifning derom, hemtad ur en kongl. bibliothekets handskrift från slutet af femtonhundra talet, med titel: *Eenn korth Historisk Berätelse om Wadzstenna Clöster Stadh och Sloth Huem them först funderet haffwe och hwadh märkelliget och nampnkunigt ther skiedt och hänndt, ähr Vdtragenn aff gamble Chrönniker, Historier och Breff aff* Rasmus Lådwickssonn.

— — — — — — — — — — —

— — "Tå Påwe Wrbanus Sextus I Room hade skicket, lysth och förkunna lathet, att Gyllenne Åhrett skulle skie I Room, anno Christi 1390. dhå skreff samma Påffwe till Wadzstena Clöster, och fordrede titt theres confessorem och Skriffte fader, Broder Magnum Petrij, och sadhe sigh Sa:ctæ Birgitta Högtijdh till hennes helgelsse och chanoniceering hwille fullkompne och ändhe, Foor så samme Broder Magnus medh Breff och förskriffter aff Drotningh Margaretha Konungh Wåldemars Dåtter I Danmark, Konungh Håkans I Nårige, Efterleffde Furstinne, som dåå nyligen till Regementedt här i Swerige kommen war, Theslikest aff Rijkiesenns Råådh, Biscoper och Abbother

I Rijkiet, Biscoph Nielss*) I Lincöpundh, och hella conuäntet, som honum medh all nödtorffter affärdiget hadhe, på Sancht Michahelis tijdh, kom så om Iulle tijdh till Room, dåch thet storre gyllenne afflat skullde änndes, männ för änn för:ne Broder Magnus tit kom, war Wrbanus Påffwe dödh och Bonifacius war Påffwe I hans Stadh dhåch nw Bror Magnus kom för Påffwenn medh the Breff och förskriffter som han medh sigh hadhe om Sanctæ Birgithe canoniceringh, och öffwerantwardet Påffwan Sancte Birgite Revelationes och Jerntäknn, Vnndfieck Påffwen honum well och sade sigh wille ther om beråsla med sinne Cardinaler och höglärdhe, förordineredhe så ther till Cardinaler som thet åhrenndet flijteligenn ransakatt och pröffwe skulle om thet måtte gå för sigh eller icke, nämbligenn Cardinalenn aff Frankrijke, Cardinalenn aff Engelanndh, och Cardinalenn aff Barry, att the samt andre Höglärdhe samme Rewelationes och Iernntäcknn Vdtransaka skwllde, och hadhe ifrånn Sancte Birgithe döödh, och till hennes canoniceringh stådt I Ransakning i 20 åhr. Sedann församble sigh Cardinaler och the Romerske Furster och Herrer så månge som Sancthe Birgithæ kiänth hadhe och war ibland them Een stoor Romerske Here som heet Herr Genthill och war S:cte Birgithe Gudz son, hann giorde knäfaall för Påffwenn kyste hanns föter, och begärradhe ödmiukeligenn, att hann theta ärendet ände wille, Påffwann sadhe sigh thet wille giöre, om thet kunne pröffwes ware rätth, Påffwenn befallte så Her Magnum, att han hwar Cardenal enn Book aff Sanctæ Birgithæ revelationibus och Ierntäcken skulle bekomma lathe, hann

---

*) Denne *Nils Hermansson*, hvilken afled år 1391, har sammanskrifvit den historia om Birgittas lefnad, som börjar med orden: *Rosa rorans bonitatem* &c. Diarium Wazstenense; s. 104.

legde sigh så Tretije the best Skrifwere hann finna kunne, och lätth så hwar Cardenall bekomma Enn Book well och stådthellig inbundenn, så att hwar Book kostade honum Tiwggu Ducater. Sedann bleff disputeret om samme canoniceringh, och änntha någre fåå stodhe ther emodh så bleffwe the tå ogilledhe, Sädhenn I Cardenalernes närwarw, bödh Påffwenn Herr Magnum att hann skullde kostwäria, och giöra till redho effter sinn förmögenheet, thet som behöffdes till Tidegiärdenne*) och same högtidh, och sadhe sigh thenn wille fulländhe Sädhann lätt Herr Mhagnuus giöre etthundret blåss, Otte pundh Wax i hwart blåss, 200 stake Liuus, fyre pundh Wax i hwart Liws, och 300 små liws hwart af tw pundh Wax, och ther medh 15000 Lampor och så många Garnliner och Iernn som Samme Lampor skulle hänngies udj, och Bräder som Blåssen skulle stå udi, och olliofaat som 4 tunnor ginnge udi, och ther medh så möckitt färst grönnt Ollio löff, som tije Åssner kunne bähre, ther medh Påffwans Pallatz och Sanncthe Pedhers Kiörkio skulde meyes och prydhes medh thete för:ne altt, dhåch thet till redho stält war kalladhe Påffwenn på Torsdagenn effter Sannethe Michaelis alle sinne Cardinaler tilhope och medh theres willie och Råådh gaff och stadfäste hann medh sinne Breeff och bulla, och latt Vpsätja allom till åsijne, att ther skulle I twå dager, som war Lögerdagenn och Söndagenn näst effter S. Michaelis Dagh, Åhr effter Christi Bördh 1391. dhå Sancte Birgitha bleff canoniceret och helig giord, både i Påffwäns Palatio, och i Shancte Peedhers kiörkio, war afflöste alle synnder, ifrånn theeres skuldh och straff, allom them som titt komma kunne, Ther effter om Fredags qwäl-

*) Dermed förstodos *horæ canonicæ*, eller välsignelsen, lofsångens och bönens offer, hvilka frambäros för det nya helgonet. *Haug*, De christnas Antiqviteter; s. 74.

len böries att Ringias först Sanncte Pedhers store klocke, och alle andre store klockor i Room wore weedh alla kiörkior och Cappeller, inenn mur och Vthann, och böriedes Ringghe när klåkann war widh 7. och Ringdhes till 10 slogh och hölle så Wppå till twg slogh effter midhie natth, och ringde till thess Sooll gieck Vp om Lögerdagenn och på thenn Nathenn, och thenn andhre nathenne, och så lännghe thet afflat och högtidh stoodh, söchte till Sanchte Pedhers kiörkio och Påffwanns Palatz alle the som wildhe och kunde otallige månghe, almoghenn och alle qwinnor bleffwe nedhre i Sancthe Pedhers kiörkio, och Fwrster Herer, och the som booklärde wore, hölle Lögerdagssenns Högtidhen Vdtij Påffwanns Palatz, thenn ther ganska herligh beprijdt war medh gyllennde stykier, bloss och Liws brindennde och herlig godh lucht, så att Bithidhi om morgonnen dåch daghenn Wprann, på samme Lögerdagh wore tillhopē Vdi same palatz Furster Herer, Lekmän och Lärdhe otallige månge och dhå komm Påffwenn in i samme Palatz medh herligheste Påffskrudh, och barss öffwer honum ett himel täckie fast kostelligh och följde honum alle Cardinalerne och Erkiebiskoppernne, Lydbiskoper, Abother, Thoctores, Mästere Studennter, Munncker och Prester, som wore otallige, och Påffwanom gaffz strax ett Waxliws i hännderne, hann ingick, så och Cardinalernne alle hwardhere sith Liwss, och alle the ther worre, skulle haffwe hwar ett Liwss I henndherne brinende och dåch begyntes ther siwnges dhiscant Påffwenn sånngh sielff mässann, sånng ther och Litanien, och ginghe the alle tre ressor I process medh sångher kringh om Palatset, inan till och eij Wtann och thete Warradhe alt inn till meddagenn, Sädann ginghe alle hem till Måltidh, strax ther effter kom Påffwens kiökiemestere

till förbe:te Heer Magnus, och sadhe honom att Påffwenn wilde warre om morgonen, Sancte Birgitæ, och hanns giest, och hann swarede och Vndfick thet budh gladh och fäghenn, och lott så antwardha kiökiomesterenn alt thet till samme måltidh behöffdes, som Her Magnus hadhe tilförendhe inkiöpe lathedt, som war enn Åhrs gammal kalff som galt 7 Ducater Capuner 24 Hönns 24 och Duffwor 24 och alle hånde kostelligh Confecht som galt 20 Ducater, Ithem twå åmer winn aff thet beste, och thete alt baarss op för Påffwenn inn för hanns dör, dhå Påffwenn thet säågh vndfick han thet tacknämpligen, befalte thet förwarre och giordhe sinn welsinnelse ther öffwer them som hadhe thet kostwardt, och mödt sigh ther om, sädann gingo hwar hem till sith. Ther effter om Lögerdaghenn om aftonnsångtimenn, thå Högtidhenn böriedhes nedher I Sancte Pedhers kiörkio i like måtto som honn tillförennde bleff hållenn i Påffwans Palatz, Dåch war hella kiörkiann mäijet och beprydt medh Ollie lööff och blåsser, och besynnerligenn, war högkorenn fast herlig prydh och dhå sånngh Påffwenn sielff ther afftonnsånngen aff Sancta Birgitha alle blåss och Liws på hwardt altare sattes Brinannde, och då Vptenndes the 15000 Lampor med oliene som wore tillreddhe, the ther hänngde inen och Vdtann S. Pedhers kiörkio Och dhå afftonsånngenn ändedges dhå Vtslächtes alle blåss och Liwss, och alle Lampor bleffwe brinandes then nattenne och åtter hella Sonndagenn Vdt, till thes alt War snnghet om qvällen och på thenn hella natenne like som för, söchte Hererne och helle Almogenn afflat, ther effter om Söndagenn bithidhe i dagningen gick Påffwänn i sinn herlighetz skrwdh sampt medh sinne Cardinaler I Högkorenn Wdi Sancte Pedhers kiörkio, och ther wore församblede månge store

Herer, och fram för Påffwenn gingo Etthundhret hams Tiennere kostellige bewäpnedhe för trängslo och förrädherij skull. Så baarss och för honum ett gullkorss, sädann gaffz them alle hwardhere ett Liwss i hånndenne, och begynntes siunges och hålla thidhegierdh, Påffwenn hölt mässann aff S. Birgitha och dhå the kommo till offertorium, baar Cardenalenn aff francia fram ett stoort rundh hwettebrödh well prydt och förgyltt, och offrade thet på altarredh, och Påffwenn togh ther widh, och lott thet beware, och Cardenalenn aff Enngelanndh offradhe ett Dryckeskiärill medh beste Winn, om enn halftunno och sedann offradhe Cardenalen aff Barry, och senndhann alle anndhre hwardhere sitt brinnende Liws, sädhann bleff ther predicenn hållenn aff Enn hwitt Munck, om Sanncte Birgithæ Leffwerne Och thenn store nådh Gudh hadhe henne betedt, Thess alle tackade Gudh. Sädann ändhade Påffwenn Mässane och giordhe welsignelsenn, sädann gieck Påffwenn medh alle sinne Cardinaler och flere ther worro Vdt på thenn platz i thenn stooll som hann plägadhe lysse, thet som almoghom skall wara förkunnogt, och ther Vp lätth hann Enn stor förgylte Boock och lass i henne, och Vpnempde bådhe änglar och helghe männ till thess hann kom till thet Rumedt som Sancte Birgitha skulle nämpnes, och inskrifwas i Helghamanna taall, och ther I almoghens åsynn, togh hann enn pänna och inskreff i thenn samme Boock iblandh Helghemän, och Sancte Birgitæ Nampn och lyste och bewiste att såsom hann hänne ther inskreff, altså skulle honn inskriffwas och helligh hålles i helle Christenndomenn och Wärdenne omkringh. Sädann bleff honn skrinnlagdht, och sattes på Altaret i samme Clöster ther honn hadhe sinn begraffningh, nembligenn wdi Sancte Lawrentii Påwispernij Clöster".

Dessa äro i korthet Birgittas lefnadsöden, såsom samtida handlingar och legenden berättat oss dem. Hon qwarlefver i våra häfder såsom ett af Nordens mest ryktbara helgon: men ännu mera genom den klosterorden, hvars öden vi nu gå att i korthet framställa.

Oaktadt de många misslyckade försöken, att i klosterlefnaden återgifva bilden af ett sedligt och sannt kristligt lif, kallnade likväl icke nitet för dessa andeliga samfund. Det fromma svärmeriet äggade till nya försök att skapa en ordens-regel, hvilken slutligen skulle leda till målet, och påfvarne sågo med välbehag dessa stiftelser, emedan de utgjorde ett stöd för hierarkien, och buro pregeln af den katholska kyrkans lära om rättfärdiggörelsen, genom enskilda menniskors och sjelfva kyrkans öfverskott af goda gerningar. En öfverspänd hänförelse föranledde äfven Birgitta, att stifta en orden, hvilken skulle, genom tystnad, fattigdom och kyskhet, verkliggöra kristendomens idée, och gifva ett kraftigt biträde åt kyrkans bemödanden.

Sedan *Ulf Gudmarsson* aflidit år 1344, började *Birgitta* med allt mera värma arbeta för denna stiftelse. Hon trodde sig åtskilliga gångor hafva emottagit uppenbarelser härom af frälsaren sjelf och slutligen erhållit befallning, att grundlägga en orden, hvilken skulle bära hans namn samt af honom sjelf undfå sina reglor eller så kallade "*constitutiones*". År 1346 *) skall hon hafva laggt grunden till klostermurarne i Wadstena; men begaf sig samma år till Rom för att verka för den åsigt, som lifvade henne, och söka påfvens bekräftelse på den nya orden. För att befrämja arbetet i Sverige återvände

*) *Rhyzelius*, Monasteriologia Sviogothica; s. 84.

hennes son *Birger* redan år 1347. Samma år skänkte konung *Magnus* till klostrets grund det gamla slottets och kungsgårdens plats *), och befallte biskop *Thomas* i Wexjö, att biträda *Birger* vid klostrets uppbyggande. Att denna inrättning funnits allt ifrån ofvansagde tid, ehuru påfven ännu icke stadfästat densamma, synes af konung *Magni* och drottning *Blankas* Norska testamente, hvaruti de gifva 6,000 mark gångbart mynt till klostret i Wadstena **), den största gåfva vår klosterhistoria kan framvisa. Äfven konung *Albrecht* gaf sitt skydd åt det uppväxande samhället, och förordnade, år 1367, att hvarje bonde i riket skulle lemna en penning till fullbordandet af klosterbyggnaden. Detta påbud förnyades sedermera år 1381. Men först den 5 Aug. 1368 tillät påfven Urban V, att ett kloster skulle få byggas i Wadstena stad för 60 ***) nunnor och 17 munk-bröder. Urban den VI nämner i sin bulla af år 1378, 25 bröder och 60 systrar, utom abboten och abbedissan. Ibland bröderna skulle 13 vara prester och motsvara antalet af Kristi apostlar, med Paulus inberäknad. Dessutom förordnades 4 diaconi, hvilka skulle föreställa de 4 största lärarne i Westerländska kyrkan: *Ambrosius*, *Hieronymus*, *Augustinus* och *Gregorius Magnus*. Dessa 60 nunnor och 4 diaconi, jemte 8 lekmän, skulle, genom sitt antal, påminna om Kristi öfriga 72 lärjungar.

Den bulla, som *Urban* V utfärdade år 1368, synes blott hafva innefattat tillåtelse för Birgitta, att få upp-

*) *Gröndell*, Diss. de Coenobiis Birgittinis, uppgifver året 1337. Detta är synbarligen en origtighet.

**) *Lange*, De norske Klostres Historie i Middelalderen; s. 114.

***) *Marconi*, l. c.; s. 84. *Rhyzelius*, l. c. s. 85, uppger 80 nunnor, hvilket torde vara ett tryckfel.

rätta ett kloster i Wadstena; men den 3 December 1379 *) blef frälsarens orden efter Augustini regel formligen bekräftad af *Urban* VI, och tillegnad den heliga *Maria*, Guds moder. *Bonifacius* IX bekräftade, den 9 Jan. 1391, sina företrädares bullor, och gaf klostret ökade förmåner, genom en ny bulla af d. 29 Mars 1398 **). Men först år 1412, den 1 Maj, emottog orden af påfven *Johan XXIII* sitt hufvudprivilegium, kalladt *Mare Magnum*, hvilket innehåller alla serskilda författningar rörande klostrets rättigheter och skyldigheter.

Birgittiner-orden åtnjöt i början ett så stort anseende, att konungar, riksråd, presterskap och adel, hvilka med stolthet sågo, att en Svensk qvinna infördes bland de heligas antal, täflade att främja inrättningens bästa. Dess första medlemmar bestodo af nordens förnämsta män och qvinnor, och drottning *Margaretha* sjelf försmådde ej att, såsom Wadstena klosters beskyddarinna, låta upptaga sig till *"soror ab extra."* Ännu ifrigare omsorg egnade hennes efterträdare, *Erik*, åt den unga planteringen, och hans inflytelse, i förening med det nordiska presterskapets förböner, torde väl förnämligast hafva bevekt kyrkomötet i Basel, att, år 1434, förklara *Birgittas* uppenbarelser såsom kanoniska inom den Romersk Katholska kyrkan. Äfven *Eriks* gemål, drottning *Philippa*, omfattade klostret med huldhet, och lät inskrifva sig såsom *"soror ab extra"*.

Men vår frälsares orden dröjde ej länge innan den sträckte sin verksamhet äfven utom Sveriges gränsor. Nya Birgittiner-kloster uppstodo öfverallt i Europa, och räknade i början talrika anhängare. Till dem hörde det

---

*) *Lange*, l. c.; s. 115.

**) *Rhyzelius*, Monasteriologia; s. 88.

invid Florens belägna klostret *Paradis*, hvilket omnämnes i de här meddelade klosterreglorna, s. 13, *Marienbo* på Laaland, *Munkalif* och *Hufvudö* i Norrige samt *Nådendal* i Finland. För alla äfven utom Sverige belägna Birgittiner-kloster var abbedissan i Wadstena allas moder och föreståndarinna, samt utsände bröder och systrar, för att besöka de öfriga och afhjelpa uti dem möjligen uppkomna oordningar, medan Wadstena sjelf, liksom alla kloster af denna orden, stodo under uppsigt af den biskop, i hvars stift klostret var beläget.

Wadstena kunde ock under de första åren visa sig med glans, såsom hufvudkloster för Birgittiner-orden; ty icke blott enskildta män, utan äfven konungar och påfvar verkade för dess bästa och försågo det med rika skänker. Så har *Erik* af Pommern, år 1430 den 15 Febr., här låtit inrätta ett *collegium canonicorum*, hvilket skulle bestå af 11 personer, klädda i hvita kläder med ett rödt kors; utom de privilegier påfven förunnade klostret, bland hvilka *Mare magnum* var det förnämsta, tillät han, att ett jubelår skulle få hållas i Wadstena, med samma salighetsverkan som i Rom. Ett sådant firades härstädes från den 14 Juni till den 14 Juli 1394, då en oräknelig folkmängd tillströmmade, så att hälften af de influtna offergåfvorna uppgick till 5,370½ mark *). Påfven hade förbehållit sig den andra hälften.

Ordens hufvudändamål, att befordra renhet och sedlighet, blef likväl förfelad. Stadgan om försakelse af jordiska skatter efterlefdes icke, utan munkar och nunnor tillbragte lifvet i syslolöshet och yppighet, hvaraf följde, att

*) *Rhyzelius*, Monasteriologia; s. 86. — Diarium Wazstenense; s. 308.

klosterluktens förfall ej länge kunde uteblifva. Det var väl förordnadt, att de begge könen skulle bo serskildt och hafva skiljda gårdar; men muren, som uppfördes mellan dem, var ej högre än att en munk med lätthet kunde komma deröfver. *Bartholomæus Sastrowen* omnämner i sin Pommersche Chronik, att då begge konventerna i klostret *Marienkron* vid Stralsund hade serskild hushållning och maten medelst en slags rull-inrättning insköts till bröderna, gjordes ett hål i muren så stort, att en menniska kunde skjutas in på rullarne. Denna hemlighet bevarades ej inom klostergården, utan väckte en allmännare uppmärksamhet, hvarföre ock påfven *Innocentius* VIII stadgar uti XI kap. 7 art. af sin föreskrift för klostret *Gnadenberg*, år 1487: "*Item ordinamus & statuimus, ne de cætero pueri, quorumcunque, cujuscunque sexus aut conditionis fuerint per rotam Sororum sive portam in Monasterium ipsarum inducantur, seu intromittantur*" *). Flera gångor hördes klagomål öfver lefnadssättet inom Wadstena klostermurar, så att påfven nödgades år 1422 alfvarligen befalla, att brödernas och systrarnes konventer skulle åtskiljas. Konung *Eriks* drottning *Philippas* och Upsala erkebiskopens förböner lyckades emellertid, att förhindra detta. Ett farligare angrepp måste orden uthärda på kyrkomötet i Basel, hvartill abbedissan och confessor generalis i Wadstena instämdes år 1433, för att försvara S:t Birgittas lefverne, och stå till rätta för den förfallna kyrkotukten. Det hotande ovädret närmade sig, och skulle kanske nu hafva förstört Birgittas verk, om icke konung *Erik* sammankallat alla

*) *Nettelbla*, Nachricht von einigen Klöstern der H. Schwedischen Birgitte, auserhalb Schweden: s. 173.

tre rikenas biskopar till Wordingborg, och låtit uppsätta en böneskrift till de i Basel församlade fäderna. Detta afvärjde ordens undergång. En legat, hvilken påfven afsände till Lybeck, för att undersöka klostren, återvände med oförrättadt ärende och saken afstadnade. Faran utifrån var således förbi; men inom klostret uppstodo ständiga stridigheter, och ordens anseende sjönk allt mera i allmänhetens ögon, hvaröfver *Christian* I, i ett bref till påfven af den 22 Juni 1468, beklagar sig med oförtäckta ord *).

I samma mon klostertukten upplöstes aftog äfven ordens-medlemmarnes antal, så att svårighet uppstod, att anskaffa så många nunnor, som Birgitta föreskrifvit. Derföre fann påfven sig slutligen nödsakad, att göra en förändring i vår Frälsares konstitutioner, och förklarade, genom det förut omtalade general-kapitlet i Gnadenberg: "*quod ad minus ex parte sororum Viginti, & ex parte Fratrum duodecim, quorum decem sint Clerici, reliqui duo Laici vel Clerici instituantur*" **).

Uti Rom ägde denna orden ett härberge, *domus S:tæ Birgittæ*, hvars pligt det var, att emottaga och undfägna Svenska, Danska och Norska pilgrimer, hvilka anlände dit, isynnerhet om de voro medlemmar af orden. Föreståndaren för denna anstalt, *rector domus S:tæ Birgittæ de urbe*, stod omedelbart under abbedissan i Wadstena, och härberget underhölls dels genom tillskott från moderklostret, dels genom gåfvor i Rom, dels ock genom insamlingar i de tre nordiska rikena. Här hade ock ordens ombud hos påfven (*negotiorum gestor*) troligen sin bostad ***).

---

*) *Lange*, l. c.; s. 122.
**) *Nettelbla*, l. c.; s. 172.
***) *Troil*, Skrifter och Handlingar till Upplysning i Svenska Kyrko- och Reformations-Historien. Del. II. s. 375.

En annan tid och andra förhållanden började för Wadstena med Gustaf I:s uppstigande på thronen och reformationen i Sverige. Då ständerna beslöto, på riksdagen i Westerås år 1527, att klostergodsen skulle indragas till kronan eller falla tillbaka till *deras* arfvingar, hvilka skänkt dem, indrogos äfven detta klostrets många gods och lägenheter. Inga munkar intogos mera, och af dem, som redan funnos derstädes, användes några vid församlingarne på landet, andra skickades till Lappmarken, för att undervisa i kristendomen *). Abbedissan och nunnorna oroades icke, utan fingo qvarstadna och behålla sina inkomster under vanlig fördelning; likväl skulle 300 mark deraf årligen utgå till kronan **).

Den 6 Oct. 1544 erhöllo nunnorna konungens tillåtelse, att, efter eget godtycko, gå ur klostret eller qvarblifva derstädes, jemte rättighet att intaga nya nunnor, samt att tillsätta abbedissor och confessorer i de afgångnas ställe. Ehuru han, år 1542, lät bortföra klostrets arkif och en stor mängd böcker ***), samt befallte, år 1545, att åtskilliga klosterhus i Skenninge och Wadstena skulle nedbrytas, skonade han likväl den sköna och smakfulla klosterbyggnaden i Wadstena †). Genom bref af den 10 Maj 1555 gaf han konventet tillstånd, att tullfritt mala säd på Motala qvarnar, så att nunnorna, under konung Gustafs regering, icke ledo brist, ehuru ordens egentliga lif i Sverige hade upphört. *Erik* XIV lät, den 13 Maj

*) Gustaf I utfärdade redan år 1525, bref härom till Wadstena. Se: *Gröndell*, l. c. s. 42.

**) *Thyselius*, Handlingar rörande Sveriges Inre Förhållanden under Konung Gustaf I. Häft. I., s. 118.

***) *Gröndell*, l. c.; s. 44.

†) *Rhyzelius*, Monasteriologia; s. 91.

1568, ett försvarsbref utgå för de nunnor, som ännu funnos qvar. Större ynnestbevis emottogo de dock af hans efterträdare konung *Johan* III; ty ehuru han för rikets behof lät uppmynta S:t Britas silfverskrin, hvilket vägde 429 marker, erhöllo nunnorna ett lika dyrbart, år 1586. År 1572 tilldelades åt abbedissan *Karin Bengtsdotter* 42 tunnor 5 fjerdingar af kronotionden, och år 1575 befalltes *Bengt Carlsson*, att klosterträdgården och munkhusen i Wadstena skulle inrymmas åt systrarne, hvarefter munkar och nunnor åter strömmade dit, och klostrets inkomster förökades allt mera. Med den påfliga legaten *Anton Possevin* gjorde konungen sjelf, år 1577, ett besök i klostret; och då den förre frågade abbedissan: "huru hon med sina nunnor kunnat i så många år höra Lutherska prester, utan att blifva missledd?" svarade hon, att hon befallt nunnorna tillstoppa öronen med ull *), då de skulle gå i kyrkan, så att de aldrig hört någon kättersk predikan. Konung *Johan* rördes af denna ståndaktighet, och tilldelade dem, genom öppet bref, alla klostergods i Aska härad. Konung *Sigismund* hann ej, under sin korta och oroliga regering, att göra mera för klostret, än att tillsätta den sista abbedissan, *Karin Olofsdotter*, hvilken blifvit enhälligt vald dertill den 22 Maj 1594. Men ständernas beslut, på riksdagen i Söderköping, den 21 Oct. 1595, gjorde slut på de goda dagarne. Efter hertig *Magni* begrafning begaf sig hertig *Carl*, åtföljd af närvarande biskopar, andra prester och flere herrar, till

---

*) *Helyot*, Histoire des Ordres monastiques. Tom. IV. s. 37, berättar, att hon dertill användt vax eller läder, och tillägger äfven, att Gud välsignat deras dygd så, att då hertig *Magnus* af Östergöthland ville sätta sig i besittning af deras kloster, blef han slagen af en våldsam galenskap, från hvilken han aldrig befriades.

klostret, och förband sig att försörja der befintliga nunnor, i fall de ville antaga evangeliska läran; men då de icke emottogo detta anbud, upphäfde han klostret och befallte dem, att genast lemna detsamma. Abbedissan ingick i ett Birgittiner-kloster vid Danzig; men de öfriga qvarstadnade i Sverige och togo tjenst eller gifte sig. Sålunda utrymdes Wadstena kloster, i November 1595, sedan det, under 211 år, varit hufvud-orten för Birgittiner-orden.

För detta arbete hafva följande handskrifter blifvit begagnade.

1) Kgl. bibliothekets i Stockholm handskrift, på pergament, sign. A. 24 i 4:o, bunden i grönt lärft. Det utgör 23 paginerade blad. Begynnelse-bokstäfverna till de serskildta kapitlen äro rubrer, och öfverskrifterna understrukne med rödt bläck. På första bladet finnes, af en yngre hand, följande innehålls-förteckning: *a*) Wastena Clöster reglor skrefne 1451. S:ti Martins affton. fol. 19 verso. *b*) Huru och med hwad läsning och böner Systrar och Bröder utanför skole taga Reghlo-Klædebonad och lofva lydno. fol. 20. *c*) Niclis, Linköpings Biskopens, Bekräfftelse på dessa Reglor. gifven 1452. d. S:ti Johannis ante portam Latinam. fol. 23. — Hela manuskriptet, utom den sista afdelningen, är skrifvet af samma hand, redig och vacker, med få förkortningar, utom då Latinska språket

begagnas

begagnas. Några ord äro borttagna antingen genom punkter eller " ", hvilket vid aftryckningen blifvit anmärkt med tecknet ᵞ. . Andra, tillagda i kanten, äro här betecknade med ^, och andra införda i sjelfva texten, med ˣ. — Wid handskriften äro fästade tre sigill, af hvilka tvenne äro väl bibehållna; men det tredje sönderbrutet. De hafva följande omskrifter: *α*) *Secretum*: *nicolai*: *dei*: *gracia*: *episcopi*: *lincopensis*: *β*) *Conventus*: *Fratrum*: *Monasterii*. *Sanctæ*. *Byrgite*. *Jn Wazstena* *γ*) *S*. *Conventus* . *Sororum*. . . .

2) Samma bibliotheks handskrift på pergament, in 4:o, sign. A. 29, sannolikt från medlet af 1400:talet. Den är bunden i starkt, pressadt band, skrifven med samma hand, redig och nästan utan förkortningar. Den del häraf, hvilken nu blifvit aftryckt, upptager blott 14 blad; men handskriften innehåller dessutom ett kalendarium, en mängd böner till jungfru Maria och helgonen, jemte betraktelser öfver frälsarens lidande.

Ingendera af dessa codices är förut tryckt. Mag. Doc. *Rietz* har, i sin samling af Scriptores Suecici medii Aevi Cultum Culturamque Respicientes, Tom. III, s. 241 och följ., utgifvit *Watzstena Klosters Stadge*, efter en handskrift på Köpenhamns kongl. bibliothek. Denna innefattar endast de föreskrifter, hvilka röra klostrets ekonomiska tjenstemän, och tyckes till största delen vara ett utdrag ur det manuskript vi meddelat. Den är tio år yngre, hvilket synes af första orden i stadgarne: "Aarom æpter gudz byrdh thwsanda fyra hundradha eth oc sextighi skreffs tæssen bokin"

L

Vid utarbetandet af ordlistan har man sökt upptaga alla de föråldrade ord, som äga någon ovanlig bemärkelse, och man hoppas, att inga svårfattliga talesätt skola saknas derstädes.

Utgifv. får härmed offentligen erkänna den förbindelse, i hvilken han står hos E. O. Amanuensen i kgl. bibliotheket, Herr *L. Th. Neyber*, för det verksamma biträde han erhållit af honom vid redaktionen af detta häfte.

Hvru systranna oc brødhranna reenlifue Bl. 1.
byriat ær oc optakit som skipadha æru til at thiena j lichamlighom tharfuom oc ærandom systrom oc brødhrom som inlykta æru j sancti saluatoris ordins clostrom.

VAar herra oc frelsare ihesus christus werdhughadis j thessom ytersta werldinna timom at opinbaara oc skipa een nyan ordin oc reenlifue gynom oc medh sinna helghasta thienista quinno sancte byrghitto sinne werdhughaste modhir jwnfrv marie til hedhir loff oc æro huilkins ordins reenlifue ær swa skipath som flestom ær wel witerlighit oc kunnoght, at the persone som sik ther ingifua sculu blifua vndir æwerdheligho inlykkilse alt til dødhin Oc wara aff alle wærlzliche vmsorgh vndantakna oc wtelykta for vtan the thienist oc reghlo ærfuodhe som them bør jdhkia inne j clostromjn. hwar the hafua sik gudhi in antwardhat til døtzins tiidh blifua sculande Oc for then scull at the sama jnnelykta persone maaghin thes frelsare. oc rolighare standa j gudz thienist oc aandelighe beskodhan. oc j sanne thera reghlo gømo huru myklo mindra the hindras aff lichamligha oc werlzligha thinga vmhuxan oc besørghian Thy loffuas hwarie enne conuent j fornempda ordins clostrom, at the maagha a gudz weghna som thet først vnte oc tedhe sancte birghitto. Oc sidhan aff Romara pawa makt, oc skipan, samthykt oc stadhfest ær taka høwizka

oc beskedhelicha q*ui*nnor oc mæn til systor oc brødh*i*r til sinna thienist oc hielp j the*m* stykkio*m* oc ærindo*m* som the ey ku*n*na ell*i*r (ku*n*na) maagha sielfua j quemelicha maatto gøra ellir røkta

Huru som lofuas aff waaro*m* herra ih*esu* *christo* systro*m* j sa*n*cti saluatori*s* ordin hafua fyra q*ui*nnor sik til hielp j thera steghirbws oc androm theras embito*m* oc ærfuodhe oc samuledh lofuas brødhromin hafua twa mæn a sina maatto Reuelacio

Gudz son talar Naar iak vmgik hær j we*r*ldi*n*ne m*edh* apo*sto*lis at enast tha skøtte iak sieli*n*na gagn for thy th*et* war ey quæmelichit oc ey lustelichit at baadhe sendir thiæna *siælomj*n* oc we*r*ldi*n*ne for thy røktadho the*m* tro- *Bl. 1 v.
lighe mæn oc q*ui*nnor lichamligha tharff som ey waaro ella kalladhos apo*sto*li vta*n* waaro thiæna*ra* oc hielpa*ra* theras som hemelighar*e* thiento mik oc tilstodho som waaro apo*sto*li Swa ær th*et* oc nw iak sagdhe thik førr aff mi*n*na modh*i*rs thienista møya tal. huilka hemelighar*e* æn andr*e* sculu he*n*ne nerstanda j bland huilka naaghra hafua hafft kræselichar*e* fodho. Andra æru siwka oc alrogha. And*ra* mi*n*na wana til ærfuodh*e* Somlicha mera skøtandi*s* gudhlich*om* beskodhilsom Thy vm widh*i*rthorfftelichit ær oc stadhin oc Rumit wtkræfuir vnnis abb*atiss*onne taka in vm poortin fyra stechirhws q*ui*nnor huilka som røkta eldin. oc bæra in widh. oc watn. oc kasta wt oreenlicheet aff clost*r*eno. oc hielpa i thera æmbite systra*n*na som mi*n*dra formaagha. huilka so*m* maagho gaanga in j kyrkio*na* oc and*ra* stædh*i*r j clost*r*eno for ærfuodh*is* scull Och warin j them stadh som them skal skipas aff abb*atiss*onne widh poortin at the warin redho at anama oc jnbæra j æmbiti*s* hwsin thz inbærande

ær. thogh sculu the ey til føghias co*n*ue*n*ti*n*ne j chorenom dormito*r*io ell*i*r co*n*uentz stufwo Vta*n* stande vta*n* chorin tha the æru lidhugha. oc hafuj*n* ey maaltiidh mz co*n*ue*n*ti*n*ne. vta*n* liffuj*n* aff systra*n*na almoso ell*i*r aff the p*re*benda som abb*atiss*an them foreseer. gørin abb*atiss*onne lydhno Oc maagho the æta j stufw*n*ne sidha*n* syst*ra*na æru metta Oc til widh*ir*ke*n*nilse tekn hafuj*n* skaplara vta*n* hetto Oc æru noghar thing j stekarhuseno endelicha gyno*m* werlzlicha me*n*niskio hendir gøra*n*d*is* tha wa*r*i ther nær een ell*i*r twa aff foca*r*iis oc see til at enkte wardh*i*r giort mote reghlo*n*ne. Samuledh hafuj brødhrene twa foca*r*ios vm nyttught ær oc them widh*i*rthorfftelich*it*, ffocarij sculu ekke hafua kufla vta*n* ma*n*tolin vta*n* ofuir kiortelin huilkom va*r*i hetta*n* tilsømath som andre reenlifuis mæn Naar the ærfuodha læggin aff ma*n*tolin oc hafuj*n* for han hettona ther til skipadha som the aff s*an*cti benardi oc benedictj *ordin. oc bælte aff swarto lædhre, swa lydh*i*r *Bl. 2.
reuelac*i*o oppa the fyra foca*r*ias ther hon staar j ga*m*blom bokom Thessa reuelacione*m* hafuir pawe martin*us* q*u*int*us* stadhfæst swa sighiand*is* Idh*i*r abb*atiss*e oc co*n*uentu*i* j wazstena clostre vnno*m* oc gifuo*m* wi macht at taka swa dana q*u*innor høwitzka oc welfrægdhadha til at halda vppe m*edh* idh*i*r idhra thiænist oc ærfuodhe swa offta som thes tharff ær. oc at hafua oc behaalla them j*n*na*n* idha*n* poort oc inlykke ey thes siidh*i*r at idhra reghlo *con*stituc*io*nes ella noghra and*ra* reghlo skipilse hær a moot lydha m*edh* edho*m* ellir pawa makt ellir hwarskøns andro*m* stadhfestilso*m* stadhfesta.

Huru abb*atiss*onne lofuas aff waro*m* herra ih*es*u *christ*o taka fyra men til enka*n*ne*lica* thiæna*ra* oc brødh*i*r vta*n* fore so*m* korsit sculu

bæra oc naakra and*ra* beskedhe*lica* mæn th*er* m*edh* huilke sculu he*n*ne wara til hielp oc lættilse j henna byrdhe Reuelac*io*

*C*h*r*ist*us* talar Gyllene sc*ri*ptin sigh*i*r at moyse moyse bidhia*n*de fore sino*m* mogha Aaron oc ha*n*s kompan studdo vndir hans hendir at the scullen thrøttas j idhkelighe wtrækni*n*g ffor hwan sculd war th*et* hwat ey hafdhe gudh makt gifua hono*m* størk som hono*m* gaff dygdh til at bidhia Sa*n*nelicha mektugh*er* war ha*n* vta*n* th*et* war thera teckn huilke sielfwin gudhi tilhørdho. forsmaaddom allo*m* a*n*dro*m* thingo*m* Oc for thy at me*n*niskio natur kranklighin ær oc widh*ir*therff vppehælle Oc for then sculd at gudz wini maaghin bestaanda*n*de blifua. oc at the ey ept*ir* gudhlighin beskodhilse smittnis j werlzligho*m* thingo*m* vnnis them hughswalilse vta*n* til, aff huilko*m* the starkligha*re* vpriisa maaghin til gudhligha (skodhan[v]) thinga ffor thy takis fyre welfrægdhadhe mæn j iifuærne oc allirdom j syslomanz hionagaardhin. huilke som skifften almoso oc klædhe fatigho folke. huilke redho warin at taka systra*n*na ordh. oc brødhra*n*na oc gifua swar huilke fultaka warin wærlzlicho*m* herrom tiltala j clostirsins ærindo*m* oc thiæna oc vnd*ir*lætta abb*atisso*nna thu*n*ga Oc til
*Bl. 2 v. thes for*de* brødhir *thæs troligha*re* warin j them thingo*m* som them æru a*n*twardhadh sculu the aff clost*ir*sins lifua. oc Jottaka*n*de wara aff allo godho som j clost*re*no gørs. The sculu oc reenligha lifua. oc röt kors aa sino*m* klædho*m* mote hiertano bæra til enka*n*nelichit tekn gudhlighs kærleeks Oc lydhno lofua j abb*atisso*nna hand j w*er*lzligho*m* thingom oc *con*fessori j andelicho*m* thingo*m* Oc j sama kærleek oc reghlo oc sama sidh*om* oc lydhno oc næffst at lifua som the som jnna*n* æru j clost*re*no swa

at engin wari twædræght j thera sidho*m* fødho oc nefst Oc engins manz bud foresæti the abb*atiss*onna budhi oc *con*fessoris Oc vm nokur oskælicheit oc oquæmlicheyt gors aff them. aff huilko*m* ordenin smittas ellir clost*ir*sins stadge wanfrægdhadh*is* tha sculu the lykkias j clost*ir*sins hektilse. kan ey *con*fessor thz retta tha bedhis raadh oc hielp aff biscopeno*m*. thogh gømbdo*m* allo*m* helgha reghlo*nn*a stadga Confessor fore*s*ee oc th*e*m huru the fasten oc hwat timo*m* the sculu æta. oc haalla thysto. oc huru the sculin sowa. oc j hwat maatto. oc huruledh*is* the sculu vta*n* closte*r*sins hægn ellir til landzh*e*rrana wtfara Sa*m*uleedh fore*s*ee oc *con*fessor at the hafuj*n* høwitzka*n* klædhabonadh oc at thera lesni*n*g. oc hwar the sculu standa j kyrkio*n*ne oc ih*es*u *christi* lichama tagha Skipis th*e*m oc rwm hwar the sculu æta oc sowa. oc hafuj*n* lægh*ir*stadh sik siælfuo*m* Aff th*e*nno*m* fyro*m* som korsit bæra maagho een ell*ir* twe wara p*r*e*s*te. thogh swa at allo*m* thingo*m* warin the abb*atiss*onne lydoghe oc *con*fessor*i*. Vm æn noghar aff g*er*ni*n*gis ma*n*nomj*n* ell*ir* mestirma*n*nomin wilia vndirgifua sik th*e*nne reghlo tha sculu the nywta samu lagh och stadga. thy vnda*n* takno at the ey bærin korsit Oc een aff them fyra wari som thera forman aff huilko*m* the sculu styras oc læras eptir abb*atiss*onna raadh oc budhi oc *con*fessor*i*s j andelichom thingo*m* swa lydh*ir* r*e*uelac*io* ther hon staar j ga*m*blo*m* bokom vppa the IV fa*m*iliar*io*s &c

Huru th*etta* reenlifuit ær stiktath oc stadhfest m*edh* pawa*n*s makt oc aff hwem thessins renlifsins reghla ær saman sat

*Jahannes XXIIl*us* pawe swa kalladh*ir* hafuir thetta renlifuit stiktath oc Martin*us* fæmte pawe swa kalladh*ir* *Bl. 3.

hafuir th*et* stadhfest swa˜sighiand*is*. Acpt*ir* thy waars embetis vmsorgh oc idhkan j bland and*ra* byrdhe oc thu*n*ga som wi bærum ær th*et* enka*n*nelichith at kyrkior oc clostir oc adhr*e* helghe stædh*ir* baadhe reenlifuis oc wærlzlighe oc enka*n*ne-*lica* them som æru all ena Romara kyrkio vndirgifne m*edh* widh*ir*thorftughe for*e*syn oc fornømst heelsamlicha for*e*-seem at the p*er*sone oc me*n*niskior som j th*e*m hwilas oc stadhughe blifua j enka*n*nelichom skipils*om* oc tal. oc aatskilnadh j thera klædha bonadh jnlykkia oc adhr*om* helsa*m*lich*om* vmsorgh*um* blifua bewaradha oc økis j an-delich*om* oc licha*m*lichom bestandils*om* ept*ir* thy som quæ-melichith ær Thy hafu*om* wi medh thess*om* helsa*m*licha stadga aff waar*e* enka*n*neliche makt for*e*seet oc stadgat at j allo*m* oc hwar*iom* eno j s*anc*ti saluator*is* clost*rom* nu fu*n*-deradhu*m* swa oc j th*e*m som f*ra*mdelis wardha fu*n*de-radh maa wara hoflichit oc loflichit haalla oc hawa vta*n* for thera clostirs inlykke j bequemlich*om* oc høwizku*m* stadhum XL p*er*sonas oc ey flere j nokra handa maatto j bland huilka tha ræknas the som sculu thiæna th*e*m som æru in j inlykkeno Swa oc the som sculu bidha æplite at inkoma in j inlykkith wiliand*is* oc stadgand*is* at the p*er*sone som takas sculu lofua j Co*n*fessoris ge-n*er*alis hendir. thogh ey forr æn thera prowilsa aar ær f*ra*mlidhit Thry lyffte som ær lydhna fatikdom oc reen-licheet oc the skipilse oc reenlifuis r*e*ghlo j sino lifuerne oc reenlifwe halda som th*e*m tha faas aff co*n*fessore ge-n*er*ali Abb*atiss*onne systr*om* oc brødhr*om* j thy clost*reno* Oc ther m*edh* sculu the lofua abb*atiss*onne at lydha j alskons thing*om*. Thogh skal waktas m*edh* enka*n*liche aatwact, at thera reghla som vta*n* til blifua swa mykit wara kan litit aafgaar oc aatskil. aff s*anc*ti saluator*is* reghlo. huilka brødhrene som in clost*reno* æru hafua lofuat at haalla

Oc the skipilse oc renlifwis reghla som them tha faas
skal aff all*om* menas oc vndirstaas wara oc sanligha skal
wara them for reghlo huilka the sculu obrutlicha haalla
*Thogh ær merkia*n*de at *con*fessores gene*r*ales oc abba- *Bl. 3 v.
tissonar maagho all tiidh *medh* them som siwke ellir wansk-
liche æru swa oc *medh* adhrom them som thes synis aff
skæliche sak tharff hafua dispensera oc liisa j the sama
reenlifuis reghlo ept*ir* thy them synis nyttelich*it* Ther *medh*
wilio*m* wi oc forbiwdho*m* at engin maa takas til (the[x]) XL
me*n*niskio tal ellir til thera renlifue bindas ellir *medh* them
boo j noghra handa maatto førr æn hon ær XVIII aara
fulla gamul, The so*m* ther a moot gøra tha koma the j
ban aff sielfue si*n*ne ger*n*i*n*g, Swa lydha for:*da* pawa
Joh*an*nis oc Martinj ordh vm thessins renlifuis stikta*n* oc
stadhfestilse *medh* adhro*m* ordho*m* som æru vm thera klæ-
dhabonadh Thy hafuir abb*atiss*an oc *con*fess*or oc alla sy-
st*ra* och brødh*ir* j waara frw oc s*an*cte byrgitto clostir
j watzstene s*an*cti saluato*r*is ordi*n*s fulko*m*licha trøst oppa
for:*da* ihesu *christ*i reuelac*io*nes oc ordh swa oc oppa
thessa pawa*n*na stiktan stadga stadhfestilse, oc aff thera
makt som them gifs oc antwardhas aff thesso*m* forsc*r*ef-
no*m* theras ordho*m* stikta*n* oc stadga vndir sik skipath
oc stadgat *medh* beraaddo modh oc samthykkio. at allo*m*
oc hwa*r*ie enne pe*r*sone som aff them oc thera ept*ir*-
koma*n*de bedhis takas til th*etta* renlifuit skal foreleggias
oc faas thessin hær ept*ir* sc*r*ifuade stadge oc reghla*
renlifuis. huilka the sculu lofna nær the ther til takas
at haalla Oc sidha*n* the hafua th*et* lofuat sculu the he*n*ne
obrutlicha haalda. huilkin reghla swa mykit møghelich*it*
ær ell*ir* wara kan litith aatskil oc affgaar aff s*an*cti
saluator*is* reghlo. oc ær sama*n*sat oc sama*n*sc*r*ifuat aff for-
sc*r*ifnom oc adhro*m* ihesu *christ*i reuelac*io*nibus oc ordhu*m*

huilkin han tedhe sinne kære brudh *sancte* byrghitto. oc en deel aff *sancti* saluatoris reghlo. een deel aff for:*da* pawa stadga och skipilsom. oc een deel aff hedherlicha oc renliffuis mænniskio alroga systra oc brødhra ordhum som først waaro j *sancti* saluatoris ordin oc watzstene clostre mz swa dana førordhum oc midhlan som førr ær saght, at abbatissan oc confessor generalis maaghin altiidh medh them som siwka oc wansklicha æru oc adhrom hwar the see at thet skælicha tharfuas dispensera loffua oc liisa j thesse eptirscreffno reghlo j huilke lægs hwariom fore helsonna wæghir sæll ær then han gaar oc haallir

*Bl. 4. *Oc skal engin mena at the ther aa moot gøra sculu wara plictughe til naakra synd vtan all ena till lichamlicha næfst oc aawitilse vtan swa waare. at nokar aff smæleek ellir thryzko gør hær a moot Thogh ær mærkiande at loffuen the thry som ær lydhnan fatikdomjn oc reenlicheet æru 'swa thesso som allo adhro reenlifue infest oc inthrykt at j them maa eengin dispensera liisa ellir aff slaa Swa oc thet som hær ær samansat aff pawanna stadgan oc ordinsins priuilegiis thet scal haldas eptir thy som theras eghin stadgan skipilse oc friihetir lydha slætlicha oc enfallilicha medh allom kærleek oc ødhmiuct, Thetta nu forscrifuat ær at man witi al ena thessins renliffuis oc reghlo vphoff oc grundwal

Hær byrias the systranna oc brødhranna reghla som skipadha æru aff warom herra ihesu christo oc aff pawans makt stiktadha oc stadhfesta at thiæna j lichamlichom tharfuom oc ærindom systrom oc brodhrom som inlykta æru j *sancti* saluatoris ordins clostrom Oc først sigs aff thera skipilsom som sculu taghas j thetta renlifuit oc aff thera tal allir oc prø-

wilsa aare oc aff threm løfftom som the sculu lofua Fførsta capitulum.

I thenna reenliffnadh scal engin nokan tima takas til systir ellir brødhir vtan høwitzka oc wælfrægdhadha menniskior Oc the som aff allo hierta oc allom kærleek aastunda at thienna gudhi oc systrom oc brødhrom som æru jn j clostreno, Thy taki abbatissan medh confessoris systra oc brødhra samthykkio oc ey annas the systrana oc brødhirna som korsit bæra eptir thy reuelaciones oc thessin eptirscreffna theras reghla ther oppa lydhe Thet ær the IIII quinnonar som maagha takas til at wara systranna focarie jnnan fore som kallas steghirhws systrana, oc ey takis andra quinnor til systra vtan til, Oc ær thet swa at naghar aff them focariis wtlaatz thogh sculu the alrey wara flere. baadhe the focarie jnnan fore æru oc the som vtan til æru æn tio, Ther medh takis til brødhir the fyre mænnene som maagha takas eptir. thy reuelacio lydhe til at wara clostirsins familiarios thet ær clostirsins synderliche thiænara vtan fore oc korsit bærin Oc ær aat waktande at the mænnene oc *menniskior som takas til thetta renlifuit sculu wara mærkeliche mæn' oc menniskior som dugha til at forestaa embetom vtan fore. Oc ther til snielle oc tilfalne æru Oc maa noghar aff them wara preste j swa maato gørs ey moot reuelacionibus ordinsins stadgom ellir friihetom ffor thy at æn tha at thet lofuas taka ther til flere personas æn nu ær saght thogh biwdz thet hwarghin thy skal ellir maa engin nødha abbatissa ellir conuentith at taka flere. æn the sielff wilia oc mellan sik kærlicha endræghtugha wardha oc the sannelicha widhirtorfua. Engin persona scal noghat sin lofua lydhno j thesso renlifue førr æn hon ær fullelicha XVIII aara gamul. Engin scal oc taka reghlo klædhobonadh førr æn

Capitulum primum.

*Bl. 4 v.

hon haw*ir* standit sit prøwilsa aar j wærlzlicho*m* klædho*m*. oc ey førr æn hon ær thre resor tilbudhin for abb*atis*-*s*onne conf*essore* oc senio*ribus*. oc scal he*n*ne sighias hardh thing oc hwas etc. ept*ir* thy som thessin thera reghla tilsigh*ir*, Oc scal wtskilias oc wtthrykkias førr æn noghar takx til syst*ir* at hon scal blifua j them stadgano*m* til dødhra dagha Aen m*edh* them som takas til brødh*ir* scal wtskilias oc wtthrykkias hwat hellir the sculu blifua wta*n* fore til dødh*ra* dagha j co*n*ue*n*tsins thienist ell*ir* vm æn the sculu bidha ept*ir* at in koma j inlykkith til co*n*ue*n*tith, hell*ir* vm the sculu min*n*a book ell*ir* ey Oc nær som noghar syst*ir* ell*ir* brodh*ir* tagh*ir* klædhabonadhin tha sculu (the[x]) lofua j co*n*fessor*is* hendir lydhno fatikdoom oc renlicheyt Oc thessa reghlo obryte*lica* haalla oc abb*atiss*onne j allo*m* thingo*m* lydha. Thy ær merkia*n*de at systra oc brødh*ir* (i[x]) allo*m* licha*m*licho*m* ærendo*m* embeto*m* oc ge*r*ni*n*go*m* sculu lydhogha oc trona wara oc them fulfølghia ept*ir* thy modh*ir* abb*atiss*a biudh*ir* oc skipar, ell*ir* a*n*nar a he*n*na weghna Aen j allo*m* them ærindo*m* som andelichin æru oc thera siæla gagn ell*ir* skadha ku*n*na røra sculu the ødhmiuklicha lydha fadh*ir* co*n*fess*ori* ell*ir* them brodh*ir* so*m* staar j hans stadh, Engin syst*ir* ell*ir* brodh*ir* maa oc hawa nokat eghit ell*ir* sina we*r*lzligha wina ella frenda thing gull ell*ir* sylfu*ir* ell*ir* peni*n*ga ell*ir* thera gaffwor tagha ell*ir* hafua j si*n*ne wærio ell*ir* gømo sik sielfuo*m* ell*ir* andro*m* aate*r*bortgifua vta*n* alt th*et* the
*Bl. 5. hawa ha*n*damello*m* swa th*et* minzsta *thing som th*et* mesta scal alt wara clost*ir*sins som ær thera sengaklædhe oc gangklædhe, anbudh oc alt a*n*nat

Capitulum IIm.

Aff se*n*go*m* oc se*n*gaklædho*m*

Sengana wari aff brædhu*m* oc j them hafwin halm oc ofu*ir* halmin hafwin matto ell*ir* biørnskin thogh ey (uta*n*[x]) loff

ell*ir* eet halmklædhe ell*ir* sengaklædhe aff wadhmal oc ey bulstre Oc oppa sik hawin eet aklædhe ell*ir* se*n*gaklædhe aff wadhmal ryo oc skinfæl tha som tharfuas vndir hofdheno hafwin eet høghinde oc ørnagaat ofu*ir* d*ra*ghin m*edh* lærifft oc liggin j hwita kiortleno*m* Aer th*et* oc swa at nokar gitir ekke lighat j hwita kiortleno*m* ell*ir* a*n*nars so*m* nw ær saght tha maa them lofuas aff forma*n*neno*m* liggia a bulstir oc wadhmals laka*n* ell*ir* oppa linlakan.

Aff gangklædho*m*

Capitulum IIIm.

Systir och brødh*ir* sculu slita wadhmal thogh maagh p*re*sto*m* oc andr*om* m*er*kelicho*m* ma*n*no*m* lofuas slita graat midhilmaato got klædhe, Hwario*m* eno*m* skal klædhe gifuas ept*ir* si*n*ne nødhthorfft m*edh* alle enfaallugheet vta*n* ofu*ir*flødhugheet j rynkio*m* oc storo*m* faallo*m* oc vta*n* alt forwiti j thera søm som the plægha ælska som synas wilia aff mænniskio*m* j thera klædho*m* Ther scal bewisas ødhmiuktin at the sculu wara gudhi thes thekkare for thera ødhmiuka oc widh*ir*thorftelicha klædhe ffor thy gudh ha*n* biwdh*ir* allo*m* ødhmiukte*lica.* oc aff tholicho*m* ødhmiuko*m* klædho*m.* sculu the wara thes quæmar*e.* til thera ha*n*da g*er*ni*n*g Systrana sculu hafua til sin klædhabonadh een hwitan kiortil oc een graan kiortil sidha*n* nidh*ir* til ankolin oc eet hwit strik m*edh* kinlaghu. oc een graan ma*n*tol vta*n* rynkio oc margha faalla. han scal oc m*edh* eno*m* træ knap sama*n*bindas j bryste*n*o oc ey wara sidhar*e* æn oppa ena spa*n* nær jordhi*n*ne Skobonadh hafwin høgha sko vm wintrin oc laagha vm somarin Æn brødhra*n*na klædhabonadh*ir* scal wa*ra* fførst een vndikiortil aff hwito wadhmal ther næst een kiortil aff graa wadhmal swa sidhan at ha*n* taki mit oppa skinnbenith oc engo ledh*is* le*ngir* Ofuir graa kiortleno*m* sculu the hafua een graan

ma*n*tol slætan oc snæfran vta*n* rynkior oc øfu*ir*flødhis faalla *Bl. 5 v. siidha*n* nidh vm knæn som *kiortelin han scal samanfestas j brysteno *medh* eno*m* træ knap Thera skobonadh*ir* wari vm wintrin høgha sko oc vm somarin laaghe sko swa som hwario*m* tha ka*n* tharfuas Oppa hofdheno tha hafuj*n* ena graa hetto aff klædhe ell*ir* wadhmal *medh* eno*m* stakkuto*m* strwt. Oc maagha syst*re* oc brødh*re* hafua skinkiortla oc foodh*ir* aff faarski*n*no*m* ell*ir* la*m*bski*n*no*m* then tiidh them tharfuas oc stoor aldir ell*ir* krankdombir th*et* wtkræfuir. Oc ær witande at the maagha hafua twe*n*ne klædhabonadh een for ærfuodh*is* sculd oc orena syslo oc a*n*na*n* vm helghodagha oc tha the æru ey i ærfuodhe Ærmana hafin thogh lika wiidha. the ærma*na* som syst*ir* oc brødh*ir* hafua jn j clost*re*no aat sino*m* reghlo kiortlo*m* ella noghat litith wiidhare. vm swa ær widh*ir*thorftelich*it*, Systra*n*na oc brødhra*n*na bælte sculu wara aff swart lædh*ir* *medh* eenfaallugho*m* sølghio*m* aff jern horn ell*ir* been Oc engoledhis sculu thera sølghior wara aff sylfu*ir* ell*ir* j noghra maatto siællsyna oc forwitna vta*n* til Aa thera mantol sculu je*m*wæl systrana oc alle brødh*ir* bæra eet røt kors nær hiertano fingirs la*n*gt oc ey lengra til eet tekn at the sculu wara gudhi hemelichin oc kærlichin. oc til ih*esu* *christi* pino ami*n*nilse. oc til eet reenlifwis oc widh*ir*kæ*n*nilse tekn Scapulare bærin all ena syst*ra*na graan vta*n* ofu*ir* then graa kiurtelin, Th*etta* hær oc alt a*n*nat som syst*ra*na oc brødh*ir*ne widh*ir* thorfua vta*n* til th*et* scal abba*tissa*n besørghia oc scal ey wara seen til at faa them thera nødhthorfft tha hon wardh*ir* ther til kraffdh, Oc skal engin mena at syst*ra*na ell*ir* brødh*ir*ne j thy at the ekke hafua all scapulare ell*ir* j thy at the ekke all baadhe syst*ir* oc brødh*ir* eens klædhabonadh bæra hær j watzstene ell*ir* a*n*narstadz j wars ordins clostro*m* at

the staa thy j noghrom waadha ellir staa ey widh thet them bør, ellir pawane hawa vm them ellir thera klædhabonadh stadgat ffor thy thet war aff sama pawomjn først befelt brødhrom j wars ordins clostir j paradyso afflæggia ellir tilleggia aff thera klædhabonadh vtan til. oc sidhan wardh thet antwardhat confessori oc conuentenne j watzstene at tilleggia oc aff taka ellir vmskipte gøra j thera klædhabonadh eptir thy som them synis tharff oc quemelichit wara Oc swa som the thet skipa j watzstene swa scal thet oc framdelis haallas j allom *androm sancti salua- *Bl. 6. toris ordins clostrom Nu for thy at jhesu christi ordh j reuelacionibus som lydha oppa the systrana oc brødhirna sighia mærkelicha at the sculu swa dana klædhabonad hafua oc ey tharff ellir quemelichit for theras ærfuodhe oc embete scull at the hafujn annan klædhabonadh Thy ær skipat oc stadgat i watzstene vm thera klædhabonadh som førr ær saght. oc wilia the ther widh æwerdhelica blifua swa mykit hellir at pawane hafua them enkannelicha antwardhat skipa then klædhabonadhin.

Vm læsningena

Captulum IIII:m.

Læsningen aa reghlonna wægna æru XL pater noster oc swa maanga Aue Maria for ottosaangen oc samuledh for messona oc swa for afftonsaangin Æn for hwaria smaa tiidhena tio pater noster oc X Aue maria Æn the som for ærfuodhe ellir siwkdoms scull gita ey swa mykit læsit tha bedhins loff och læsin swa mykit som the formaagha som ær XV pater noster oc XV Aue maria huilgha the sculu læsa hwan søkna dagh a sinom knæm for guz pino Aaminnilse oc wordhning sculd ffæm arla vm morghonin fførr æn the nochat tala, fæm moot middaghenom. oc fæm vm quællin Æn the som ey gita

for sit ærfuodhe scull swa aatskilt læsit tha læsi mæst vm morghoni*n*. oc ær noghat forsumat vm daghin tha fulkompne th*et* vm quællin m*edh* gudhlicheet Oc swa sculu the ey drøwas aff thy at the hindras oc bortdraghas fraan thera gudhlicheet som the sculu hafua j sino*m* rooligha bøno*m* for thy th*et* ærfuodhit oc the vmsorghin som the hafua sik oppa takith j licha*m*licho*m* thingo*m* for gudz hedh*ir* oc ha*n*s fatigha thiena*ra* besta*n*dilse oc nytto th*et* skal ræknas j sama stadhin oc skal opfylla alla the fruct so*m* the maatto faa j thera gudhlica bøno*m*. It*em* j høghtidhis daghu*m* tha sculu the gra*n*lichar*e* skøta sin*om* bøno*m* oc gudhliche thienist oc tha sculu the aat mi*n*zsto læsa for*:na* reghlo læsni*ng* vta*n* the so*m* siwke æru. ell*ir* æru a*n*nars mykit j clostirsins ærindo*m* hind*ra*dhe, vm søknadagha tha skøten sino embete oc ærfuodhe thogh warin ge*r*na hwar dagh widh ena messo vm the ku*n*no nochro ledh*is* swa lenge borto wara fraan si*n*ne syslo. It*em* then tiidh naachar syst*ir* ell*ir* brodh*ir* blifuir dødh i*n*na*n* til ell*ir* vta*n* til æ hwat hell*ir* ær tha scal hwar syster oc brodh*ir* vta*n* til inna*n* XXX dagha læsa
Bl. 6 v. CCC *pater* n*oster* oc CCC for thens siæl som dødh*ir* ær Oc ther a moot sculu the wita systr*e* och brødh*ir* vta*n* til at for hwars thera siæl som døør aff th*em* sculu haffuas thre messor for høgha altar*e* oc thre vigilie hwar thera m*edh* threm leczom j brødhra*n*na choor i*n*na*n* til Oc hwar brodh*ir* i*n*na*n* til som p*re*stir ær scal sighia III messor for th*en*s siel so*m* dødh*ir* ær Oc hwar syst*ir* oc ([Y]brodh*ir*) leekbrodh*ir* inna*n* til skal læsa een psalta*ra* oc III vigilias æn the ku*n*no hellir oc CCC *pate*r n*oste*r oc swa maanga Aue ma*r*ia Oc th*er* ofu*ir* sculu the wara luttacha*n*de aff allo*m* godho*m* andelicho*m* ge*r*ni*n*go*m* som gøras j clost*re*no swa wel ept*ir* thera dødh som j thera liiff.

Aff thystonne oc huru hon scal haallas *Capitulum* V.

Hon ær ekke clostir menniskia som ekke styre sinne tungo Thy sculu systre oc brødhir hafua thessin skipilsin j thera thysto Æn the som ekke kunno for thera embete scull som them æru skipadh rætlicha haalla reghlo thysto ffførst vm morghonjn tha the staanda vp aff thera seng tha sculu the alz enkte tala førra æn the hafua læsit thridhiungin aff thera lesning, oc tha the koma til thera gerninga som the ekke kunna gøra ellir ænda vtan talan tha maagha the thet tala som thera nødhthorft wtkræfuir. Æptir warfru messo maagha the tala sik inbyrdhis alt ther til the gaanga til boordz Oc tha the gaanga til bordz at faa sik mat the som kunna sculu læsa Benedicite. oc the som ekke kunna benedicite tha læsi ena pater noster oc V aue maria Oc ther eptir maagha the æta oc faa sik mat medh thysto oc gudz reddugha Kan thet swa wara at syster ellir brødhir thorfua nokat widhir thet them fattas ofuir bordhe tha maagha the tala oc be dhas thet som them brister aff kællara swenenom ellir aff honom som wikuna hafuir oc for bordheno thienar Vm middaghin oc vm quællin sculu systre oc brødhre læsa gracias oc thakka gudhi for sitt laan tha the gaa fraan bordhe The som ekke kunno gracias læsi ena pater noster oc V Aue maria oc ena Salue regina Oc sidhan maagha the tala alt ther til the gaanga til bordh oc quællin Oc thessa *sama sidhwænio baadhe j *Bl. 7.
læsning oc swa j thysto sculu the wakta oc gøma jemwel vm quællin tha the æta thera natwardh ellir taka thera afftondryk som vm middaghin tha the æta sin middaghs wardh. Æptir thet at klemptath ær marie clokko sidhan sculu systre oc brødhir haalda thera thysto alt til æptir

warfru messo. vtan at them threngir san nødhthorft til at bryta thera thysto. ellir oc vm morghonin. oc ælleghis tha the koma j geen til thera syslo. oc embete. som the kunno ekke høflicha fulkompna oc gøra vtan talan. Oc ther medh sculu the wakta sik fraan løsom ordhom. bakmaalom. faafengom ordhom. bannom. eedhom. oc fwlom ordhom ffor thy thetta ær them høghelicha forbudhit j allom stadh oc j allom tima.

Capitulum VI.

Aff fastonne

J Aduentinne for jwlin. swa oc fore pingizdagha oc fore michiels messo faste hwar eptir confessoris generalis ellir sins eghins scriffta fadhirs raadh. serdelis the som taka wilia ihesu christi lichama Æn fyra jwnfrv marie afftna som ær kyndilsmessa. Annunciacionis. Assumpcionis. oc natiuitatis oc hwar sins apostols afton Sancti Johannis baptiste afton, alla helghona afton. (helga licama aftan sancti michaelis afftan[A]) oc laangafriiadagh sculu alle thorfasta æn j allom androm timom vm alt aarit tha fastin æptir thy som the helgho kyrkio sidhwænia ær. Oc baadhe j fasto daghum oc androm timom aff aareno sculu the hafua thera nødhthorfft j mat oc dryk j beskedhelichom timom Oc allom scal gifuas liika godh prouenta hòghbornom som laaghbornom fatighom som rikom. Framdelis sculu the wakta at the alltidh ware beskedheliche j thera fasto oc waku swa at the wanskens ekke rasklicha for noghre oskælicheet j gudz thienist oc j clostirsins ærfuodhe oc ærindom clostreno til storan skadha oc androm sinom brødhrom ellir systrom til drøwilse oc til thunga Thy sculu the j allom thera gerningom lichamlichom oc aandelichom granlicha gøma skælichetena ffor thy at thessin dygdhin hon ær een

ful-

fulko*m*pnilse til alla and*ra* dygdh*ir* Oc thy ær merkia*n*de at j alle fasto æru (v n d a *n*[r]) tacha*n*de the so*m* kra*n*ke æru. oc *allrughe swa at j kyrkio*n*na fasto haalles kyrkio*n*na skipan Æn j thesse for*ne* fasto tha maagha Abb*atiss*an oc conf*ess*or oc thera eghi*n* sc*ri*ftofadh*ir* lofua oc liisa them thes widh*ir*thorfft hafua eptir thy them synis skælighit wara Oc them ær enka*n*nelicha warku*n*nande som vndirstandas sa*n*nligha wansklicha wara sitt embete vppehaalla nær the fasta. Mædh them systro*m* oc brødh*ro*m som æru allroghe for thera allirdom sculd wanmæktughe Oc m*edh* them som æru kranke oc ey formaagho fasta. m*edh* tholicho*m* maa abb*atiss*a co*n*f*ess*or gøra liisa j thera fasto swa som ær then tiidh them bør fasta til watn oc brødh tha maa confessor liisa them at the maagha m*edh* gudhlicho*m* reddugha æta fisk ell*ir* a*n*na*n* mat ept*ir* thy som kyrkio*n*na skipan tha kan tilsighia. Ffra*m*delis j thessom daghu*m* hær ept*ir* standa maagha syster oc brødher tagha gudz lichama ept*ir* thera daghlicha sc*ri*ffta fadh*ir*s raadhe oc orloff swa som pingizdagha dagh j allo*m* warf*ru* daghu*m* ell*ir* høgtidho*m*. vm helgha lichama dagh *Sanc*ti michiels dagh Alla helghana dagha Jula dagh Pascha dagh. Helgha thorsdagh. Oc vm alla apostla dagha Redhe sik oc ther til m*edh* fasto oc adhro sliko ept*ir* theras daghlicha sc*ri*fftafadhirs raadh.

*Bl. 1 v.

Aff systra oc brødhra sc*ri*fto maalom

Capitulum VII.

Thre resor ell*ir* at minzsto een tiidh vm aarit ell*ir* oc flero*m* si*n*no*m* æn swa kan widh*ir*thorfua sculu systra*na* oc brødhrene sc*ri*fta sik for *co*n*fess*ori *gener*a*li* Oc hono*m* sculu the ypna thera sanwit vm thera reghlobrut oc alt

a*n*nat j andro*m* timo*m* aff aareno sculu the sc*r*ifta sik widh*ir* brødh*i*rna jnna*n* til som th*er* æru enka*n*nelicha tilskipadhe aff *con*fe*ss*ore Oc ey sculu the sc*r*iffta sik widh*ir* naachan brodh*ir* aff andro*m* renliffnadh oc ey widh*ir* nochan we*r*lzlichan p*r*est Then tiidh swa hendir at systrana ell*ir* brødh*i*rne liggia hardhelicha kranke oc formaagha ey koma at sc*r*ifta sik widh *con*fe*ss*ore*m* gene*r*alem ellir them som skipadhe æru til thera sc*r*iftafædhra tha sculu the sc*r*ifta sik widh*ir* nogha*n* p*r*est som confe*ss*ori gen*er*ali thekk*is* them skipa huilghin them scal gifua the

*Bl. 8. helgha sac*r*ame*n*ta som ær *olni*n*g oc gudz helgha lichama som th*et* tilbør The brødh*ir* som la*n*gt æru borto j clost*ir*sins ærindo*m* oc dwælias længe j thera reesom the maagha m*edh* confe*ss*or*is* orloff sc*r*ifta sik widh*ir* beskedhe*lica* oc gudhlicha clærka æ hwar the ku*n*no hælzt wara stadde æn swa kan widh*ir* thorfua Thogh sculu the alltiidh wakta at th*en* tiidh the koma heem j geen til clostrith tha sculu the reensa thera sanwit oc sa*n*nelicha widh*ir*kæ*n*nas thera brut m*edh* rettom sc*r*iftamaalo*m* for confessor*i* gen*er*ali. ell*ir* oc for th*em* som enka*n*nelicha æru skipadhe til thera sc*r*iftofædhra.

Capitulum VIII.

H u r u een tiidh j hwa*r*iom maanadh scal abb*a*ti*ss*an haalda capitulu*m* m*edh* systromj*n* oc confe*ss*or mædh brødhromj*n*.

Een dagh j hwario*m* maanadhe scal modh*ir* abb*atissa* baadhe m*edh* stechirhws syst*r*omj*n* oc swa m*edh* them som vta*n* til æru oc fadh*ir* confessor m*edh* brødhromj*n* haalda cap*itul*u*m* oc thiit sculu koma the som hema æru oc gaangit gita naar them til sighs oc ther scal læsas for them naaghur cap*itul*a aff the*n*na reghlo stadga oc sidha*n*

scal granlicha sporias oc wtletas huru the staa j sinne reghlo lydhno oc liffnadh oc vmgaango oc j thera embetom oc ærfuodhe som them æru antwardhath Oc vm the staa j sæmio oc kærleek jnbyrdhis Ællir vm noghar hafuir naaghur kæromaal moot androm oc huilke som sik wita wara brvtlicha j noghro merkelicho som flerom ær witirlichith. sculu the staanda vp oc falla a knæ oc leggia sik nidhir fram stupo aa gulwit sighiandis Miin synd Oc naar them sighs staandin vp tha vp rættin sik oc frambæri oc kænnis siin brut oc ther medh lofwin bætring Oc hwat them sætz til bætring for thera brut thet tachin thekkelicha och fulkompnen thet Æn the som forsuma ellir forsmaa at gifua sik skyllugha for siin brut oppinbaarlicha the sculu fram ropas aff them som antwardhat ær. at staanda fore them oc thera gerningom. oc scal sighia thera sachir oc brut. oc særdelis vm thera handa brut *kunno ey wæl rættas ellir næfsas vtan abbatissonne ellir confessoris raadh oc doom Oc sculu brødhirne ey thy siidhir koma til abbatissonna æ huru opta hon latir til sik them kalla for clostirsins sculd. ærfuodhis oc embetis skipan. *Bl. 8. v.

Aff naaghrom enkorlichom stykkiom som baadhe systra oc brødhir sculu sik granlicha fore bewara oc wakta. Capitulum IX.

The fordømelicha dirfwin som (kallas[x]) conspiracion thet (ær[x]) at binda sik saman j ogudhlichom oc obeskedhelichom winskap. hon ær høghelicha forbudhin allom systrom oc brødhrom ffor thet thessa syndinna tilfælle hon ledhir menniskiona oc kombir hona til at forsmaa oc wanwørdha sin gudh oc sina formæn som staa j gudz stadh som æru

abb*atiss*an oc co*n*fessor Thy ær thessin syndin clost*re*no til stora*n* skadha oc nidh*ir*fall Thy sculu syster oc brødh*er* wara eendræghtughe oc alle hafua een wilia til gudz hedh*ir* oc clost*ir*sins bestandilse oc m*edh* thera sæmio sculu the inbyrdh*is* alle wara limj aat eno hofdhe som ær ih*esus* *christus* Thy sculu the inbyrdhis hwar thera bæra a*n*nars byrdhe m*edh* thulumodh oc kærleek Oc sculu g*er*na hafua sik oc böya ept*ir* abb*atiss*onna oc *confessoris* wilia oc gaardzmestarins aa thera wæghna swa som goodh lidhamoot bøghia sik ept*ir* thera hofdhe. ffra*m*delis engom skal wara lofflichit at widh*ir*fresta noghur stoor thing ellir ærinde vta*n* abb*atiss*onna oc co*n*fessor*is* witu oc wilia. ell*ir* vtan gaardzmestarins raadh oc samthykkio. Thærnæst skal engin dirfuas at binda sik i samsæt oc obeskedhelichin winskap m*edh* w*er*lzlichom me*n*niskio*m* clost*re*no til oræt oc nidh*ir*trykkilse. oc engin skal opinbaara w*er*lzligho folke clostirsins lønligha thi*ng* Ffra*m*delis forbiudz brødhromj*n* at bæra waakn som ær swerdh oc stækemedz ell*ir* and*ra* stora knifua vta*n* merkelicha sak oc widh*ir*thorfft oc th*et* scal wara m*edh* abb*atiss*onna (*confessoris*[1]) oc gaardzmestarans witu oc wilia. Th*er*nest skal engin syster ellir brodh*er* dirfuas at færdhas la*n*gt
*Bl. 9 bort fraan clost*re*no vta*n* j retto*m* *ærindo*m*. oc thet skal wara m*edh* abb*atiss*onna orloff ell*ir* oc m*edh* gardzmestara*n*s vitu ell*ir* hans som staandir j gardzmestara*n*s stadh oc hafuir hans makt. Ffra*m*delis sculu syst*ra* oc brødh*ir* storlicha wakta at the ekke wari j brudhlopo*m* barnsølo*m* ell*ir* giillo*m* oc ey j naaghro*m* adhro*m* gestabudhu*m* ell*ir* budhølo*m* for thy at j tholiche ofu*ir*flød helicheit oc gesta budhu*m* plægha gudhlicha me*n*niskio hierta smittas oc fwlna aff fwlo*m* thanko*m* oc hierta*n*s reenleekir som insigle ær til køtsins oc licha*m*sins reenleek ha*n* plæghar th*er* g*er*na brytas oc staanda

j waadha Engin systir ellir brodhir skal dirfuas til at wardha guzsowir for thy tholichin andelichin skylskapir han ær forbudhin allo clostir folke ffor thy han ær thwert a moot thera siela helso. Thogh ær witande at the brødhir som æru stadde j clostirsins ærindom borto fraan clostreno ær thet swa at the wardha budhne til maaltiidhir ellir annor høwizch gestabudh ær thet swa at the thorfua thes widhir tha maagha the wel wara j bland høwizch gestabudh oc budhøl j swa maatto at the thogh bewiise sik baadhe j sidhom oc lifuerne som rette clostirmæn eptir thera reenlifuis stadge wtkræfuir j allom thingom. Fframdelis engin scal biudha geste til brødhranna bordh ellir systranna annar æn gaarzmestarin ellir oc mædh hans orloff for noghra skæligha sak sculd Fframdelis engin systir ellir brodhir scal dirfuas at gifua androm sina prouento ellir senda hona wtgaardhis vtan alt thet som hwariom løpir ofuir aff hans prouento thet scal gaarzmestarin skipta eptir thy som abbatissan honom sighir oc biudhir. Then tiidh brødhirne tacha vp ny klædhe tha sculu the antwardha gaardzmestaranom the gamblo. oc han scal skipta them eptir thy abbatissan honom biudhir Thy ær oc witande at for thy at syster oc brødher hawa lofuath godhwilingham fatikdoom thy sculu the lifua vtan alt eghit Oc sculu wakta at the ekke smitta sik medh noghre eghelicheet swa framt the sculu ey wardha luttachande aff them forbannilsom som sancte pethar *gaff ofuir ananiam oc sephoram huilchom han *Bl. 9 v. sagdhe Thine pæninga wari medh thik til æwinnelichin fordømilse. Kan thet swa wara at the thorfua noghat eenkannelicha widh tha sculu the bedhas aff abbatissonne ellir aff gaardzmestaranom hwat the widhirthorfua oc theraff maagho the hafua thera gagn oc nytto medh

gardzmestarans witu Swa oc systrana hafuin alla sina tharff *medh* the ælra syst*ra*nna witu oc loff som them ær tilskipath at faa ell*ir* skipa them thera tharff, ffra*m*del*is* sculu the gra*n*licha wakta som skipadhe æru til clost*ir*-sins embete oc clost*ir*sins ærinde Oc the som clost*ir*sins thingh oc anbudh æru antwardhat at the gørin trolicha j allo*m* them thi*n*go*m* som them antwardhas Ept*ir* thy thera lydhna oc thera eghin tro wtkræfuir m*edh* huilke the hafua sik bu*n*dith til clostrins thienist oc hafua lofuat th*et* gudhi oc jw*m*fru ma*r*io oc s*an*cte birghitto.

Capitulum X. Hvru syst*ra*na oc brødh*ir* sculu tacha reghlo klædhabonath oc lofua lydhno.

Naar the p*er*sona som aastu*n*da*n* taghas til syst*ir* ell*ir* brødhir hafu*ir* faangit th*er* oppa abb*atiss*ona co*n*f*essor*is syst*ra* oc brodh*ra* sa*m*thykkio Tha scal hon koma op j kyrkio*na* aa them dagh so*m* he*n*ne wardh*ir* for*e*lagdh*ir* tha høghmessan byrias oc staanda widh gri*n*dena aasiidhis j noghr*om* quæmelicho*m* stadh th*er* til messa*n* aff daghenom ær lyktadh Tha hon ær endadh komj conf*ess*or oc noghr*e* brødh*ir* m*edh* honom til g*r*indi*n*na til he*n*na Oc tha gaange the p*er*sona fram oc falle aa knæ oc gøri først sina reghlo lofuan oc lægge haandena oppa reghlo bochena som *conf**ess*or hafuj j sino*m* handom swa sighiandis Jak k ell*ir* N lofuar gudhi alzwaallughu*m* jw*m*fr*v* s*an*cte ma*r*ie, s*an*cte byrghitto oc idh*ir* fadh*ir* conf*ess*or lydhno reenlicheet oc fatigdhom oc thessins renlifuis stadga oc reghlo goma oc haalla oc at lydha modh*ir* abbatisse j alzchona thingo*m* oc troskap oc æwe*r*dhe*lica* stadhugheet alt til mj*n* dødh j na*m*pn fadhirs oc sons oc thes helgha anda Ame*n* Sidha*n* fra*m*bæris the klædhin

*Bl. 10. som hon ell*ir* ha*n* *scal thaa tacha huilchin conf*ess*or wi-

ghia*n*de stenke them *medh* Vight watn Sidha*n* vføre sik hon ell*i*r ha*n* aff sino*m* ytra klædho*m* oc stande j hwita kiortleno*m* oc confe*ss*or lægge ofu*ir* hono*m* graa kiortelin Æn ofu*ir* stechirhws syst*r*ana graa kiortelin oc scapular*in* Th*er* nest læggis ofu*ir* hona ell*i*r ha*n* ma*n*tolin Th*er* ept*ir* sama*n*føghis ma*n*tollin *medh* træknappeno*m* Sidha*n* lægge hon strikith ell*i*r hwifuj*n* oppa howdh*et* oc strike sik ell*i*r hwifne sik Oc ha*n* sæti hættona oppa hofwdh*et* Sidha*n* gifui *co*nfe*ss*or he*n*ne ell*i*r hono*m* gudz lichama Naar th*et* ær ændat tha staande vp oc gaange j systra*n*na talulws Oc opnye aat*i*r th*er* for abb*atiss*onne sina lofuan oc sighi swa Jak systir ell*i*r brodh*i*r k ell*i*r N lofuar gudhi alzwaallugho*m* j*m*wf*rv* s*an*cte ma*r*ie oc s*an*cte byrghitto oc idh*i*r modh*ir* abb*atiss*a lydhno j alzchona thingo*m* alt til mj*n* dødh oc syst*ir*lichi*n* ell*i*r brodh*ir*lichin kærleek troskap oc æw*er*dhe*lica* stadhugheet j na*m*pn fadh*i*rs oc sons oc thes helgha anda Ame*n* Oc sidha*n* taki abb*atiss*an stechirhws syst*r*ena jn gyno*m* poortin.

A ff stechirhws systra*nna* stadga oc embete — Capi-*tulum* XI.

For thy (th*et*.*r*) thikkis aff tima*n*na vmskiptelicheet oc p*er*sonar*um* wa*n*schelicheit at widh*ir*thorfft ær oc stadhin th*et* wtkræfuir at abb*atiss*an hafui ell*i*r intaki vm hon ey hafu*ir* them alla j sendir. ellir lentelicha, fyra stechirhws syst*ra* in for poortin oc j systra*n*na inlykke j allirdom oc sidhu*m* quæmelicha oc aff godhe frægdh oc got røkte hafua jnna*n* for*e* poorteno*m* j systra*n*na i*n*lykke stadhugt blifua scula*n*d*is* ey hafua*n*de nochur vmgængilse, *medh* werlz folke ell*i*r clost*ir*sins thiænaro*m* Oc ey scal werlz folk ell*i*r clost*ir*sins thiæna*ra* nochur vmgengilse ell*i*r ingang hafua j the*ra* hws ell*i*r heman for nochra handa sak ell*i*r widh*ir*thorfft scull Vta*n* swa som wærlz folke

lofuat ær a*n*nars systra*n*na hws oc inlykke ingaa*n*ga for bygni*n*g scull etc. Oc ey hell*ir* co*n*ue*n*tz syst*ra*na hafuj*n* noghur vmgengilse m*edh* them ell*ir* tildirfuis at ingaa j thera hws oc heman Vnda*n*taknō*m* wisthws syst*rom*j*n* oc them som ept*ir* sino*m* ordin sculu ingaa j stechirhussins thiænist oc thiæna for co*n*uentz boordheno j co*n*uentz
*Fl. 10 v. stufw*n*ne ell*ir* oc nochre siwkostufw*n*ne Oc thera *foca*ri*a*rum* hws oc heman oc stechirhusit sculu swa starklicha aat*ir* læsas ginsta*n* Aue ma*r*ia ringt ær ept*ir* natsaang oc til morghonj*n* at ey wa*r*i nochar tilgaang*ir* foca*r*ia*rum* til systra*n*na (æll*ir* systra*n*na) til theras j noghr*e* maatto. Ffoca*r*ia*rum* embete scal wara at røkta oc gøma eeldin j systra*n*na stechirhws oc i*n*bæra widh oc watn Thoch ey th*er* ept*ir* wtgaanga*n*d*is* aff systra*n*na i*n*lykke vta*n* tachande th*et* oc alt a*n*nat hwat th*er* i*n*tacha*n*de ær j clostrith j noghro*m* quæmelicho*m* rwmo*m* oc stadhu*m* widh systra*n*na inlykke tilskipadhu*m* huilkith clost*ir*sins thiænar*a* vta*n* fore sculu thiit rykta oc bæra Oc sidha*n* bærin foca*r*ie th*et* in j clostrith Oc wtsopin oc wtwrakin oreenlicheyt aff clost*re*no oc bærin th*em* til for*:do* rwmen. oc th*er* takin widh*ir* tilskipadhe clost*ir*sins thiænar*a* oc f*ra*mdelis bortbærin Oc foca*r*ie sculu hielpa systromj*n* j sino*m* embeto*m* oc thiænist them som klena æru oc mind*ra* formaa. oc for th*en* sculd maagha the gaa j kyrkio*na* oc j and*ra* stædh*ir* j clost*re*no for ærfuodhe sculd Æn and*ra* stædh*ir* ell*ir* and*ra* tima maagha the ey ingaanga, Vta*n* æpt*ir* th*et* at the hafua thera ærfuodhe fulko*m*pnath tha warin j sino*m* husom oc j th*em* stadh som abb*atiss*an th*em* skipar widh poortin at the alltiidh warin redho at anama oc inbæra th*et* som in scal bæras j embet*is* husin. thogh som forr ær sagbt ey wtgaanga*n*d*is* aff systra*n*na inlykke ell*ir* noghat vmgaanga*n*d*is* m*edh* werlz folke

ell*ir* clost*ir*sins thiænar*om* Oc thy sculi skipas rwm widh*ir* systra*n*na inlykke til huilchin rwm scal th*em* tilbæras aff clost*ir*sins thiænar*om* widh oc watn oc a*n*nat hwat som tharfuas oc inføra*n*de ær Oc the rumen sculu swa starklighá aat*ir*teppas oc *medh* grind*om* laas*om* oc wind*om* bewaras at æn tho at the foca*r*ie maaghin høras thogh sculu the engoledh*is* synas aff clost*ir*sins thiænar*om* ell*ir* aff hwa*r*io handa andro we*r*ldz folke Oc wari th*em* focariis forbudhit alzthing*es* vnd*ir* the helgho lydhno oc vnd*ir* haardhasta næpst j th*em* rumomj*n* ell*ir* stadhu*m* noghat ærinde vta*n* til ænda *medh* we*r*ldz folke oppa sina ell*ir* syst*ra* ell*ir* brødh*ra* wæghna *ellir noghra handa ta- *Bl. 11.
lan hafua *medh* th*em* ell*ir* oc sik inbyrdh*is* vm systra*n*na stadga ell*ir* thera skipan j noghre maatto. ell*ir* oc noghat intaka ell*ir* wtsenda vta*n* ept*ir* abb*atiss*onna budhi oc he*n*na witu vta*n* hwat ærinde foca*r*ie hafua til werlz folk th*em* ændin j systra*n*na werlz poort systromj*n* ey nærwara*n*de oc hafua the ærinde til brødhra*n*na tha ændin th*em* j brødhra*n*na taluport syst*r*omj*n* ey nærwara*n*de wa*r*i thogh alltiidh twa sama*n* at hwar høre and*ra* *medh* abb*atiss*onna eenka*n*nelicho loff oc witu Hafua the oc nochur ærinde *medh* co*n*uentz syst*r*omin th*em* maagha the ænda *medh* th*em* ther inne j skipadhu*m* timo*m* oc stadhu*m* thogh sculu the ey tilføghias co*n*ue*n*ti*n*ne j chorenom dor*mi*tor*io* ell*ir* co*n*uentz stufw*n*ne Vta*n* stande vta*n* fore chorenom tha the lidhugha æru Oc ey maagha the æta *medh* co*n*ue*n*ti*n*ne vta*n* lifuj*n* aff syst*ra*nna almoso ell*ir* aff the p*r*oue*n*to som abb*atiss*an them foreseer Oc gø*r*in abb*atis*-*s*onne lydhno oc til renlifuis widh*ir*kæ*n*nilse hafuj*n* scapulare vta*n* hetto Oc ær noghat gøra*n*de aff wærlzfolke j systra*n*na stechirhws som ey kan latas tha wa*r*i ther nær een ell*i*r twa aff foca*r*iis at enkte gøris mote reghlo*n*ne,

Oc swa som the ey tilfoghias co*n*ue*n*ti*n*ne i choreno*m* dor*m*itor*io* oc refector*i*o ell*ir* j kyrkio*n*ne vta*n* staanda af siidhes skilda fraan co*n*ue*n*teno Swa gørin oc naar the wilia sik sc*ri*ffta. ell*ir* wan herra taka. sc*ri*fften sik oc tachin eenskylt Swa aat the alla sc*ri*fftin sik oc taken førr æn co*n*uentz syst*ra*na sik sc*ri*ffta ell*ir* tacha. ell*ir* twa aff them komin fore aat oc twa ept*ir* aat, Oc wardh*ir* noghar thera swa hardhe*licha* siwk at hon ey formaa gaa ell*ir* bæras j sc*ri*fftohusit. sik at sc*ri*ffta ell*ir* waan herra taka tha troos th*et* mildelicha ept*ir* thy ih*es*us *christus* hafu*ir* vnt oc pawin hafu*ir* stadhfest at the maagho wara inna*n* systra*n*na inlykke Oc særdelis vm the blifua j systra*n*na inlykke som foresc*ri*fuat staar oc ey a*n*nars At confess*o*r maaghe ingaa j systra*n*na inlykke oc gifua them ther sacr*amenta* Oc naar the dødha æru tha bæri*n*s aff foca*r*iis ell*ir* syst*r*omj*n* til kyrkiodøri*n*na ther syst*ra*na takas inaat oc thiit gaange co*n*fess*o*r oc noghre brødhrene oc wighe ther he*n*na liik oc bæris ginsta*n* in oc sætis mit a gulf-
*Bl. 11 v. uit vta*n* brødhra choor oc *iordhis ther systrana iordhas vta*n* fraan syst*r*omj*n* Thogh hafuis høghtidhe*licha* baadhe aff systro*m* oc brødhro*m* messa oc vigilie som widh*ir*bør Æn hendir noghre aff focariis laanglig*hir* siukdombir ell*ir* obotelichin wanschelicheet swa at (hon[x]) formaa ey vppehaalla sitt embete ell*ir* kan wara swa hardh j sinne vmgaango at vta*n* stora neeso oc mærkelighin drøwilse ku*n*na co*n*uentz systrana hona ey liidha. tha foresees he*n*ne rwm oc stadh*ir* vta*n* til aff abb*atiss*onne. oc he*n*na widh*ir*thorft baadhe til siæl oc lichama j hiona gaardhenom jbland and*ra* p*er*sonas so*m* clost*r*eno oc ordinj æru eenka*n*licha tilbu*n*dna Oc wa*r*i thogh ey abb*atiss*an oc syst*ra*na mykith bøghe*licha* ell*ir* redhobona at lata noghra stechirhws systor wt aff inlykkeno vta*n* th*et* fulko*m*licha

ranzakis oc finz widh*i*rthorfft wara for naakra aff the twa sakir sculd som foresagdha æru oc for enga and*ra* sak thoot hon æn wille gaa til a*n*na*n* ordin oc reenlifue Oc *medh* them som fi*n*nas swa hardha j sino*m* vmgengilso*m* tha spari ey abb*atiss*an aawitilse oc clost*ir*sins næfst widh*ir* them swa offta widh*ir*thorft ær førr æn hon wtlaates Oc huilkin so*m* swa wtlaatz sætis j noghat th*et* embete ther hon hafu*ir* ærfuodhe oc thwang Oc then hon scal lydha. at ey komj stadhin j wanfrægdh for he*n*na sculd Oc vm noghur laatz wt siwk ell*ir* krank wardh*ir* hon heelbrygdha fulko*m*ligha. thekkis abb*atiss*onne (oc[x]) systro*m* takis in igeen Swa oc the so*m* hardh ær j sinne vmgaango vm hon wil fulko*m*licha sik bætra.

Aff the systra*n*na stadga som æru vtan for*e*. Capitulum XII:m.

Modh*ir* abb*atiss*a *medh* sinna syst*ra* oc fadh*irs* confesso*ris* raadhe oc sa*m*thykkio scal skipa ena aff them syst*ro*mj*n* vta*n* for*e* som ær beskedhi*n* ødhmiuk thulugh oc godhwilugh som them j thera embete oc ærfuodhe scal fore staanda Oc scal kallas syster forman he*n*ne sculu alla *medh* kærleek lydha oc j wørdhni*n*g haalla Thogh swa at the enkte gørin ellir laatin mote modh*ir* abb*atiss*e budh oc skipan. Thessin syst*ir* scal læta waardha sik vm systra*n*na oc thiænista q*ui*nno*n*nar klædhe oc thera kost oc all a*n*nur widh*ir*thorftelichin thing so*m* them tharfuas oc them kræfuia oc røkta aff modh*ir* abb*atiss*a ell*ir* aff gaardz*mestareno*m* Oc hwat hon aff them faa th*et* scal hon *Bl. 12. kærlicha oc iemlicha mella*n* thera skipta thogh hwa*r*ie som he*n*na widh*ir*thorft wtkræfuir. Jt*em* scal hon hafua størsta aatwakt vm siuka syst*ra* at the liidhen enga wanskilse ell*ir* nødh for glømsko oc wanrøkt sculd Oc thy

scal (hon[x]) sætia noghra syst*ir* ell*ir* q*ui*nno til at wakta oc hielpa them siwko j si*n*ne widh*ir*thorft Oc røkta them aff wisthws oc kælla*ra* th*et* them tharfuas. Jtem vm nochur systor ær gløm*s*k j sino embete ell*ir* brutlichin j noghro andro oc wil ey gifua sik skyllugha for modh*ir* abbadiso for siin brut j cap*itu*lo. tha scal systor forma*n*n hona fram ropa j cap*itu*lo oc sighia he*n*na brut thogh m*edh* kæleeks ordhu*m* oc ey wredhe ell*ir* owilia Oc modh*ir* abb*atiss*a scal sa*m*uledh nepsa m*edh* kærleek oc maatto them so*m* brutlicha finnas Oc scal (the[x]) syst*ir* gra*n*licha aatwakta vm si*n*na syst*ra* vmgaango oc lifuerfne at the hafui*n* sik alla stadz gudhlicha oc høwisklicha so*m* them bør Oc huilka ho*n* findir a*n*norledh*is* gøra ell*ir* tala oc wilia ey raadha bøtir oppa tha the wardha waradhe widh*ir*. scal hon th*et* sighia j cap*itu*lo for modh*ir* abb*atiss*a oc sculu th*er* rettas oc næpsas ept*ir* thy som brutin æru. Jte*m* scal hon oc kæra opa them som onaadhugha æru j si*n*ne vmgaango oc idhelicha wilia dela oc thretta oc the altiidh korra oc morra oc alrey lata sik nøghia æn thoot the nogh hafua Oc op a the so*m* wilia (ey[x]) wara trolicha widh sina g*er*ni*n*ga Oc swa vp a the so*m* ekke wil gøra rækinscap hwan løghirdagh aff si*n*ne g*er*ni*n*g so*m* hon hafu*ir* giort vm wikuna ept*ir* thy sidhwænia ær j clost*r*eno Thessin brut oc all a*n*nur sculu næpsas ept*ir* modh*ir*s abb*atiss*e doom oc skælicheyt. Jtem alla syst*ra*na som helbrygdha æru sculu æta sama*n* m*edh* andro*m* clost*ir*sins hiono*m* j (sama huse[A]) thogh sik widh eet bordh vta*n* wa*n*licha ku*n*no wardha hi*n*d*ra*dha i noghro ærfuodhe, Allo*m* scal gifuas thera widh*ir*thorfft j mat oc dryk iemlicha swa the yt*ir*sto som the fremsto swa fastodagha som
*Bl. 12 v. and*ra* tima vm aarit Alla sculu haalla thysto *widh bordhit tha the æta Oc (tha[x]) the æru mætta læsi g*ra*cias so*m*

forscrifuat staar Oc systrin som them forestaar læti samantaka alt thet ther owirlopir aff thera maaltiidh oc antwardhit j wisthusith ellir oc skipi æptir thy som modhir abbatissa henne biudhir Oc forbiudz hardhelica at the alrey stædhin noghan mankøns æta ellir drikka widh thera bordh. oc (ey^{x}) ellir noghra quinkøns som ekke hafuir heem medh them vtan modhir abbatissa oc fadhir confessor gifua ther synderlichit orloff til Jtem alla systrana sculu sofua saman j eno sømpnhuse hwar j sinne seng oc j sinom natkiortle Vndan taknom them som hardhelica æru siuka ellir skæligha hindradha j ærfuodhe oc syslom aff modhir abbatissa skipan oc budh, Huilchin systir vtanfore som ey findz liggia vm natta tiidh j søpn huseno medh androm oc ey hafuir orloff aff henne som forestaar hon scal nepsas oc plaaghas som hon waare funnjn j ondo lifuerne, The systor vtan fore blifuandes som wardhir funnen gaa nidh j byn vm dagh ellir nat nochat langht(at^{y}) wt fraan clostirgaardhenom vtan modhir abbatisse ellir systor forman wit oc enkannelichit orloff hon scal hardhelica nepsas eptir thy modhir abbatisso thekkis.

Aff brødhranna stadga vtan til oc huru almennelichin sysloman scal wælias. Capitulum XIII:m.

Een aff them fyra som korsit bæra scal wara swa som allas brødhranna vtan til forman aff huilkom the sculu alle styras oc vndirwisas eptir abbatissonna raadh oc budh j allom clostirsins lichamlichom thingom oc ærindom. oc confessoris j allom andelichom thingom Thy een aff them som sniellastir ær godhwiliughir gudlichin oc thulughir, han scal aff abbatissonne confessore oc conuenteno ther til wælias oc han wari oc almennelichin clostirsins

sysloma*n* ofu*ir* alt clost*ir*sins gooz skipadh*ir* oc tiltakin
aff abb*atiss*onne m*edh* witu wilia oc samthykkio *confesso-*
ris gen*er*alis oc alla syst*ra* oc brødh*ra* huilkin ey aff-
sætis vta*n* m*edh* thera witu wilia oc sa*m*thykkio Hono*m*
sculu alle brødh*ir* oc clostirsins thiæna*ra* ødmiuklicha
lydha j thy han th*e*m sigh*ir* oc biudh*ir* a abb*atiss*onna
wægna til clost*ir*sins gagn oc nytto. thoch swa at the
enkte gørin ell*ir* latin witand*is* moot abb*atiss*onna budh
oc wilia Oc sculu the j allo*m* stykkio*m* oc allo*m* sta-
*Bl. 13. dhu*m* standa syslom*an*neno*m* *trolicha nær oc hono*m*
hielpa aff brodh*ir*licho*m* kærleek baadhe m*edh* ordhu*m* oc
m*edh* g*er*ni*n*go*m* hwar hono*m* threngir oc wita ha*n* hafua
ræt wtj Alle sculu han hafua j hedh*ir* oc wørdhni*n*g thy
ha*n* staar j abb*atiss*onna stadh th*er* vta*n* til, Oc thy hwat
ha*n* biudh*ir* oc skipar th*et* scal takas swa so*m* abb*atiss*an
hafdhe th*et* sielff budhit oc skipath Æn vm nochar bro-
dh*ir* ell*ir* hion wardh*ir* hono*m* geenstridhugh*ir* oc olydhu-
gh*ir* oc swara hono*m* hardhe*lica* oc forkruplicha, oc wil
ey gøra m*edh* kærleek oc ødmiukt th*et* hono*m* sigs j
clost*ir*sins ærindo*m* ell*ir* ærfuodhe huilkit ha*n* wæl kan
oc formaa at gøra, tha sculi alla wara plichtughe hielpa
sysslom*an*neno*m* at han wardh*ir* næpstir so*m* brutlichin oc
olydhugh*ir* ær thogh m*edh* kærleek oc skælicheet for thy
th*e*n tiidh naaghar hafu*ir* lofuat lydhno tha maa ha*n* hona
ey bryta j noghre maatto for thy at huilchin me*n*niskia
m*edh* foract oc wilia gør moot si*n*ne lydhno hon syndar
storlicha mote gudhi. oc jæwande ell*ir* rædha*n*d*is* ær at
hon syndar dødhlicha. thy at olydhna ær mykith hardh
synd hon liiknas widh aaffgudha dyrka*n* synd hon kørdhe
ada*m* oc euo wt aff *par*adys Swa hafu*ir* hon manga ota-
licha vtelykt aff hymeriche oc mest renlifuis folk som
lydhno hafua lofuat oc hona ey haalla Æn lydhna ær the

dygdh huilkin som alla adhra dygdh*i*r insætir j me*n*niskio*n*na hugh oc insatta gømir Oc ær gudhi swa thæk som *sanctus* August*inus* sigh*i*r at raskar*in* høre ha*n* ena bøn lydhughs manz ell*i*r me*n*niskio æn tio thusa*n*da bøner thera so*m* forsmaa at lydha.

Aff syslomanz embete.

Capitulum XIIII:m.

Sysloma*n*nin scal alltiidh lata koma sik j hugh at han ær reenlifuis man oc thiæna renlifuis folke oc foresattir allo thy clostrith aagh*i*r gooz landbo thiænista folk oc allo*m* w*er*lzlicho*m* stykkio*m* oc ærindo*m* som æru clost*re*no aarøra*n*de oc thy bør at ha*n* wa*r*i j allo*m* sino*m* æri*n*dom oc allo*m* *g*e*r*ni*n*go*m* forno*m*pstugh*i*r oc beskedhelichin. milder oc miscu*m*sa*m*bir widh armt oc fatight folk, sæwir oc liwfflaatugh*i*r widh clost*ir*sins hion oc landbo, engo*m* gørande oræt ell*i*r oliika m*edh* foract ell*i*r wilia oc alltiidh oc j hwan stadh wakta sitt lifuerne oc sina frægdh at ey sculi clostrith ell*i*r gudz thienisto folk in j clost*re*no koma j vmtalan *ellir nochra wanfrægdh for hans sculd Hans embete wa*r*i at ridha vm alt clostirsins gooz m*edh* swa maanga hæsta som widh*i*rtharfuas oc ey flere. oc lati besc*ri*fua alla clost*ir*sins iordh oc ægho dela m*edh* allo*m* thera tillaaghu*m* ængio*m* oc ekeskoghu*m*, bøkeskoghu*m*, q*ua*rnom, q*ua*rnastrømo*m* oc strømo*m*, fiskewatno*m*, øyom thorpu*m* oc thorpastadhu*m* hu*m*blagaardhu*m* oc allo*m* andro*m* tillaaghu*m* Oc hwat oc huru mykit hwart eet gooz aarlicha skyllar oc ræntar swa at clost*r*ith fae ena nya oc rætta iordhabook Oc wtkræwi oc inkomj aarlicha th*et* landbomj*n* bør wtgøra swa at ha*n* weet gøra abb*atiss*onne rætta*n* rækinskap baadhe aff vpbyrdh oc swa aff aat*ir*stadho*m*. huilka aat*ir*stadha ha*n* læti aarligha sama*n*sc*ri*fua

Bl. 13. v.

so*m* vpbyrdhena Oc oppa th*et* at ha*n* th*etta* maaghe thes wisselichare gøra rækinskap th*er* aff tha sc*ri*fue ell*ir* late sc*ri*fua hwart aar nytt ma*n*tal baadhe hwat och huru mykit besatt ær aff goozomj*n* oc swa mykit odheligg*ir* Oc gifui enkte aff ell*ir* til æw*er*dhe*lica* aff clost*ir*sins affradhe oc rænto vta*n* m*edh* abb*atiss*onna *co*n*fess*or*is* syst*ra* oc brødhra witu oc sa*m*thykkio. oc see gra*n*licha til at clost*ir*sins gooz blifua besatt oc the odhe liggia besætis Oc thy nær ha*n* wtstædh*ir* goozin tha læti besee oc miæta husin m*edh* witno*m* oc see til at la*n*dbone bygge bætre oc haalle husen som laghbokin oc rikesins stadge vtwiisar Oc samuledh goozin m*edh* hu*m*blagardhu*m* oc andro som laghbokin hon haallir Oc abb*atiss*an m*edh* co*n*fess*or*is* oc syst*ra* oc brødh*ra* witu oc sa*m*thykkio wardhe ofuir eno m*edh* syslomannenom mykit ha*n* scal hono*m* oc ha*n*s thiænaro*m* gifua til løn vm aarit oc han bæri th*et* vp aff abb*atiss*onne oc løne serdelis hwa*r*io*m* thera aff thy sama oc yt*er*meer scal ha*n* them aff clost*ir*sins ey gifua ell*ir* løna vta*n* m*edh* eenkorlicho abb*atiss*onna *co*n*fess*or*is* oc syst*ra* och brødhra witu oc samthykkio. Oc tha syslomanzins thiænar*a* dwælias hema widh clostrith tha sculu piltane redho wara at gøra clost*ir*sins nytto oc ærfuodhe hær hema oc mæst vm waar oc høst til aakir oc æng oc ther thera hesta oospara tilhafua nær gaardzmæstari*n* ell*ir* syslomannj*n* them tilsighir oc tha syslomannj*n* ær ey hema staddir tha sculu the lydha gaardzmæstareno*m* nær oc swa lenge the hema æru. Jte*m* æghir syslomannj*n* idhkelicha wænda oc wægha j sino*m* hugh alla aar-
*Bl. 14. sins tima vm winter oc somar hwat tha ær *gørande oc røkta*n*de til la*n*d ell*ir* watn oc m*edh* sniælle foract the andbudh oc redhscap som hwa*r*io embete oc g*er*ni*n*g oc

syslo

syslo høfu*ir* oc tharfuas oc timen wtkræfuir at ey sculi hafuanzløsan fi*n*nas i them stykkio*m* som tha sculle oppaa haallas. oc co*n*ue*n*ti*n*na nytto oc gagn nidh*ir*leggia. Oc scal ha*n* tagha til wara m*edh* godhe forsyyn tima*n*s quæmelicheet j allo thy som köpande ær inlendis ell*ir* wtlend*is* til clost*ir*sins oc co*n*ue*n*ti*n*na behooff som ær (salt[γ]) fisk hu*m*bla wiin wax fisk køt oc flæsk, rogh etc Oc swa th*et* som førande oc flytia*n*de ær ofu*ir* land ell*ir* watn at th*et* gør*is* j quæmelicho*m* timo*m* at co*n*ve*n*tin oc clostrith taki ey skadha for hans forsumilse Jtem scal sysloma*n*nj*n* tacha sik th*er* wtj tilwara och høghelicha wakta at naar noghur høghmælis ærinde widh*ir*fara licha*m*ligh*in* ell*ir* andelich*in* so*m* clostreno aarörande æru at han th*er* vm engin ænda gøri ella skipi vta*n* so*m* modh*ir* abb*atissa* oc fadh*ir* *confessor* oc *co*nue*n*tan hono*m* befala oc biudha. gør han th*er* aa moot tha witi sik wara brutlighan j olydhno oc th*er*fore næpsande Oc thy bør hono*m* offtelicha gaa til modh*ir* abbadyso oc he*n*ne wtthrykkia oc skælicha berætta the ærinde som tha widh*ir*fara oc clostreno ligg*ir* makt oppaa Oc naar han hafu*ir* vndirstaandith he*n*na wilia. oc faangit vm the ærinde tha æru eet ænducht swar. scal han j alle maato th*er* æpt*ir* følghia th*et* bæzta han giter. oc hono*m* møghelich*it* ær Meer æn vm daghligha syslor oc smaa ærinde som idhkelicha widh*ir*fara maa han wæl skipa oc ænda ept*ir* thy hono*m* thikker nyttelichit oc thorfftelichit wara he*n*ne omødde Oc hafuj sysloma*n*nen g*er*na raadh m*edh* andro*m* sino*m* brødhro*m* som forstaandande oc forsökte mæn æru vm the ærinde som (the[δ]) ku*n*no widh*ir*fara oc görande æru, Han ægh*ir* oc granlicha aatwakta vm si*n*na brødhra lifuerne oc vmgaango at the hafuj*n* sik gudhlicha oc hø-

wizklicha j hwa*riom* stadh hema oc borto Oc the hafuj*n* sæmio oc kærleek inbyrdh*is* mellan siin Oc k*ann*o no-
*Bl. 14. v. ghur brut henda j *bland them huilchin han ey kan quæmelicha rætta tha sculu the skiutas til fadh*ir* *confessorem* oc ept*ir* hans doom oc sægn næpsas oc rættas

Capitulum XV: *m.*

Huru gaardzmestaren skal walias.

Kan ekke een wara baadhe sysloma*n* oc gaarzmestare tha skipi ell*ir* taki abb*atiss*an m*edh* conf*essoris* oc syst*ra* oc brødh*ra* witu oc sa*m*thykt m*edh* sysloma*n*zins raadhe een aff thesso*m* brødhromj*n* vm noghar aff them finz ther til fallin ellir oc nochan a*n*nan godha*n* man til gaardzmest*ara* j hiona gaardheno*m* oc ey hono*m* affsæti vta*n* thera witu wilia oc sa*m*thykkio huilkin scal vppehaalla syslomanzins embete tha han ær ekke hema widh clostrith Oc hwat han skipar oc ændar j ha*n*s borto waru th*et* scal syslomannj*n* haalla stadhught vta*n* th*et* wa*r*i alzthings oskælikt oc skadhelichit clost*re*no Hono*m* scal antwardhas clostirgaardhin m*edh* allom embetzhusom oc thiænista folke. Gaardzmestari*n* scal hafua j bland brødhromin fremsta stadh oc første røst jemvæl vm han ey ær brodh*ir* oc alle sculu hono*m* lydha oc hafua han j kærleek oc wørdhni*n*g som sin ælzta brodh*ir* oc forman næst syslom*an*neno*m* Han scal oc wara aatir widh them kærleeks fullir godhwilingh*ir* oc liufflaatugh*ir* Oc sætia them syslor oc ærfuodhe m*edh* kærleek oc liufuo*m* ordhu*m* som ey hafua embete

Capitulum XVI: *m.*

Aff gaardzmestari*n*s e*m*bete

Gaardzmestari*n*s embete wari th*et* at staanda fore gaardheno*m* oc allo ærfuodh*is* folke oc ærfuodhe oc alt ærf-

uodh*is* folk scal honom lydha oc ther mæst som først widh*ir*thorff oc han tilsigh*ir* swa at engin vrsaki sik m*edh* sino embete vm a*n*narstadz bætir oc førr widh*ir*thorff, Staande ha*n* oc fore aakrenom oc sædhi*n*ne hær vta*n* til oc witi mykit aarswæxtin ær hwart aar oc huru ha*n* fortæris gøri ther rækinscap aff ella a*n*tuardhe honom thruskin intæktis ma*n*nenom Jtem stædhi gaardzmestaren alt ærfuodh*is* folk oc witi hwat the gøra oc taki thera løn aff abb*atiss*onne oc løne them Oc vpbæri ha*n* aff byafoghetenom sakøre som fallir j bynom til at løna folkeno m*edh* Oc hafuj byfoghe*tin raadh m*edh* gaardzmestarenom vm sakørin oc thera belaatni*n*g som saki oc brutlighe wardha Oc scal gaardzmestari*n* faa allom budhum som riidha sculu hæst, sadhul, støfla, spora, bezl them ey hafua siælfue tholicht Oc tha the aatir koma heem tha antwardhe alt gaardzmestarenom jgeen at faa them som aat*ir* widh*ir*torfua. at ey thorfue ell*ir* sculi abb*atiss*an hindras ell*ir* omakas j tholichom ærindom Jtem gaardzmæstari*n* scal oc lata wardha sik vm brødhra*n*na gaangklædhe oc vm alla adhra thera widh*ir*thorfft. oc røkta th*et* aff modh*ir* abb*atiss*a oc aff syslomannenom oc samuledh thiænista folkeno Oc naar ha*n* hafu*ir* faangit th*et* them tharfuas scal ha*n* them th*et* aat*ir*wtfaa vta*n* alla dwalu oc forsumilse Han scal oc aatwakta at brødh*ir*ne ell*ir* hionin farin ey iilla oc oskøtelicha m*edh* sinom klædhom, anbudhom. ell*ir* androm thingom som them æru antwardhath Oc huilka brødh*ir* ha*n* findir ther vtj brutlicha scal ha*n* kæra op a them j capitulo oc the sculu ther fore tacha næpst hionen næpse han sielfu*ir* skælicha.

*Bl. 15.

Capitulum XVII:m.

Aff *in*tæktama*n*zins embete

Aer nochar aff brødhr*om* th*er* til fallin tha tachi abb*a-tiss*an een aff them til at staa for *in*tækta husomen ell*ir* oc nochan a*n*nan. han hafui vndir sik nochra som hono*m* hielpa j hans embete, han scal m*edh* abb*atiss*e confessor*is* oc syslomа*n*zins antwardha*n* eenka*n*ne*lica* in taka oc vp bæra aff landbomen oc q*ua*rno*m*. alt korn, rogh, miøl, affradh. køt oc flæsk fisk smør oc osta &c. Oc alt a*n*-nat som fra*m*før*is*. oc iemwæl aarswæxtin oc læti wisse-licha besc*ri*fua hwan landbo widh sik. oc byyn han sitir vtj tha han sit affradhe inførir, oc mykit ha*n* framførir, oc mykit han aatirstaar m*edh* vm aarith. oc læti hwar j si*n*ne ell*ir* siins wisso budhi nærwaru wisselicha vpmæla ell*ir* wægha mykit ha*n* framgør Oc han witi fra*m*del*is* rækinskap gøra abb*atiss*onne j syslomanzins nærwaru aff thy ha*n* vpbær huru th*et* fortær*is* oc hwar th*et* blifu*ir* j malt, miøl brygni*ng* oc bakni*ng* oc mykit j hwa*r*ie wiku brygs oc bakas oc j andr*e* fortærni*ng* fortær*is* Jte*m* in-tækt*is*ma*n*nen stande oc for allo*m* slat*ri*ng til co*n*ue*n*tzsins behooff oc samuledh*is* til hiona*n*na behoff Oc intækt*is*-ma*n*nen aname oc m*edh* rækinskap oc besc*ri*fuan alla hudh*ir* oc skin so*m* falla vm aarith oc aff them ant-

*Bl. 15 v. wardhe skomakaren*om* oc ski*n*naren*om* swa myk*it* the* thorfua til thera g*er*ni*ng* oc co*n*ue*n*to*n*na oc folksins be-hooff oc gøri abb*atiss*onne rækinscap th*er* aff j syslo-ma*n*zins nærwaru Samuledh gøri abb*atiss*onne rækinscap aff thy ofu*ir* lopir oc ha*n* hafu*ir* anamath, Jte*m* aname oc intaki han m*edh* rækinscap oc besc*ri*fuan alt iern som heem komb*ir* oc fae smidhen*om* m*edh* rækinscap. oc smi-dhen gøri rækinscap aff thy han anamar abb*atiss*onne j syslomа*n*zins ell*ir* gaarzmestari*n*s nærwaru Oc smidhen

fae engom hoffslagh vtan gaarzmestarins witu Vtan abbatissan serdelis bidhir nochrom faa hofslagh tha witi oc ther rækinscap aff Jtem scal gaarzmestarin staa alle fodhring fore j straafodhir Æn intæktismannen staande for alle fodhring j korn oc fodhra sex hesta vm spannjn j korn vtan vm waarena ærfuodhis hæstonijn tha gifuis them thera widhirthorfft Vtan them frømadhamannom abbatissan kan særdelis bidhia fodhra oc ther wari hon maattelichin vtj Oc ær thet swa at gaarzmestarin for førslo oc daxwærke sculd ridhir vm østragøthland wæstan staanga bro ellir meer tha gøri thet ey vtan abbatisse oc systra oc brødhra antwardhan oc syslomanzins raadh oc samthykkio. oc lati thogh alt landgiæl inkoma j intæktomanzins wærio. oc gøre abbatisse rækinscap ther aff j syslomanzins nærwaru, J swa maatto som nu ær saght tha gøri intektis mannin sitt embete oc j alle maato eptir abbatissonna raadh oc wilia oc wari thogh lydhoghir syslomannenom oc gaarzmæstarenom som andre brødhir oc clostirsins hion. Eenn aff them som corsit bær ellir noghir annar clostirsins troen thiænare scal skipta almosona oc klædhin som afflæggias eptir thy som reghlan oc addiciones sighia Thy vppa thet at almosan moghe thes bætre gifuas fatigho folkeno hwat som vptaks aff bordheno for systrom oc brødhrom innan til baadhe sudh oc køt oc alzkona annat sowil som ær mindra æn halfua prouentor medh brødhstykkiomjn som mindra ær æn halff brødh gifuis vtan afftækt oc minzkan fatigho folkeno medh hælfftinne aff øleno som ofuirløpir oc vptaks Annor hælftin aff øleno samansamkis j ena tunno oc antwardhir gaarzmestarenom medh thy andro som andro som owirløpir aff matenom til at skipta almennelica mællan fræmsta folkit Oc prouentonar hafuis oc huggis som hær til oc addi-

*Bl. 16. *cio*nes sighia Oc hær *me*dh* afflæggis all wtspisni*ng* baadhe embet*ism*an*nom* oc andro*m* clost*ir*sins thiænaro*m* wino*m* oc frendo*m* vta*n* the fræmadho*m* ther abb*atiss*an siælff wil noghra gonst ell*ir* wordhni*ng* gora thogh wa*r*i hon therj skæligh*in* oc maattelichin Oc scal thessin ell*ir* noghar a*n*nar clost*ir*sins troen thiænare kopa wadhmal til co*nu*entzsins behoff oc a*n*nat hwat so*m* köpa*n*de ær hær widh clost*r*ith. oc ha*n* sæli oc læti beskatta gull sylu*ir* oc a*n*nat so*m* sælia*n*de ær at ey syst*r*ana thorfua sik ther *medh* omaka oc hind*ra* Oc skal han ther *medh* sama*n* taka oc sc*r*ifua lata alt offer testame*n*t oc gafuor baadhe j klædho*m*, koparkaro*m* oc allo andro hwat th*et* helzt ær so*m* kombir Oc antwardhe th*et* j abb*atiss*onna hendir oc waald oc gori he*n*ne rækinscap ther aff Oc hon gifuj th*et* wt j geen oc skipi so*m* addic*io*nes sighia oc wtwisa Oc abb*atiss*an ranzaki thogh alt testame*n*t gafuor oc offer so*m* hon kan ranzaka ept*ir* thy reghlan sigh*ir* oc biudh*ir*, Jte*m* oppa th*et* at ey hafuis ofu*ir*flødhelicha folk j clost*ir*sins brodh Swa maanga p*er*sonar so*m* clostrith scal fødha til dodhra dagha tha fae abb*atiss*an fram gaarzmestarano*m* oppa ena sc*r*ipt besc*r*ifua at ha*n* weet mykit folk j clost*ir*sins brodhe scal wara, oc vm helghonamesso oc walburgha messo tha scal gaarzmesta*r*in faa abb*atiss*onne oppa ena sc*r*ipt mang hion oc leghodrengia j clost*ir*sins brodh æru oc lenge oc huru hwart thera stadt ær, oc theras løn Oc taki abb*atiss*a oc alle clost*ir*sins embetzmæn wæl wara at ey wa*r*i j clost*ir*sins brødhe noghar faafeng hion ell*ir* folk som gudz almoso fortære j synd oc forsymilso*m* for thy ther scal gøras redha oc rækinskapir aff for gudhi huru gudz almosa fortær*is* Oc thy haallis th*et* folk so*m* tharflichith ær oc ey a*n*nat Oc

engin tachis til clost*ir*sins æwer*d*helichit brodh vta*n* *medh* abb*atiss*e co*nfessoris* oc alla systr*a* oc brødh*ra* witu oc sa*m*thykt j noghra handa maatto Oc oppa th*et* ey stædhis noghat oskælichit folk ell*ir* hion j clost*ir*sins brodh tha ept*ir* clost*ir*sins friihet*om* aff konu*n*gomj*n* gifno*m* hafuis kista hækte oc jern oc borghara rættir *medh* them ostyrughe æru oc brutlighe wardha ell*ir* fi*n*nas j bland hionen ell*ir* ærfuodh*is* folkit Æn ær th*et* swa at noghar stoor ell*ir* hoghmælis affgaang*ir* gors aff systr*om* ell*ir* brodhr*om* *vta*n* til serdelis vm th*et* gaar til clost*ir*sins ell*ir* *Bl. 16 v. ordinsins neeso oc wanfrægdh ell*ir* blygdh tha næpsis systr*a*na aff abb*atiss*onne oc brodh*ir*ne aff conf*ess*ore Oc thy hafuis til hwart thera morkastufua oc skælighin næpst Ær th*et* oc swa at ey ku*n*na ell*ir* formaa abb*atiss*a oc co*nfess*or swadana rætta oc nepsa tha taki raadh oc hielp aff byscopeno*m* thoch swa at reghlan haallis j allo*m* sino*m* pu*n*cto*m* Oc oppa th*et* at clost*ir*sins hion maaghen oc sculen thes bætir sama*n*blifua til mat oc natroo, oc skælichit oc reenlichith lifuerne tha sculu clost*ir*sins ladhugaardh fægaardh oc syst*ra* oc brodhra oc alla hionagaardhen, hws rwm oc mak wara saman wtj eno inlykke oc wa*r*i ther engin wtgaang*ir* aat vta*n* allena een*n*, oc een luka oc port*ir* Ther scal oc engo*m* andro*m* noghar alme*n*ni*n*gis wægh*ir* wara vta*n* allena clost*ir*sins hiono*m*. Jtem oppa th*et* at thesse artic*u*li pu*n*cta stadge oc reghla thes bætir oc yt*er*meer haalles tha sculu alle clost*ir*sins hoghste embezmen nær the sitt embete anama lofua abb*atiss*onne lydhno oc troscap haalla sculand*is* swa lenge the j clost*ir*sins embeto*m* ell*ir* brodh æro swa sighiand*is* Jak N lofuar gudhi jw*m*fru ma*r*ie oc s*an*cte byrghitto oc idh*ir* modh*ir* abb*atiss*a lydhno troskap oc tilstand swa lenge iak j thesso embete oc clost*ir*sins

brodh ær swa hidhir iak mik gudh hielpa oc all hans hælghon Oc taki oppa engom storom ellir mærkelichom ærindom ellir bygning vtan abbatissonna oc aat minzsto eldris systra oc brødhra witu oc samthykt Oc nær gaarzmestarin j hionagaardhenom ellir awils gaardhomen anamar sitt embete tha aname beserifuit vndir myndugh incighle ellir witne hwat han for sik findir baadhe j booskaps thingom ætande waro. oc fænadh. oc hwat thet hælzt kan wara Oc samuledh tha han skils widh sit embete, oc ther aff antwardhe han abbatissonne ena wtscript oc andra hafuj sielfuir vndir myndugh incighle ellir witne Oc abbatissa gøri samuledh j sina maato nær hon anama oc skils widh sitt embete aff allom clostirsins æghom booscaps thingom innan clostre oc vtan Oc hwat clostrith ær skyllught androm. oc hwat som andre æro skyllughe clostreno, theraff hafuj siælff ena script oc andra antwardhe confessori oc ældris systrom oc brødhrom Oc swa som andre clostirsins embetzmen lata inkoma oc gøra
*Bl. 17. *rækinscap swa gore oc the som staa for clostirsins afwilsgaardhom aff alle sinne vpbyrdh oc wtgifft Oc the som wtsændas inlændis ellir wtlændis at køpa fææ ellir fisk salt ellir humbla ellir andra clostirsins widhirthorft æhwar thet helzt wara kan aname medh rækinscap alt thet the thertil vphæra aff abbatissonne ellir androm Oc gøri framdelis rækinscap aff allo thy som the hafua køpt oc huru dyrt hwart stykkith staar Swa oc aff thy som the ophæra aff testament ellir androm gaafuom Ællir vm the vphæra nochat aff clostirsins ræntо tha gøri serdelis rækinscap aff hwario thy, widh sik, oc huatzke the ellir adhre aa clostirsins wæghna kring vm landen wtsendis ellir hafuins widh clostrith til at thiggia Eengin brødhra breff wtgifuins vtan vndir baadhe systra oc brødhra incighle

Aff brødhra mat hws

Capitulum XVIII:m.

Brødhirne sculu æta saman j eno huse medh adhrom clostirsins hionom thogh widh sit bordh j skipadhom timom vtan the som siwke æru ellir kunno wara hindradhe j noghro ærfuodhe Allom scal gifuas mat oc dryk iemlicha swa them ytirsta som them fremsta swa vm fastodagha som vm adhra tima vm aarith Engom brodhir scal lofflighit wara at noghrom biudha til bordh vtan syslomanzins ellir garzmestarins syndirlichit orloff Engin brodhir scal oc tildirfuas at nochat bortgifua ellir fraan sik wtsenda aff the fødho fore han sætz Vtan hwat som hwariom øfuirløpir thet scal wisthws swennjn gøma oc skipa eptir thy honom wardhir budhit. Widh bordhit tha the æta sculu the haalla sina thysto oc tha the æru mætte sculu alle thakka gudhi oc læsa gracias som forrscrifuat staar Oc alle the som sculu clostirsins brødh æta the sculu j eenne stufw æta Vtan the som swadana embete oc ærfuodhe hafua at the kunna ey fraan them gaa tha spises them aff gaarzmæstarenom ther vppe j gaardhenom thera kostir oc fødha the tima the swa hindradhe ærw oc ey annars ellir lenger Oc them siwke æru spises samuledh Jtem all wtspisning til skips oc skoghs oc all annor widhirthorftelichin spisning scal taghas vppe j gaardhenom oc hænne scal gaarzmestaren forestaa oc wtfaa, Jtem æptir thet at sancti saluatoris reghla sighir *at systra oc brødhir sculu lifua aff aarlighe wisso rento oc ingielde tha lati abbatissan aff alle clostirsins aarlighe rænto taka først til systra oc brodhra behoff swa mykit conuentith widhirthorff vm aarith fførst aff korneno til malt oc enkannelica thet korn som aff vpland kombir, thet gømis til systra oc brødhra behoof, oc engo annars stadz skipis Oc samuledh aff roghmiøl

*Bl. 17 v.

smør flesk oc fisk, oc allo andro thy co*nuent*tith widh*ir*thorff til thera fødho oc kosthaald, swa at co*nuent*zsins wisthws wari eenskylt oc wtskilt fraan folksins vta*n* til swa at wtaff thy enkte wtspises vta*n* almosan fatigho folkeno Oc ey aff syst*ra* oc brødh*ra* co*n*uentz kællara bællir Oc hwat som køpas scal oc widh*ir*thorff till co*nuent*zins vppehælle th*et* køpis m*edh* clost*ir*sins aarligho ingielle swa langt th*et* rækkir oc vm th*et* aatrækk*ir* Oc tha abb*atiss*an hafu*ir* tachit aaff th*et* syst*ra* oc brødhir behøfua tha lati antwardha th*et* ofu*ir* ær gaardzmæstar*e*no*m* m*edh* rækinscap til at haalda oc forestaa folkith m*edh* hwario*m* ept*ir* si*n*ne høfuo Oc hwat som widh*ir*thorff at køpas til thera vppehælle th*et* køpes m*edh* offreno testame*n*t oc andro*m* gafuo*m* som koma Oc til thes at ey thorfue mykit køpas tha see abb*atiss*an til oc befælle gaarzmæstar*e*no*m* at wint*ir*roghin oc roghsædhin bætr*e* oc meer*e* saas aarligha æn want ær Oc aakir iordhin takis j geen som wt oc bortfaangin ær, hær widh clost*r*ith vta*n* alla geensæghn oc tøfri*n*g Oc skipi abb*atiss*an them wte j gaardheno*m* swa thera bærni*n*g oc widh*ir*thorfft at ey thrænge til at gøra noghra wtspisni*n*g

Capitulum XIX:*m*.

Aff sinko*m* brødhro*m* oc thera roktan

Naar noghar aff brødhromj*n* wardh*ir* siukir æghir gardzmestari*n* skipa een aff brødhromj*n* ell*ir* aff swenomj*n* som han sculi trolicha wakta oc kærlicha rokta alt th*et* hono*m* tharfuas Oc vm th*et* ær ey til j redhoswe*n*sins wærio som th*e*n siuke aastu*n*dar oc widh*ir*thorf tha scal th*et* kræfuias aff modh*ir* abb*atiss*a Oc scal engoledh*is* synias vm th*et* til ær ell*ir* kan fi*n*nas falt ell*ir* nær winom

Aff brødhranna sompnhws

Capitulum XX: *m.*

Brødhranna sømpnhws th*et* scal swa byggias at hwar brodh*ir* scal hafua sin chamar oc *sin cella Thy sculu cellane wara lika maange som brodh*ir*ne oc engoledhis flere. Hwar een scal wara fæm alna longir oc fæ*m* alna bredh*ir* oc engoledh*is* sculu the stigha ofu*ir* thessa maatto*na* Vta*n* ther finz oppinbaarlicha tharff wtj, Brødh*ir*ne maagha hafua laas for thera cellom oc hwar brodh*ir* gøme sielfu*ir* nykilin aat sino*m* cella for the andbudh sculd som hono*m* æru antwardhadh Thogh scal engin brodh*ir* dirfuas j nochro maatto at hysa ell*ir* intacha gæst*ir* oc koma*n*de folk j brødh*ra* sømpnhws vm natta tima for waadha sculd oc and*ra* saker som th*er* maatte aff koma oc hænda Ey sculu brødh*ir*ne liggia twe sama*n* j enne sæng tha the æru hema j clost*re*no Then tiidh the æru vta*n* clostrith j clost*ir*sins ærindo*m* tha sculu the hafua sik j sæng oc sømpn ept*ir* thy th*et* kan tha bæzt falla oc widh*ir*laghas oc hafuj sik ept*ir* thera hælgho reghlo oc gudhlighe sidhwænio th*et* bæzta som the ku*n*no aatkoma Oc swa som the slita vm daghin vllen klædhe oc ey li*n*nen swa sculu the vm nattena liggia vlne j thera natkiortlom

*Bl. 18.

Huru dødha syst*ra* oc brødh*ir* sculu iordhas

Capitulum XXI: *m.*

Nær noghar systor blifu*ir* dødh vta*n* fore tha scal hon iordhas j sino*m* natkiortle oc j graa kiortleno*m* oc m*edh* scaplareno*m* som hon bar oc strik oc skoom Æn brødh*ir*ne iordhis j sino*m* natkiortlo*m* oc graakiortlo*m* oc m*edh* hetto*n*ne, oc m*edh* husom oc skoom Syst*r*ana iordhins nordhan widh sancte byrghitto altare oc brødh*ir*ne

su*n*nan Oc baadha syst*ra* oc brødh*ra* siæla rokt haalles m*edh* mæsso*m* oc vigiliis oc andr*e* læsni*ng* som førr ær saght. æpt*ir* thy waar herra ih*esus christus* lofuadhe at jw kærlichar*in* oc ødhmiukar*in* the haalla sina lydhno oc thessa r*e*ghlo jw thes yt*er*meer wardha the niutand*is* alt th*et* godha som gørs j clost*r*eno baadhe lifua*n*d*is* oc dødhe nu oc æw*er*dh*e*l*ica* Oc vnfaa thes fulko*m*lichar*e* løn hedh*ir* oc æro m*edh* gudhi oc allo*m* helghono*m* j hyme*r*ighis glædhi æ for vta*n* ænda Amen Thy oppa th*et* swa maaghe thes yt*er*meer (swa) wardha tha sculu systra oc brødh*ir* i*n*nan til oc serdel*is* formæ*n*nene lata sik fulko*m*licha waardha vm thessa syst*ra* oc brødh*ra* bestaand vta*n* til *Bl. 18. v. baadhe andelicha *oc licha*m*licha Oc m*edh* them som tharfuas liisa oc dispe*n*sera m*edh* kærlek oc warku*n*nan oc forwara baadhe sik oc th*e*m j th*e*m stykkio*m* som the ey mogha th*e*m wtj liisa ell*ir* dispe*n*sera som æru the thry lofuen som ær lydhna renlicheyt oc fatichdomh*ir* Swa oc threm pu*n*cto*m* som pawane hafua stadgat oc budhit haalla for ordinsins bætzta oc gagn oc thera bestand sculd vndir ban aff siælfue si*n*ne g*er*ni*ng* them ther a mote gøra enkorlicha m*edh* thryzko Som først ær bonifaci*us* IX:*us* At thessa syst*ra* oc brødh*ir* vta*n* til sculu lydha abb*atisso*nne j alzskona thingo*m* Aat andro joh*anne*s XXIII:*us* oc martin*us* q*ui*nt*us* at engin p*er*sona maa takas til theras tal ell*ir* til thera reenlifne bindas ell*ir* m*edh* th*e*m hoo j nochra handa maatto førr æn hon ær XVIII aara fulla gamul Aat thridhia samu joh*anne*s oc martin*us* oppa th*et* at alzscona thing j sino*m* rætto*m* skipilso*m* maagha styras til sa*n*na reghlo gøno naar noghar p*er*sona scal gøra sina p*ro*fessione*m* ell*ir* lofuan tha scal wtskilias aff co*n*ue*n*ti*n*ne hwat embete rwm oc stadga hon scal haalla. hwat hell*ir* for

lekmæ*n*niskio ell*i*r lærdha, ell*i*r hon scal læra book, ell*i*r wighias ell*i*r blifua vta*n* clausura*m* til dødhin, ell*i*r intaghas j inlykkith Oppa th*et* at hon thes bætir gøri siin embete oc thiænist oc rolichar*e* stande oc hwar hon tha tiltaks oc tilskipas th*e*r scal hon widh*i*rblifua til sin dødh vta*n* abb*atiss*an oc alt co*n*ue*n*tith for stora tharff sculd oc nytto wilia *medh* nochro*m* vmskipta rwmith Swa at nochar the p*er*sona som skipadhr war at vta*n* til blifua til dødhra dagha moghi intachas inna*n* clausura*m* Ell*i*r vm noghur aff th*e*m som tachin war til thiænist at hon nime book Thessa pawa*n*na stadgan ell*i*r skipan kan man ell*i*r maa ey afflæggia ellir widh*i*rsighia vm man wil hafua swadana syst*ra* ell*i*r brødh*i*r baadhe for mykit gagn *s*culd som th*e*r maa aff koma vm the haallas Swa oc siæla waadha oc synd som widh*i*rfara maagho th*e*m som th*e*m ey wilia haalla som maange ku*n*no ey akta ell*i*r sik forewakta vta*n* the wtthrykt staanda Swa oc *for mykla fa- *Bl. 19.
fenga orsækt, oroo oc osæmio so*m* a*n*nars maa hænda mellan co*n*ue*n*tith oc th*e*m Swa oc for thy at (om^x^) the*n*ne forsc*ri*ſne pu*n*cta ey wtthryktos thogh binda the likawæl til meer*e* siæla waadha Oc hafua formæ*n*nene enga makt at liisa ell*i*r dispe*n*sera j th*e*m Thoch gør noghar aa mote th*e*m tha maa conf*ess*or gen*er*alis hono*m* ell*i*r he*n*ne affløsa Æn j allom andro*m* forsc*ri*ſna r*e*ghlo articul*is* tha maagha abb*atiss*a oc confessor liisa oc dispe*n*sera *medh* them naar som tharfuas oc skælichin sak wtkræſuir, Oc ær merkiande at æru ey syst*i*r ell*i*r brødhir vta*n* til th*e*r til falne at staanda for*e* thesso*m* forsc*ri*ſno*m* embetom tha wa*r*i j abb*atiss*onna friia waalle taka th*e*m til hwart embete som he*n*ne oc conf*ess*ori oc co*n*ue*n*ti*n*ne synas quæmelichast th*e*r til Oc æ hwa som hælzt j embeto*m* standa tha sculu the fulko*m*lica lydha abb*a*-

*tiss*onne j all*om* thing*om*, oc gøra oc haalla th*et* nw forscr*i*fuat ær vm thera embete æn tho at the ey æru systr*a* ellir brødh*ir* Oc sculu alla syst*ra* oc brødh*ir* oc all a*n*nor clost*ir*sins hion th*e*m lydha som førr ær saght Oc naar som and*ra* me*n*niskior æn syst*ra* ell*ir* brødh*ir* tachas til nochat embete tha lofuen j abb*atiss*onna hendir oppa sin gudh oc bæzta sanwit, lydhno, hulscap oc troscap j alzchona thing*om* swa lenge the æru j th*e*m embet*om* ell*ir* clost*ir*sins thiænist ept*ir* thy so*m* yt*er*mer*e* forscr*i*fuat oc saght ær Oc scal engin und*ra* hwi nochat ær tilsat til thessa r*e*ghlo meer æn forr war for then scul*d* at hwat reghlo systor oc brodh*ir* hafua j watzsteno*m* he*n*ne sculu oc hafua syst*ra* oc brødh*ir* j andro*m* *san*cti saluator*is* ordins clostr*om* thy scal hon ostraffa*n*de wara Alt a*n*nat som hær ær nu tilsat th*et* (ær[1]) alt til meer*e* wisso oc vndirwiisni*n*g fulko*m*licheet oc stadhfeste the reghlo*n*ne som førr scr*i*fuath war oc nu longa stu*n*d forsumath oc afflaght hafu*ir* warit Thy ær thessin reghlan oc reghlo stadge oc skipilse ofu*ir*læsin oc ranzakadh*ir* først aff allo*m* ælris systro*m* oc brødhr*om* j warfr*v* oc *san*cte byrghitto clost*ir*
*Bl. 19 v. j wazsteno*m* Swa oc sidha*n* aff allo*m* *alment systro*m* oc brødhr*om* ther sama stadz swa vngo*m* so*m* ga*m*blo*m* ranzachat oc sa*m*thykt, fulbordhat oc stadhfest j alle maato Oc for the sakir sculd so*m* for*e*saght ær Oc wilia the at hon scal fulko*m*licha haallas oc ey afflæggias ell*ir* vmwendas ell*ir* scrapas j nochra handa maatto Vta*n* m*edh* alla systra oc brødhra witu oo samthycht oc ey æn tha førr æn noghar bætre reghla ell*ir* reghlo stadge ær giort samthycht oc incighlat j sama stadhen j geen m*edh* biscopins j lyncøpu*n*ge ranzakan stadhfesto oc incighle Til at thessin forscr*i*fno ærinde meer*e* wisso witne oc stadhfæstilse tha lata the thera co*m*ventz incighle m*edh* theras

witu oc allas theras samthykkio at hengias vndir ryggin til witnisbyrdh for thessa book, ødhmiuklicha bidhiand*is* wærdughá*n* fadh*ir* m*edh* gudz nadh biscop N j lyncøpu*n*ge theras ordi*nar*iu*m* oc domara ranzaka oc stadhfesta th*en*na forsc*ri*fna reghlo oc reghlo stadga oc gifua th*er* til oppa sitt b*re*ff oc insighle at swa giort ær gudhi til hedh*ir*s jo*m*f*rv* ma*r*ie oc sa*n*cte byrgitte til loff oc æro nu oc æwerdhe*lica* Æ for vta*n* ænda Oc allo*m* systr*om* oc brødhr*om* til hugnadh oc bestaand j allo godho Ændath oc sc*ri*fuath ær alt thetta Aareno ept*ir* gudz byrdh MCDLI° a sancti Martins affton.

---

*Bl. 20. *Huru oc m*edh* hwat lesni*n*g oc bøno*m* syst*ir* oc brødh*ir* vta*n* for*e* sculu tacha reghlo klædhabonadh oc lofua lydhno

Naar the, p*er*sona som aastu*n*dar tachas til systor ellir brodh*ir* hafuir faangit th*er* oppa abb*atiss*onna Co*nfessoris* syst*ra* oc brødhra sa*m*thykkio Tha scal hon koma op j kyrkio*na* aa them dagh som henne wardhir for*e*laghdh*ir* tha høghmessan børias Oc staanda widh*ir* gri*n*dena aasidhis j nachrom quæmelicho*m* stadh th*er* til høghmessan aff daghenо*m* ær ændath Oc tha hon ær ændath komj confe*ss*or oc naachre brødh*ir* m*edh* hono*m* til he*n*na Oc tha gaange the p*er*sona fram oc falle aa knæ Oc gøri först sina reghlo lofuan Oc lægge haande*na* oppa reghlo bokena som *con*fessor hafu*ir* j sino*m* hando*m* swa sighia*n*d*is*

Jak k ellir N lofuar gudhi alzwaallughu*m* jw*m*fru mar*ie* oc *san*cte byrghitte oc idh*ir* fadh*ir* co*nfess*or lydhno renlicheet fatighdom oc thessins renlifuis stadga oc reghlo gøma oc haalla Oc at lydha modhir abb*atiss*onne j alzkona thingo*m* oc troscap oc æwerdhe*lica* stadhugheet alt til mj*n* dødh j na*m*pn fadhirs sons oc thes helgha anda Amen

Sidhan frambæris the klædhin som hon ell*ir* han scal tha tacha huilkin confessor wighe læsande thessa bøn

Do*min*e ihes*u* *christ*e qui tegmen n*ost*re mor*ta*litat*is* i*n*duer*e* dig*natus* es obsec*ramus* i*mmensam* tue largitat*is* h*abun*da*n*cia*m* vt hoc ge*nus* vestime*n*ti *quo*d *san*cti *pat*res ad i*n*nocen*c*ie & hu*m*ilitat*is* indiciu*m* abrenu*n*cia*n*tib*us* sec*u*lo ferr*e* sa*n*xieru*n*t tu ita benedicer*e* dig*neris*, vt hic

fa*m*ul*us*

famulus tuus qui hoc vsus fuerit te induere mereatur Qui viuis & regnas Domine ihesu christe qui non vis mortem peccatorum sed desideras penitentiam Quesumus clemenciam tuam vt hunc famulum tuum qui hec vestimenta in signum obediencie & castitatis paupertatis & penitentie ferre proponit tu benedicere & adiuuare digneris vt vanitate hujus seculi relicta te per veram humilitatem induere mereatur Jn nomine patris & filii & spiritus sancti Amen

Sidhan stænke hona medh wighdho watne oc røkilse Sidhan føre sik w sinom ytra klædhom oc staande j hwita kiortlenom oc Confessor legge ofuir honom gra kiortelin Æn ofuir stechirhws *systranna graa kiortelin oc scapulare sighiandis Deus omnipotens det tibi veram penitentiam in tua conscientia & perfectam contricionem in corde tuo facietque te sic nunc procedere in viam salutis vt numquam amplius consencias peccato donetque tibi de peccatis commissis veram emendacionem & de futuris cautelam Jn nomine patris & filij & spiritus sancti Amen. *Bl. 20 v.

Dominus ihesus christus spes omnium christianorum det tibi spem & fiduciam in animo tuo vt sic speres de ejus misericordia vt non obliuiscaris eius iusticiam Et sic timeas eius seueritatem quod non obliuiscaris eius pietatem & bonitatem Jn nomine

Ther næst læggis ofuir hona ellir han mantolin oc confessor sighi

Dominus deus omnipotens principium vere fidei corroboret & confirmet animam tuam in vera fide & caritate & det tibi que credenda sunt credere & vsque ad finem vite in bono incepto persistere Jn nomine patris &c.

Ther eptir samanfæstis mantolin *medh* træ knappenom Oc Confessor læsi

Dominus noster ihesus *christus qui propter* nimiam caritatem qua dilexit nos ligno *crucis* affixus est & amarissima morte dampnatus ipse animam tuam configat & transverberet memoriam passionis sue vt caritas tua ad solum deum ferueat & ignis caritatis diuine amplexans te tribuat *tibi* requiem in suo benedicto brachio in qua omnes sancti requiescunt Jn nomine patris etc.

Sidhan lægge hon strikit ellir hwifujn oppa howdhit oc striki sik ellir hwifue sik oc han sæti hættona oppa hofwdhit *confessoris* sighiandis

Dominus noster ihesus *christus* sit (anime[x]) tue vmbraculum & refrigerium vt nulla ei nocina nocere valeant detque intellectuj tuo spirituale lumen & sapienciam, vt terrena omnia & que anime tue sunt nociua ante oculos tuos sint mortua & via que ducit ad celestia illuminetur ante animam tuam Quatenus eum qui te elegit cognoscere possis Jn nomine patris &c.

Sidhan læsi confessor *medh* androm brødhrom thetta eptirscrifna offuir them Oc hon ellir han stande aa knæm *medh* nidhir bøghdhom hofdhom ellir ligge ad veniam Miserere mei deus &c. Kyrie eleison *christe eleison* Kyrie eleison Pater noster & ne nos Saluum fac seruum tuum Mitte ei domine auxilium Nichil perficiet inimicus in eo Esto ei domino turris fortitudinis Domine deus virtutum conuerte nos Domine exaudi Dominus vobiscum Collecta

*Bl 21. *Deus indulgencie pater qui seueritatem districcionis (tue[a]) temperans indulsisti ne filius portet iniquitatem patris & qui mira dispensacione eciam malis bene vtens tue dignacionis graciam per eos frequenter operaris Quesumus

clemenciam tuam vt huic famulo tuo non obsistat quod habitum religionis per nos tanta ac tali re indignos accipit Sed ministerium quod exterius per nos exhibetur tu interius per donum sancti spiritus exequaris Per dominum

Deus qui per coeternum tibi filium cuncta creasti quique mundum peccatis inueteratum per ministerium incarnacionis eius renouare dignatus es Te suppliciter exoramus vt eiusdem domini nostri ihesu christi gracia super hunc famulum tuum abrenunciacionem seculi profitentem et promittentem clementer respicere dignetur, per quam in spiritu sue mentis renouatus veterem hominem cum suis actibus exuat & nouum hominem quj secundum deum creatus est induere mereatur Per christum

Domine ihesu christe qui es via sine qua nemo venit ad patrem Quesumus benignissimam clemenciam tuam vt hunc famulum tuum a carnalibus desideriis abstractum per iter discipline regularis deducas Et qui peccatores vocare dignatus es dicens Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis & ego reficiam vos Para vt hec vox inuitacionis tue ita in eo conualescat Quatenus onera peccatorum deponens, & quam dulcis es gustans, tua refectione sustentari mereatur Et sicut attestari de tuis ouibus dignatus es Agnosce eum inter oues tuas & ipse te agnoscat vt alienum non sequatur sed te Neque audiat vocem alienorum sed tuam qui dicis Qui mihi ministrat me sequatur Qui viuis & regnas

Sancte spiritus qui te dominum ac deum reuelare mortalibus dignatus es immensam tue bonitatis graciam postulamus, vt sicut vbi vis spiras sic & huic famulo tuo affectum deuocionis indulgeas Et quum tua sapiencia sit conditus tua prouidencia gubernetur Et quem iuxta consuetam tibi graciam vnccio tua de omnibus docet per

intercessionem matris nostre sancte Birgitte, *quam* precipuam *hujus sancte institucionis* legislatrice*m* dedisti necnon aliorum sanctorum ad *quorum nomina* peticionem facit. eum a vanitate seculi *veraciter con*uerte Et sic*ut* es omnium *peccatorum* remissio dep*rimen*tes *impietatis* obligaciones in eo dissolue Et ad obseruanciam *hujus sancti* proposi*ti* fac eu*m* certati*m* feruere vt in tribulacionibus & angustiis tua *in*deficie*n*ti *con*solacio*ne* valeat respirare *Ac
Bl. 21. v.
pie & iuste per vera*m* hu*m*ilitate*m* atq*ue* obedie*n*cia*m* in fraterna caritate fundat*us* quod te dona*n*te p*r*omiser*a*t felici perseuerancia *compleat* Q*uo*d ipse p*re*stare digneris qui cu*m* deo patre sanctoque vnige*n*ito filio ei*us* domino nostro ihesu *christo* viuis & gloriaris de*us* per infinita secula seculorum Amen

Oracio

Deus misericors de*us* cleme*ns* cui bona cu*n*cta placent sine quo nich*il sanctum* inchoat*ur* nichilq*ue* bonu*m* perficitur Assint nostris humillimis p*re*cib*us* tue pietatis aures Et hu*n*c famulum tuu*m* cui in sancto no*mine* tuo sacre religio*n*is habitu*m* imposui*mus* a mu*n*di impedimentis & secularib*us* desideriis misericorditer defe*n*de Et co*n*cede ei in hoc sancto p*ro*posito deuotu*m* persistere vt remissio*ne* peccatorum percepta ad electorum tuorum peruenire valeat consorcium Per dominum nostrum

Sidha*n* gifui *con*fessor he*n*ne ellir honom gudz lichama Thogh læsi co*n*fessor for he*n*ne ellir honom oc the læsi æpte swa sighia*n*dis

Jak kæ*n*nis for gudhi jw*m*fru marie allo*m* helghonom oc idhir mik hafua syndat j thanko*m*, ordho*m*, gerningo*m*, oc forsymilso*m* Thy bidhir iak jw*m*fru mario sancte birghitto oc all gudz helghon bidhia for mik syndughe me*n*niskio

Sidha*n* læsi *con*fessor M i s e *r* e a t *ur* &c O c g i f u i he *n* n e e l l *i* *r* h o n o *m* g u d z l i c h a m a Oc tha th*et* ær giort tha læsi co*n*fessor ofuir he*n*ne ell*i*r hono*m* oc staande hon ell*i*r han mædha*n* aa sino*m* knæm aastu*n*dandis aff allo hierta guz nadh, P *r* e c e s

Ad te leuaui oc*ulos* meos q*ui* h*abitat* i*n* ce*lo* etc. Kyr*ie* *eleison* *christe* *eleison* kyr*ie* *eleison* Pat*er* nost*er* Aue mar*ia* Et ne nos Saluu*m* fac s*er*uu*m* tuu*m* *vel* a*n*cilla*m* tua*m* Mitte ei auxi*lium* de s*an*cto Do*mi*ne exaudi C o l l *e c t* a

Suscipiat te in nu*meru*m fideliu*m* suor*um* o*mni*pote*n*s de*us* Et nos lic*et* i*n*dig*ni* suscipim*us* te in fr*ater*nitate*m* no*st*ram Co*n*cedat tibi deus locu*m* bene age*n*di & co*n*sta*n*cia*m* in bono p*er*seuer*a*ndi, & sic*ut* te car*i*tas fr*ater*nitat*is* nob*is* co*n*iu*n*git hodie in t*er*ris ita diui*n*a pietas que fr*ater*ne dileccio*n*is e*st* auct*rix* cu*m* fidelib*us* suis co*n*iu*n*gat in cel*is* pr*e*sta*n*te d*omi*no no*st*ro ihe*su* *christo* qui cu*m* do*mino* pat*r*e etc. Deus qui nos per docu*m*enta ap*ostolorum* tuor*um* fr*ater*nitat*is* a*ma*tores fie*r*i p*re*cepisti, te suppliciter exo*ramus* vt sup*er* hu*n*c fidele*m* que*m* in societate*m* no*st*re fr*ater*nitat*is* suscipi*mus* pietatis tue copiosa benediccio desce*n*dat Atq*ue* p*ost* ha*n*c vita*m* s*an*ctor*um* cetib*us* *Bl. 22
*aggr*e*gat*us* nobiscu*m* in eter*n*a clar*i*tate se*m*pit*er*nis gaudiis p*er*fr*v*atur Coll*ecta* *pro* d*omino* *nostro*

Miser*i*cors & piissi*m*e d*eus* qui vbiq*ue* fa*mu*los tuos tueris & p*r*otegis hui*us* fa*mu*li tui in bonu*m* accumula votu*m*. auge desider*iu*m vt recte fr*atri*b*us* & soror*i*b*us* suis i*m*pe*n*dat s*er*uicia Saluator mu*n*di Qui viuis & r*egnas*

Do*min*us custodiat int*roi*tu*m* tuu*m* & exitu*m* tuu*m* & auf*er*at a te sp*iritu*m elacio*n*is Jn n o *m* i *n* e *p a t* r i s & f i l i j & s p *i r i t* u s *s a n c* t i A m e n

Nær *thet* ær ændat tha staande op oc gaange j sy-s*tra*nna talahws oc opnye aatir ther for abb*atisso*nne sina lofuan oc sighi swa

Jak systor k ell*ir* b*r*odh*ir* N lofuar gudhi alzwaallughum jw*m*fru *san*cte ma*r*ie *san*cte birghitte oc idh*ir* modhir abbadisa lydhno j alzkona thingo*m* alt til mj*n* Dodh systerlichjn ellir brodhirlighin kærleek troskap oc æwerdhe*lica* stadhugheet J na*m*pn fadhirs sons oc thes helgha anda A m *e n* Oc sidha*n* taghi abbadisan stecharahws systrana j gyno*m* poortin

Wi niclis m*edh* gudz nadh byscop*ir* j lyncopu*n*ge ke*n*no*m*ps oc ku*n*gorum m*edh* thesso waaro opno b*re*fue at aaro*m* ept*ir* gudz byrdh MCDLII nesta daghin ept*ir* helgha kors dagh j*n*ue*n*cionis then tiidh wi giordhu*m* visitac*io*nis embete j*n*nan watzste*na* clost*ir* tha warth oss laghlica tilsaght oc antwardhadh thessin forsc*ri*fna book oc reghla at wi scullo*m* hona owirlæsa oc ranzaka Nu ept*ir* thy wi waaro*m* tha marghfalle*lica* j marghom oc storo*m* Rikesins oc hærsscapsins oc waaro*m* ærindo*m* hind*ra*dhe swa at wi hafdho*m* ey tima stu*n*der ell*ir* makt ther til Thy antwardhadho*m* wi th*et* ærindith waro*m* ælske*lica* kanik herra pedhar swensso*n* Oc ept*ir* th*et* han hafn*ir* the for*na* book oc reghlo ofu*ir*seet oc ranzakath oc wisselica fu*n*nit at hon ær sama*n*sat ept*ir* thy reuelac*io*nes oppa the reghlo*na* som *san*cte byrgitto teddos ly-
*Bl. 22. v. dha oc p*ri*uilegia oc helgha pawa skipan *ordini *san*cti saluator*is* swa mykit som tharff ær alloledhis samlydhugh oc endræghtugh Oc thy stadhfesto*m* wi m*edh* the*tta* waart breff the*n*na for*na* reghlo Oc bindho*m* stechirhws systro*m* oc allo*m* andro*m* systro*m* oc brodhrom(men*) som vta*n* fore watzste*na* clost*ir* hend*ir* at wara hona halda Oc sik ept*ir* he*n*ne styra badhe andelicha oc licha*m*licha

ept*ir* the*ra* bæzsta makt Samuledh*is* stadhfesto*m* oc fulbordho*m* the bonana oc lesni*ngena* som ept*ir* reghlo*nne* sta*n*da sc*ri*fuadha lydhand*is* oppa th*et* huru stech*ir*hws systra*na* oc brødh*ir*ne via*n* til blifuand*is* sculu lofua lydhno oc taka sin klædhabonadh Oc wilio*m* wi at hon swa haald*is* som hon staar ther swa mykith yt*ir*meer at hon ær sama*n*sat een deels aff *sanc*ti be*r*nardi reghlo oc noghat aff *sanc*ti saluator*is* reghlo Jtem ær oss til wita*n*de at thessin bokin oc reghlan ær sumu*m* stadho*m* scrapadh oc ræt oc atirsc*ri*fuadh badhe j bland oc mellan lineas oc samuledhis j margine Serdelis oppa (bladheno Y) sietta bladheno the adhro sidho*n*ne th*etta* ordhit hafuas Jte*m* oppa siwnda bladhino oc oppa første sidho*n*ne standa j margine thessin ordhen helgha lichama apton *sanc*ti michael*is* apto*n* Jte*m* oppa sama bladhi och sidho staar mellan lineas th*et* ordhit vndan Jte*m* oppa sama bladhino oppa adhre sidho*n*ne staar j linio*n*ne th*et* ordhit j Jte*m* oppa aatto*n*da bladhino oc oppa the adhre sidho*ne* ær scrapath oc j geen sc*ri*fuat the ordhin til sik Jte*m* oppa sama bladhi staar mellas lineas th*et* ordhit kallas Jte*m* oppa nionda bladhino oc førsto sidho*n*ne ær scrapat tyswa oc j gen sc*ri*fuat th*et* ordh*it* garzmestarans Jte*m* oppa sama bladhi oppa adhre sidho*ne* ær oc scrapat oc aat*ir*scrifuat th*et* ordhit gardzmestara*n*s Jte*m* oppa tionda bladhino oc oppa første sidho*n*ne tha ær mella*n* lineas th*et* ordh*it* th*et* Jte*m* oppa sama bladhi oppa the adhr*e* sidho*n*ne standa owa*n* j margine the ordhin ell*ir* systra*n*na Jte*m* oppa tolfta bladhino oppa første sidho*ne* staar j mella*n*j lineas th*et* ordhit hon Jtem oppa sama bladh oc sama sidho staar oc mella*n* lineas th*et* ordhit the Jte*m* oppa sama bladhi *oc Bl. 23. sama sidho staar j mella*n* lineas th*et* ordh*it* ey Jte*m* oppa sama oc sama sidho staar j margine the ordhin j sama

huse Jte*m* oppa sama bladhi oc oppa the adhr*e* sidho*ne* ær scrapat oc a*tir*sc*ri*fuat the ordhin vta*n* for*e* blifua*ndis* Jte*m* oppa sama bladhi oc sama sidho ær scrapat oc aa*tir*-sc*ri*fuat th*et* ordhit the Jte*m* oppa the fiorta*n*da bladhe*no* oppa første sidho*ne* staar j margi*n*e th*et* ordhit salt Jte*m* oppa the nittonda bladhino oppa the adhr*e* sidho*ne* ær scrapat oc a*tir*sc*ri*fuat th*et* ordhit gardzmestarin Jte*m* oppa the førsta oc tiughu bladhino oppa førsta sidho*n*ne staar mella*n* lineas th*et* ordhit vm Jte*m* oppa sama bla-dhino oppa the adhr*e* sidho*n*ne æro scrapadha nio radha oc enkte j gen sc*ri*fuat Jte*m* th*er* som sighs huru oc m*edh* hwat lesni*ng* syst*ir* oc brødh*ir* sculu taka reghlo klædhe oppa førsta bladhino oc oppa adhr*e* sidho*n*ne staar mella*n* lineas th*et* ordhit a*nim*e Jte*m* oppa the adhro bladhino owa*n* førsto linio*n*ne j margine staar th*etta* ordhit tue

Huilka rasuras ell*ir* scrapan ordh oc clausulas wi witu*m* wara giordha oc sc*ri*fuadha ey aff snødhheet ell*ir* ondzko vta*n* aff wille oc forsuma*n* Thy fulbordho*m* wi them m*edh* alle thesse bokine oc reghlo*n*ne Allo*m* thesso*m* ærindo*m* til mer*e* wisso oc witnisbyrdh fulbordhan oc stadhfestilse latom wi wart jnsighle wit*ir*licha hengias for th*etta* wart br*e*ff oc alla thessa book Sc*ri*fuath j for:*da* watzstena by oppa thy aar*e*no so*m* foresighs oppa s*an*cti Joh*ann*is dagh som kallas an*te* por*t*a*m* latina*m*

Hær byrias Regula *sancti* saluatoris hwilghen som jhesus *christus* diktedhe m*edh* sin eghen vælsignede mwn Oc gaf syne brudh s*ancto* birgitto synne vælsignado modh*ir* jo*m*fru marie til hedh*ir*.

Thæssa renlifuis heelso Ophyrielse Och vphoff ær San othmiykt Oc skær renleker Oc siælf wiliandis fattighdo*m*ber Thy skal Engom lofflighit wara hafua nokot eghit thot th*et* see aldhra mynst Oc Ey een skærff Eghe æller hanna m*edh* handom Oc ey hafua ælla hanna gul æller sylf vtan vanlika for nokra gærnyng væfnadh Thæt see vidherthorftelikith ath hanna nokot gul æller sylff Oc th*et* göris ey vtan abbadissonna radh oc Orloff All vidherthorfteligh thing skulu thakas af abbadyssonne Swa som ær reglona gangklædhe Oc siænga klædhe Oc andbuth till gærnyng Oc hafuin Engte wdh*an* th*et* reghlan lofuar

Annat Capitulum

Vitaskolande ær ath reghlonna siæng skal vara af halm Oc ofuer halmyn tw aaklædhe af watmal vtan lenlak Oc bulstur vndir hofdhino skal hoghiande hafuas vtan till warat m*edh* læreft Oc örnagaat samuledhis warat m*edh* læroft

Thridhie Capitulum

Systrana gangklædhe skulu wara twe vndikiortla af hwito watmale annar for daghlika nyt Oc annan for thwæt Een kiortil af graat watmale Oc een kwghul Oc ærmane af kwghlenom skullu ey længer rækkya æn ytarst vppa læng-

sta fingrith Oc skøtin aff ærmene vidher handena bindis matelika til armen *medh* enom knap swa som andra ærma Nar the skulu gøra nokra handa thiænist ælla
*Bl. 1. v. ærfuodhe Oc Een mantol skal *hafuas af graa watmale samwledh som kiortelin Oc kwghulin hwilkin mantol ey skal wara wtantil rynkter ælla *medh* mangom faallom Oc ey behændelika ælla konstelika *sammen* satter vtan een deel thranger Och slæter hafuande alt nytteligt Oc jnkte fofængt hwilken Som skal ware eenfaller Om *som*maren Oc om vintrin fodhradher ey *medh* kostelikom sky*n*nom vtan *medh* lambsky*n*no*m* Oc forskynnom Oc af tholikom samw skynnom maa Oc skinkiortel hafuas om vintrin Thæn mantolin skal ey thaka jordhena næmer æn vppa een span Oc saman bindas Oc fæstas j brysteno *medh* enom trææ knøp Om somarin skulu the hafua lagha skoo Oc syklinga høgha all til knææn Om vintrin høgha skoo alt til knæna Oc fodhrada *medh* watmal Oc swa høgha syklinga

Hofwdh bonadhin skal wara Een hwifw som skal gange kring vm ænnit Oc kynnener Swo ath æntlitith een deel hyls Oc ændane aff hwifuenom skulu samen føghias j nakkanom *medh* Enne naal Ofuer *then* hwifuen skal sættes wil af swarto læripte hulkit fæstas skal *medh* treem naalom ath *thet* skuli ey aff skridha Een vidh*ir* æntlitith Oc twa vidh badhin øronyn Sidhen ofwer wilit sættis Een krona af hwito lærifte Oc j the krono skulu sømas fæm støkke af rødho klædhe swo som fæm rodhe droopa Første dropin vari j ænneno Oc annar j nakkanom Tridhi Oc fiærdhe widh badhin øronyn Fæmte midhwakt j hofdheno j kors liknilse Thæssa kronona skal Een naal
*Bl. 2. fæsta mit aa hofdheno Thæssa *kronona skulu badhe ænkior Oc jomfrwor bæra till atirhaldz Oc reenlichetz thekn

Fiærdhe *Capitulum.*

I myne modher jomfrw marie wirdnyng skulu søstrana sionga hwar dagh høghtidhelika hænna tidhe *medh* treem lækzom Swa hælgho dagha som søkna Sidhen hwar dagh tha till aftensang ær ringt Skulu søstranna saman ko*m*ma syna mællan Oc høghre koorin læsi første Eet aue maria Oc bøghe sik diypt androm koorenom Oc sighi forlatin oss for gudhz skuld Oc hans millasta modher mariam æn vi drøfdhom jther *medh* ordhom ælla (*medh*ʏ) gærnyngom ælla theknom ælla nikkan Oc vi forlatom edher fulko*m*mit gærna Om j brutin nokot mote oss Oc annar chorin nighe sa*m*mwledh læsi Oc bedhis nadh Oc gangin swo till aptonsang Æpter hwaria tidh skulu siønga Aue maria *medh* thæsse Collecta Omnipotens sempiterne de*us* etc. O alzwallogher Ew*er*delikin gudh thu som for vara skuld værdoghadis ath fødhas af renasta jomfrw maria vi bidhiom ath thu læt oss thiæna thik *medh* renom likama Oc *medh* øthmiykom hugh thækkias thic Vi bidhiom oc thic O millasta jomfrw maria wærldynna Oc ænglana drotnyng ath thu arne them hiælp Oc swalke som pynas Oc rensas j skærlsloeelde Oc syndoghum synda forlatilse Oc rætwisom stadughet j godho Oc værna oss som kranka ærwm af aliggiande wadhom Om varn hærra jhesum *christum* Systrena skulu Oc hwar dagh hælghan Oc søknan Siønga mæsso af myno modher Oc hwar løgher dagh skulu systrana Siønga Salue regina æft*er* myna modher mæsso.

Fæmte Capitulum.

Till ath thystan som hedher Silencium gran*nelika gomis·Bl. 2. v. af morghonenom Oc alt thærtil mæssan ær swngin af the

hælgho jomfrwne myna ærofulla modher vari Engom loflikit nokot ath tala wdhan j widherthorfta fallom Oc m*edh* abbatissonna orlofue Æn sidhan the´mæssan ær wte gifs orloff ath taalà j skipadhom stadhom mællan tidhanna af andelikom kænnedom Oc reghlona gømo Oc af sannom vidherthorftelikom thyngom alt th*er* till bordh læsnyng byrias Æn sqwaller Oc fofæng oordh flyens alzstingis j hwariom stadh Och hwariom tyma Sidhan systrena hafua læsit gra*cia*s j kirkyonne magho the tala mællan sijn til thæs ath the byria aptonsang Oc sidhen ægher æmwel thyste athwaktelika haallas alt til thæs the hafua læsit gra*cia*s j kirkyone æpt*er* natwordhin Oc j thy litla rumeno som ær mællan gra*cia*s Oc the læsnyng som heeter Collacio gifs orloff ath tala Æn sidhan Collacio ær byriath skal silencium haldhas m*edh* alle athwakt alt til thæs mæssa ær siwngin af the hælgho jomfrune myna ærefulla modher Om annan daghin æpt*er* ko*m*mer Oc vita skolande ær atj (til[x]) alle thæsse thysto som Nw ær skrifuath skulu alla systrena tilbindas ath haldha vtan the som skipas til the æmbite hwilken ey kwnno quæmelika gøras vtan taalan Thy ath all thing skulu skællika gøras Oc ath til fælle af wrangom thyngom vtelykkins

Sjæte Capitulum.

Utan all tillfælle nokra handa thranga thorft ælle hon Skal Engin wærldzman ælla quy*n*na ængin af reenlifuis manno*m* ælla androm klærkom jngaa j systrana klosters inlykkilse Oc alla manno Oc quy*n*no vidher talan forbiydz vtan j vissom tymom

VII Cap*itul*um

I thæssom tymom magho Nunnona tala vidh wærldz folk Tho warin the all tidh (flere[x]) saman Oc talin ææ m*edh* abbadissona Orloff Swa som ær af noons tyma Oc til aftosangs Oc *th*et* athenast Om synnodagha Oc hælgha manna stora høgtidhom Thog swa ath Engin maghe ganga vt af clausuram vtan sitia vidh th*em* vindøghan som th*er* til æru skipadh Ængom skal lofuas æpter sin jngang vtga aff klostersins inlykkilse Æn astunda nokor thera wanlika ath sees af synom forældrom fræ*n*dom ælla høwiskom vynnom Oc kærom tha maa hon oplata vindøghath m*edh* abbatissonna Orlofue nokra synne Om aarit æn later hon ey vp vindøghat tha lofuas hænne thæs meere lon j ko*m*naskolande wærld *Bl. 3.

VIII Cap*itul*um

I aduentone skulu alle fasta vidh fasto mat alt til myn føtzlo dagh som ær juladagh*er* Oc næsta fredaghin fore fastogangx synnodagh Som kallas dominica quinquagesime skulu the tilbøria ath fasta widh fasto maat oc swa fasta til paskanna Oc næsta freedaghyn æpter hælgha thorsdagh Oc alt till pingiz dagh skulu the fasta vidh fiska Oc hwitan mat ffran androm hælgha kors dagh Oc till Micchils mæsso skulu the fasta vidh fiska Oc hwitan mat ffran alla hælghona dagh Oc til aduentonna skulu the fasta vidh fiska Oc hwitan mat Thæssa dagha skulu the fasta wit watn Oc brødh som ær for fyre myna modher høgtidhe Purificacionis Annunciacionis Assumpcionis et natiuitatis Oc aa aldra apostlanna aptna Thog sua ath tha twee apostla hafua een dagh skal Een apton sta for thøm

badha Swa som ær *sancti* pædhers Oc *sancti* pafwals apton Philippi et Jacobi Symonis et Jude j*tem* Johannis ante portam latinam Johannis baptiste *Sancti* Michaelis Aldhra hælghona apton langa freedagh Oc hælgha ligheme apton j thæssom daghom skulu the fasta wit watn Oc brødh Oc *sancti* augustini apton hwilkins reghlo the lofua ath haldha Oc ær vitandhe atj alle fasto ærw
*Bl. 3. v. siyka Oc gambla vndanthakna Thog swo *ath hwat kirkian biydher fasta gøris æfter kirkione skipan Thæssa fasto som af reghlonna vægna ær skipath maa abb*atiss*an vndan thaka Oc dispensera æfte syne skælichet Oc ær them varkunnande som visselika profuas ath vara vanmaktogha ath gøra sijn æmbite nar the fasta andra dagha Om aarith magho the ææta køt fyrom synnom j hwario wkw Swa som ær Om synnodaghin manadaghin Tijsdaghin Oc thorsdaghin Til førsta maalit Om middaghin Æn Om thera samw dagha natwordha skulu the ææta fiska Oc hwit mat Om odhensdaghen skulu the ey ææta køth hwarte Om middagh ælla natwordh Thø lofuas them Om thæn daghin æta fisk Oc hwit mat Om fredaghana alt aarit skulu the fasta widher fasto kost Om løgherdaghana skulu the fasta vidh fiska Oc hwitan Oc om alla andra fasto dagha skulu the æpter kirkione stadga fasta

Niende Capitulum.

Nw æn nokor bedhis till ath thakas j Renlifuith tha thakis aldrigh jn før æn eet aar ær wte fran thy hon sigh til bødh vtan sighis hænne kom ater til oss æpte tree manedhe Oc thær j mællan viliom vi thænkia oss Om thik Nar hon komber ater j them skipadhom tyma spyri abb*atiss*an af hænne m*edh* hwat astundan hon bedhis

till reenlifuith ælla hwat hinder hon hafuer j wærldynne Oc sidhen hon hafuer hørt hænne forakt Oc for huat saak hon bedhis kloster lifuerne Sighis hænne Dotter stundom *skiylis vnder thy som got synes falskelichetzins snara Oc *Bl. 4. komaskolande thinga Oforhuxan daara manga kom thy ater till oss æpter nokra manadha Oc tee oss thyna astundan æn hon blifuer stadugh j godho Nar hon komber ater Oc øthmiyka segh som før tha sighis hænne the thing som hardh Oc hwas ærw j reghlona værldenna forsmædhelse oc frænda glømsko Oc Om hon lofuer ath hon vil *thet* haldha Oc gøma tha aaret ær wte sighi alt *con*uentit jaa mote hænne ær ok hon swa mæ*n*niskia ath ey yæfuas Om hænne lifuerne tha ma væl alt *con*uentit sighia jaa mote hænne første sin tha hon til bedhis Oc tho skal hon ey jnthakas j klostrith Oc ey professionem gøra ælla thaka klædhabonath før æn aarit ær wte Oc thæn tyme vidher hæ*n*ne tags thaa aarit ær ændat tha vidher sighin a badha sidhor prøfwilsins aar som heeter ann*us* p*r*obacionis som j androm renlifuom plægha vara ynne j klostreno Sidhan hænne ær jaa sagt ath jngaa j klostreth skal sændes æpter biskopenom th*er* j biskops dømeno Oc bidhia ath han skulli hona vighia Æn før æn hon ko*m*ber for biskopin ath vighias skal abb*atiss*an skæra af hænna lokkana swa som sidher ær m*edh* nwnnom Sidhan komi biskopin j thy biskops dømeno klostreth ligg*er* ynnan ælla annar biskoper m*edh* hans lofin ælla annars thæs som tha hafuer makt j biskopsdømeno Oc ko*m*mi for kirkio dørran Oc spøri hona som bidhar wte for kirkiodørrena ok *jn skal gaa j renlifuit sighiande *Bl. 4. v. æst thu fræls Oc løss af allo kirkiona bande Swa som ær hionalagh klosterlofuan Oc han Om hon suara sannelika jak ær fræls Sighi biskopin huat Ey nødgar thik

blygd ælla sorgh ælla værldynna geenwærdho til renlifuit ælla vanlika thin stora giæld hwlkin thu hafuer ey gullith thrængia thik Hon swari Engaledhis nokor sorgh ælla blygdh vpuækkia mic til th*et*ta` vtan brænnande *Christi* ælskoghe Oc all myn giældh hafuer jak guldith æfte myne makt Sighi æn tha biskopin bedhis thu thæssa renlifuis jngong j jhesu *Christi* nafn Oc hans hælgho modher hedher jomfrw marie Hon swari jak bedhis jnledhe tha biskopin hona j kirkiona Oc sighi Nw gaar hon wærdelika j th*et*ta renlifne Oc nar hon jngaar bæris for hænne een rødh fana j hwilke myns likama pynta bilæte vari skrifuat annan væghin Oc annan væghin myna modher belæte Ath Nya brudhin skodhande nya bruthgo*m*mans thekn Nimi thulumodh Oc fattigdom Oc skodhande jomfrwna modhrena Nimi Renleek Oc øthmiykt Sidhan hon ær jnleed j kirkiona Seal hon staa vith kirkio dørrena Oc biskopin gange litit fran hænne Oc til andra sidhona Oc vighie hæ*n*ne fingergul Oc tw blws som for ærw optænd Som bæras skulu for fanunne til hænne skulu brynna swa længe mæssan siøngx Oc biskopin læsi thæssa bøøn O alzwallogher Ew*er*delikin gudh
*Bl. 5. som fæste thik Nya brudh j miskwndh *Oc miskundsamelikhet vælsigna th*et*ta fingergul ath swa som thin thiænisto (quy*n*na[x]) bær nya bruthz thekn vtan til a handene Swa wordhe hon wærdogh ath bæra thyna troo Oc kærlek ynnan till j nafn fadhers oc etc Sidhan fingergullit ær vigth gange biskopin til gudhz thiænisto quy*n*no Oc sighi Thu skalt lofua gudhi Oc mic a hans vægna ath lydha thynom formannom Oc lifua æfter *sancti* augustini Oc *sancti* saluatoris regula Oc tha swari thæn som jn skal thakas Søster

ælle

ælle brodher swa jak Syster Cristin ælla katherin gør myna professionem Oc lofuar jak lydhno gudhi alzwalloghom Oc jomfrw *sancte* marie Oc *sancto* augustino Oc *sancte* birgitte Oc thik biskoper a thera væghna Oc abbatissona ælla Oc klosterens generali confessori Om han ær brodh*ir* Oc thynom æfterko*m*mandom ath lifuä vtan Eghit Oc j renleek æfter *Sancti* augustini Oc *sancti* saluator*is* reghlo alt til dødhin Tha sware biskopin m*edh* tholike akt bør thic till ath gifua gudhi thynom troo Oc lofua allaledhis ath thu skuli Engta ælska Swa som thin gudh Oc m*edh* swa store astundan bør thic ath gifua hannom thyna samthykkio Tha swari hon jak jakar myno*m* gudhi m*edh* allom hiærta Oc allom hugh Offrande mik han j allo hiærtans Eenfallogheth biskopin sighi hænne annan tidh jak jaka thic aff alzwollogs gudhz vægna Oc hans Enga sons vars hærra jhesu *Christi* Oc læsi biskopin thæssa bøn Alzwallogh*ir* gudh jhesus *christus* sander gudh *Oc sanner man hwilkin som *Bl. 5 v. værdoghadis nidherfara j jomfrwne quidh Stathfæstis j thine siæl Oc thu j hannom j Nafn fadhers etc. Thær æpte sæti han fingergulleth a høghro hande*ns* finger sighiande jak wigher thic till gudhz brudh Oc til hans Ewerdelika ægho j Nafn fadhers etc. Thær æpte gange biskopin til altarith Oc byri mæsso Oc siønga de *sancta* t*ri*nitate Oc gudhz thiænisto quy*n*no skal mædhan mæssan siøngs sta nidhan till vid sanghwsit Oc nar Offertorium begynnes gange hon fram till altarith Oc offre Oc sidhan gange genstan ater til sin stadh Sidhan offertorium ær siwngit skulu klædhin som reghlan biydher hafuis redho af Conuentone frambæras til altarit Oc han vighe them læsande thæssa boon Hærra jhesus *Christus* som ey vil

syndogha manna dødh vtan girnas synda bætring Vi bithiom thyna mildheet ath thu værdoghis signa thæssin klædhe hwlkin thin thiænisto quy*n*na hafuer thænkt ath bæra til øthmiykty*n*na Oc synda bætry*n*gana thekn forlatne thæssa wærldynna fafængo wordhe (* hon) w*er*dugh j faara them *medh* sanne øthmiykt j N a f n f a d h e r s etc. Sidhan klædhin ærw vigdh skal Een af klærkomen kalla gudhz thiænisto quy*n*no til altarith for biskopin hwilkin framgange barføøt Oc faari w øfuarsta klædhomen fore altaret Oc vari quar j enom kiortle thakaskolande vigdan klædhabonath Sidhen føri biskopin hona j reghlo kiortel sighiande Alzwallogher gudh gifui thic san synda bæthring
*Bl. 6. j thit samwith Oc *fulko*m*men jdhrughe j thit hiærta j nafn fadhers etc. Sidhane draghi hon skoo a syna føter Oc biskopin sighi Vor hærra jhesus *christus* gøri thynom footom rætan gang Oc læti thic swo framga j helsona vægh ath thu aldrigh optarmeer lydhe syndynne Oc gifui thic sanna bæthring aff giordhom syndom Oc varilse forekomaskolande syndom j n a f n f a d h e r s etc. Nar hon føris j kwghulin sighi biskopin Hærra jhesus *christus* alla kristna manna hoop gifui thic hoop Ok trøst j thynom hugh ath thu aldhrig optarmeer lydhe syndy*n*ne Oc ath thu hopi swa a gudhz miskund ath thu ey forgløme hans rætwiso Oc ath thu skuli swo rædhes hans gry*m*ligheth ath thu Ey forgløme hans mildhet Oc godhlek j n a f n f a d h e r s etc. Sidhan thaki hon mantolin ofuer sigh Oc biskopen sighi Hærra gudh alzwallogher sanna troo ophoff styrke Oc stathfæste thina siæl j sanne troo Oc gifui thic ath troo the thing som troande ærw Oc stadhelika staa j thy godho som thu hafuer byriath alt til thin lifs ænda j napn *fadhers* Thær æpter skal mantolin samanføghias *medh* Enom træ knøp biskopin

sighiande Vor hærra jhesus *christus* (*som) for sin mykla kærlek *medh* hwlkom han ælskade oss var fæster a korsseno Oc tholde beskasta død h gynum fæste Oc gynom stinge thyna siæl *medh* syna pyno amynnelse ath thin kærleker skuli brynna til Ensammyn gudh Oc gudheligs kærlex eelder Omfæmpne thic Och gifua thic hwilo a synom vælsignadha arme *j hwilkom alle hælghe mæn*Bl.6 v. hwilas j nafn fadhers etc. Thær æpter skal hon hølya sit hofwth *medh* hwif biskopenom j sætyande nalena Oc sighiande Var hærre jhesus *christus* vari thyne siæl till skugga Oc swala ath Engen skadeligh thing maghin (Y thik) (*hænne) skadha j napn fadhers etc. Sidhan lægge hon vijl ofuer sit hofwth Oc biskopin sighi Hærra jhesus *christus* gifui thyno vndirstondilse andeligt liys Oc snille ath all jordhzligh thing Oc all the thing som thyne siæl ærw skadheligh varin dødh fore thynom øghom Oc væghin som ledhe til hymmerikis vari liys fore thyne siæl ath thu moghe han see Oc kænna som thik vtualde j nafn fadhers etc. Tha thctte ær giorth gange ater guthz thiænisto quynna til sin stadh thit som hon før stodh Oc biskopin fulkompne syna mæsso Oc tha han komber till deelin j mæssone Som præstin ær sik wan omwænde j brudha mæssone Oc vighia bruthgomman Ok bruthena Tha Omuænde biskopin sik Oc Een klærker kalle gudhz thiænisto (*quynno) til altarith Oc biskopin sæti oppa hona krono ofuer wilit sighiande Var hærra jhesus *christus* statfæste sit thekn j thik hwilkith jak Nw sætter vppa thit hofwth Oc styre thin vilia j allom thingom hwilkin thu hafuer Nw lofuath ath thu sée fast oc stadugh Oc læti thik kronas *medh* glædhynna krono æpter synom milda vilia ath thin siæl vtan athskilnyng bindis til hans som ær een gudh j treem personis j napn fadhers

etc. Thær æpter sæti biskopin nal j kronona sighiande Jhesus *christus* saman fæste thyna siæl Oc thit hiærta
*Bl. 7. *m*edh* synom ælskogha swa ath thet ænga frestilsa stiønga rædhis j napn fadhers Oc etc. Thær æpter gange guthz thiænisto quy*n*na ater j sin stadh som hon før war ther til mæssan ær lyktath Oc tha hon ær wte kalle En klærker hona til altarith sighiande *Christ*i brudh gak fram til *christ*i altara Oc gange swa fram Oc øthmiyke sik Oc nidherbughe Nidher a jordhena ofuer sith æntlite adueniam Oc biskopin knæfalle m*edh* synom klærkom Oc læsy letaniam bidhiande alla hælghe mæn for gudhz thiænisto quy*n*no Tha letanie ærw lyktadhe stande biskopen op Oc gange till guthz thiænisto quy*n*no thær hon ligger Oc læsy ofuer hænne synda afløsn Oc sidhen hon hafuer fanget synda afløsn Stande hon vp Oc thaki myn lykama Tha hon hafwer han thakit tha lætis op dørren ath hwlke gudhz thiænisto quynno skal inganga Oc fyra syst*ir* wtgangin rasklika Oc jnbærin ij klostreth barena som jordhin ligger vppa hwilken som skal sætyas fore dwrumen før æn mæssan byrias Ther æpter skal biskopin ganga till the samu dør Oc gudhz thiænisto quynno følghia hannom æfter m*edh* twem blusum Oc klærkane siyngen ypnu*m* Veni creator sp*iritus* Oc biskopin skal antwordha hona abbatissone som bidhar with dørrena m*edh* Conuentone Oc biskopin sighi abbatissonne thæssin ordh See Nw for gudhi Oc allom hælghom mannom Oc opinbarlika j the hælgha kirkio antworda jak thæssa gudhz brudh siæl j thyna gømo hændir Oc Om hon fal-
*Bl. 7 v. lir *j synd for thyna glømska skuld skal hænnes bruthgo*m*me jhesus *christus* hona kræfuia af thic beuara (*thy) Oc gøm gudhz liggende fææ Nidher sat nær thic ath tha rækinskapin skal gøras mage thu hona atir antwordha

hælaghare hwilka thu thok hællagha hulkom abbatissan swari O kæraste fadher *thetta* liggende fææ ær (ʏ swaart) (*stoort) Oc (ʏ hær til) ærfuodhit wanskelikit Oc ey rækker myn makt til *thetta* Tho Om jak *wordher* hwlpin af thynom bønom *trøster* jak aa gudhz hiælp vil jal(!) gøra *thet* thu biydher Oc sidhan gudhz thiænisto quynno ær ynledh skal dørrin genstan ater lætas Oc hon ledhas genstan til Capitulum Oc thær æpter ynnen atta daga skal hon j Enge thwingd hallas vtan skal sta nidhan till j koorenom Tha atta dagha ærw lidhne tha bindis hon till ath haldha reghlona sua som fleere *syster* Oc skipis badhe j koore Oc bordhe næst the ytarsta.

X Capitulum

Systrana skulu wara siæxgtighi Oc ey flere The skulu hafua klærka hwilke som skulu daghlika siønga mæsse Oc tidhe Oc officium æpte thy som hafs j the landana doomkirkiom j hulkom thæssa haanda kloster ærw The skulu alstingis vara skilde fran søstrana klostre hafuande Ensampne een gaardh j hulkom the skulu byggia Oc af *gardhenom* skulu the hafua jngang j kirkionna Oc the skulu hafua nidra chorin Oc systrana koor skal vare vppe vndi thakino tho swa ath the maghin (ʏ høras Oc jngaledhis sees) see gudhz likama Oc høra tidhagærdh j kirkionne Præstene skulu vara thrættan æpte thrættan *apostla *Bl. 8.
tali af *them* var paulus thrættande Oc hafde Ey mynsta ærfuodhit *Ther* næst fijre mæsso diækna hwlke som væl magho vara præste æn the vilia Oc the hafua thekna the fræmsta kænnæfædhrena ambrosium augustinum *gregorium* et ieronimum *Ther* næst atta leekmæn hwlke *medh* syno ærfuodhe skulu thiæna klærkomen j vidherthorftelikom

thingom Nw tha siextighi syster æru ræknadha Oc trættan præste Oc fyra mæsso diækna Oc atta thera thiænara allo thæssa mænniskio tall ær swa mykith som (ʏtolf) trættan apostla tal Oc twa Oc siwtighi gudhz kænnesuenna.

XI Capitulum

Alle præstene Oc brødrene magho hafua twaa hwita vndi kiortla af watmal Oc een kiortel af graa watmale Oc en kughul af graa watmale Oc hættan wari sømadh vidh kughulin Oc offuer kughulin een mantol af graa watmale Skinkiortel Oc fodher af lambskynnom ælla foorskynnom vndi mantolin nar thørft ær Thæsse sammw præstene for myna pyno wyrdnyngh skulu bæra j synom mantlom vinstra væghin eet røøt kors af klædhe sømadh with mantolin Oc midhwakt j korsseno eet litidh sijhwalft støkke af hwito klædhe hwlkith som theknar myn hælgha likamme som the daghlika Offra Mæssa diæknane skulu bæra j synom mantlom een hwitan Cirkil for fyra kænnefedhrena Ogriplika snille hwilkit thekn the bæra j them samma Cirkil skulu sømas fijra rødh stykke j twngo
*Bl. 8 v. liknilse Thy ath myn *hælghe ande giordhe them brænnande ath tala af myns guddoms hoghelikheth Oc myns mandoms lønlighet af værldenna fafængo Oc forsmædhilse af rætwisa manna lønom Oc onda manna pynom leekbrødhrene skulu bæra j synom mantlom eet hwit kors for meenløso thekn Oc j thy korsseno fæm litil rødh stykke for myna fæm vnda wyrdnyng præstenne oc brødhrene hafin lagha skoo Oc hwsur Om sommarin Oc om vintrin skoo fodhrada mædh watmal oc hwsur ther *medh* Oc ær vitanda at thæsse brodher skulu aldrigh vara flera

j klostreno sænder æn fæm Oc tiwghu hwlke *medh* samu maato Oc sa*m*mu stadhom Oc signilsom skulu thakas af biskopenom Oc vighias samnledhis som systrena vndan thakno ath biskopin for fingergullit som han sætter a systrana hand thaki j brødhrana hand *medh* samu signilse Oc for wijlit lægge biskopin syna hænder ofuer thera hofwth *medh* ordhomen som wijlit sætz systranna a hofwth for kronona som ofuer vijlit sætz a søstromen gøri biskopen kors *medh* signilsom øfuer brødhromen brødhrene hafuin swa tonsuram Oc krono som plæghas j androm klostrom æpter mæssona skal biskopin th*em* jnsætya j brødhrana gardh af hwilkom the skulu aldrigh vtga vtan j kirkiona vtan j sua store tharft Oc fallom ath th*et* maghe engaledhis latas.

Tolfte Capitulum

Abbatissan vælis af conuentonne Oc tha hon ær laghlika vald skal hon stathfæstis af biskopenom hwilkin for myna hælgho modher hedher jomfrw marie wyrdny*n*g som thænne lifnadher ær til vigdher skal vara frw Oc hofwth Thy ath siælf jomfrwn hulkra æmbite abb*atiss*an hafuer hær j jordherike var hofwth Oc drotnyng myna apostla Oc kænnosuena æft*er* myna opfærd til hy*m*merikis Abbatissan vælye sidhen een af them *trættan præstomen hwlkin hænne athnøghe *medh* all (ʸsamlingen) systrana Oc brødhrana jaa Oc godhwilia til altz Clostersens generalem confessorem Oc biskopen skipi han Oc statfæste til almænneliken klostersins skriftafadher Oc kallas generalis Confessor Oc gifui hannom wald Oc makt binda Oc løsa Næfsa Oc reformera ælla ræta Oc styra fullelika th*et* som vilt faar Oc alle præstene Oc brødhrene lydhe hannom j allom thingom Swa som systrena lydha abbatis- *Bl. 9.

sonne Moth hans budhi alz Enkte Oc ey aldhra mynsta thing gøryn Oc tho skal generalis confessor vtan brødhranna doma Oc reghlonna gømo ænkte gøra vtan af abbadissonna radh hwilken spøriande ær ath klostersins ærendom Oc gozom hwru the skulu skipas thy ath hon ær klostersins hofwdh.

Thrættande Capitulum

[Är uteglömdt i handskriften].

Thæsse thrættan præstene skulu athenasto vakta gudhelikit æmbite Oc studeran Oc *medh* Engom androm æryndom ælla æmbitom segh beuara Hwilke hwan synnodagh skulu wtthydha j siælfue mæssonne thæs dagsens Ewangelium i syno modher maale allom ahörandom Oc alla andhra hælgho dagha skulu the openbarlika predika hwlkra aptna Oc forhælgh the fasta vith watn Oc brødh (Y.j klostreno) Oc alla andra hælgho dagha som apton fastas fore Alla systrena oc præstene Oc brødhrene skulu ath mynsto tre*m* synnom j aareno vppenbara sit samuit mædh skriftamaalom Confessori generali Oc for then skuld ath aldhra samuith ær optare j aareno rensande *medh* skriftamalum vari lofligt them generali confessori ath vælya
*Bl. 9 v. hwrw *manga han vil af them tolf præstomen til ath høra skulu skriftamaal hwlke hwan dagh warin redhobone till ath gøra fulla redho af thy sacramento allem them som sigh vilia skrifta.

Fiortende Capitulo

Om allo the hælgho dagha hulkra aptna ælla for hælgh fastas with watn Ok brødh j klostreno Oc aa skærdagh paska dagh hælgha thorsdagh pingitz dagha dagh jula

dagh Schulu alla systrena thaka myn likama Æn andra systre hwlkom gudh gifuer meere gudheligheth Om the *medh* brænnande ast*u*ndan bedhas magho the *medh* sins skriftafadhers radhe thaka myn likama hwan løgherdagh.

Fæmtende Capitulo

Capitulum hallis hwan thorsdagh Oc Om nokor finz wara brutlikin j nokro skal hon ther rætas Oc hwlkin syster som fintz j synom siykdom ælle vidhergaar sigh hafua nokot Eghit afløsis af Confessore Oc tholi skyllogha bæthring Oc fulko*m*pne tha hon helbrygdo wordher æn the som helbrygdo ær Oc findz ath hafua nokot eghit Oc openbara hon th*et* ey siælff Oc wardher wnnen *medh* treem witnom tha skal hon sitia aa gulfueno Oc hafua første Capituls daghin prouento som andra syster Oc om fredaghen vari hænne prouente watn Oc brødh j thæssom twem daghumen skal hon ey gaa j kirkiona Vdhen tha tidhene Oc gudz æmbite ælla mæssa siøngs blifue j omgangenom Oc with ænga søst*er* nokot taali Vtan falle nidher pa jordhena for alla th*em* som vtganga af kirkiona Sidhan aptonsanger ær siwngin Om fredaghin Oc Conuentin vtgaar hwar j sin skikkelse Oc abbatissonne følghiande Conuentonne *Nar hon komber til Nw*n*nona som *Bl. 10. ligger aa gulfueno abbatissan vprætende hænne *medh* handene Oc jnledhe til altarith j systrana koor Conuenteno følghiande Oc bidhiende for hænne Oc tha hon hafuer fongit afløsn af Confessore vidh skrifte vindøghat komi sidhan ater til sin ordinem æn nokor syster døør som hafuer nokot eghit Oc vidhergar th*et* Thwaas hænnes ligheme Oc læggis a baar Oc bæris fore kirkio dørrena Oc sighi abbatissan Conuentonne næruarende Oc ahørende Thæssin

syndadhe hardhelika mote gudhi Oc syna reghlo af diæfwlsins æggian hafuande eghit bithiom thy alla for hænne ath gudh forlate hænne thæsse synd thy ath han ær miskundsa*m*mer Oc sidhan alla hafua læsit aue maria afløsis af Confessore Sidhen sættis hænne likame mit j systrana koor Oc bæris af søstromøn tha mæssan ær løktadh til kirkio dørrena Oc tha dørrin ærw vplatna tha gangin jn brødhrene Oc bæran likaman til graff Oc jordhin som til bør.

XVI Capitulum

Æn nokra gafuor sændas nokre syster af hæ*n*ne frændo*m* ælla vennom thakins Engaledhis for the hælgha lofuan Oc *pro*fessionem som hon hafuer giort Oc ([x] ey) siælf abb*atiss*an gifue nokre orloff ath hafua nokat Eghit æn tho ath hon vardher th*et* mykit bidhin af hænna frændom j hwat hælst wærdhelichz the kunno wara Thy ath sua som eeldin fødhis aff gnistonne swa fødhas fordømilse af Egheligheth hwilken synder skær j klostreno sæ*m*myona som lofuande ær af allom Och syndersliter al- mennelikin jæmpnath Vakte *thy siælf abbatissan athwak-
*Bl. 10 v. telika ath hon Ey swa som hon hafui thær frælst vald til lustas j thæsse synd ælla ath hon skuli synas mærkelikin j klædhabonadh Thy ath swa møklo mer hon ær androm fore skipath til prelatam sua møklo athuaktelikare skal hon gøma reghlo*n*na buthordh.

Syttende Capitulum

Førsl æghcr kirkian byggias Oc systrana kloster Oc præstana gardher j syno*m* stadhom som før ær sagt Oc swo skal conuentith insæthyas Nw æn the som klostrit fundera

formagho ey Vanlika alt klostrith Oc gardhin fullelika fulkompna j stuntom tyma tha ær alstingis warnande ath aldrigh skipis Conuentin jn før æn swa mykit Oc swa mang hws æru bygd ath systrena Oc brødhrene moghin sigherlika byggia j them Vtan drøfuilse Oc ræddogha Eyg skulu Oc færre syster jnledhas æn ath the seen fulføøra til sit æmbite Oc ey færre præste æn ath the warin moghande til æmuæl ath siønga hwan dagh æmbitit af tymanom Oc sættins tha frælselika jn j klostrith Oc ther æpter sua monga ([1] andra) pærsona ath fornæmpt tall systrana Oc brødhrana moghe opfyllas Sidan æpter thet ath klostrith ær bygd Oc medh vmpnyngo goze begafuath af them som klostrith fundera swo ath ath(!) rækker til søstra Oc brødhra vppehælle badhe j hardhum aarom Och godhom Och ath the hafuin syna vissa prouento Oc jngiæld som sagt ær Oc till ath draga Oc vppehalda allan thunga fornæmpda thinga Oc kostnath Tha gifuins Engaledhis siden af them som ingaa j klostreth gooz ælla yngiæld klostreno Oc nar En pærsone dør j klostreno thakis annor j hænna stadh som før ær *Oc dødha mænniskionna *Bl. 11.
klædhe Oc hænne prouente j maat Oc dryk gifuis fattiko folke hwan dagh til thæs ath annor jngaar j hænne stadh som før ær sagt ffor alla hælghona dagh skal thæs aarsins fødha som æpter komber Oc annor vidherthorfteligh thing aarlika ræknas Oc fore vitas Oc alt thet som øfuer løper af kost ælla pænnyngom tha af thy aareno som ynne ær gifuis vidherthorftogho fattiko folke annan daghin æpter alla hælghona dagh som ær siæla amynnelsa dagher Och for then skuld bør eyg klostrith thungas af nokre gæstnyng vitaskolande ær Oc ath stundom kan synas ath fødhan rækker ey aat thy aareno som æpter komber tha skal til

læggias af nærnarende aarsins konst(!) Oc pænnyngom swa mykit som vidherthorftelikit ær Oc ey meer swa framt om abbatissan vil flyy sin siæla wodha Ther æpt*er* huat aterblifuer gifuis fattikom Oc suo opta Nyy klædhe opthakas tha gifwins gamwl klædhe fattikom Abb*atiss*an skal' Oc vita ath Om hon later byggia flere hws æn there san vidherthorft wtkræfuer som byggia j klostreno ælla Oc ath hon later byggia høgfærdogh hws th*et* skal ræknas hæ*n*ne swa stoor synd som hon hafde røuat mædh øfuer vælle kost ok klædhe af mynom fattikom mannom Thær æpter tha nokor offra sin son ælla dotter til klostrith offre nokot klostreno for almosso hwat hannom thækkis thog ey gooz ælla jngiæld sidhan klostrith ær ympnyngo 'begafuat af gooz Oc yngældom som gafuas Om then tyma
*Bl. 11 v. klostrit *matte begafuas Oc ath the skuli ey tomom handom synis j syns gudhz asiwn tha ær høuelikit ath the nokot offrin Oc th*et* offir ægher ey nødgas vt af th*em* Oc ey forelæggias af Conuenteno hwru mykit offreth vari vtan vari th*et* j hans vilia Oc thykkio som offra hwru mykit han giter ælla vil gifua Oc th*et* thakis m*edh* thakkom æn the pærsone som alzstingis ærw fattika thakens gifwins æn tho at the offra ænkte Oc hwaria handa thing som swa offras vændins ængaledhis j klostersins nyt vtan gifuins fattikom Oc vidherthorftoghom kirkio*m* vtan vanlika ath klostrit thrængias tha af laghlike Oc oflyelike vidherthorft fframledis af hwem som offras nokor thing Conue*n*tone vtan thera pærsona Offer som jngaa j lifnadhin hwlka Ey skulu tomom handom ingaa thakins ængaledhis Nw æn klostrit nødhis af othollike Oc sanne vidherthorft ath thaka offrat thing Tha vaktis vijslika Oc spøris grannelika Om offradh thing ærw af jlla afladho goze Oc af væl forhwxadom forthanka sighi 'abbatissan

thøm som offra oss ær budhit ænkte skulu thaka vtan af vissom Oc væl afladhom thingom Thy bether jak thic ath thu aterkom tholkin dagh Oc *medh* athwakt haf ranzakith thit offer Oc offra th*et* thynom gudhi *medh* vitno*m* Oc nar han aterkomber *medh* witnom thakis hans offer Oc Conuentin bidhi for hannom oc han skal ræknas *medh* klostersins vælgærnyngis mannom Nw æn jafwghe ær hwat hæller the offradho thing ærw væl afladh ælla jlla Oc annar sigher swo Oc annor swo *thakins Engaledhis Ee af *Bl. 12.
hwat vidherthorft klostreno kan thrængia Tho for hans kærleek Oc kungiorden vilya skulu alle j Conuentone bithia for hannom Æn the som offre nokot af brænnande astundan Oc Conuentit thorf tho Ey vidh the thing Sighis th*e*m af Conue*n*tone vi takom gærna thyna gafuor Och thik j warom kærlek hafwm Nw visselika for thy ath vi ey vidherthorfuom siælf thit offer Radhom vi thik Oc bidhiom øthmiyklika ath thu gif them aa wara vægna fattikom mannom ælla kirkiom hwlkom vi thic sighiom a wora vægna lofuar han th*et* Oc gør tha høøris hans bøn swo ath han vari luttakin af Conuentona bønom.

Attende Capitulum

Vitäskolande ær ath altarin skulu wara thrættan Oc hwart altare skal hafua En kalk Oc høxte altare hafwi twa kalka Oc tw par ampla Oc tw par liysa staka Eet kors Och tryy røkilse kar Oc eet hafuis hwar dagh Oc tw om hælgho dagha Oc eet gudhz likama kar framledhis waktis allaledhis at ey hafuis fleere thing af gul ælle sylf j klostersins ægho ffor then skuld ath ey gul Oc ey sylf skulu the saman læggia ælla dyra steena vtan myna nadh skulu the sigh sammansanka for liggiande fææ

m*edh* jdhkelighe ahwxan Oc gudhelikom bønom Oc gudheliko lofui Oc lofuas væl ath hafuas vtan Om hælghodoma gul æller sylf Oc dyra steena æpter thera maatan vtan alla øfu*er*flødhelikheeth bøkir skulu hafuas swa monga som vidherthørfuas til ath gøra gudhz æmbite j (*oc
*Bl. 12 v. ey flere) æn the bøkir som the skulu ny*m*ma Oc *studera j magho the hafua sa monga som vilia framledhis skal hwart altare hafue twænne rethskap Oc tw par mæsso klædhe for hælgho dagha Oc søkna Oc flere hafwins aldrigh all sænder j klostersins ægho af th*e*m thingom Nw ærw sagd.

Nittende Cap*itu*l*u*m

Ængin syster thakas nokot sin jn til th*et*ta renlifue før æn hon ær adh*e*rtan aara ga*m*mw Eyg ma hon Oc jnganga før æn hon ær vigd æn tho ath alle sighia jaa moot hæ*n*ne Oc ey æn før eet aar ær wte Ængin Oc aff klærkomen ælla af brødhromen gøri p*ro*fessione*m* j thæsso renlifue før æn han ær fæm aara Oc tiwghu.

Thiwghende Capitulum

Min modh*e*r skipte allan sin tyma j tree tyma Een timin var j hwlkom hon lofuadhe gudh m*edh* synom mwn Annar tymin var j hulkom hon thiænte hannom m*edh* synom handom Tridhi Timin var j hwlkom hon varkunnadhe kropsins vanmakt Oc gaf hannom hans vidherthorpt æpter thy som mattelikit var Swa Oc systrena j hwariom tyma nar the ærw eyg j tidhom ælla læsnyng ælla Ny*m*ma Oc th*e*n tyme ær ath the magho loflika ærfuodha tha ærfnodhin Oc m*edh* synom handom Ath swa som the thiæna mik m*edh* mwnnenom Swa thiænyn Oc mic m*edh* androm

ly*m*mom Oc the*t*ta ærfuodhe vari Ey til nokra værldynna fafængo Oc ey til nokra eghna afling vtan sua som myna modher ærfuodhe til gudhz hedh*er* Oc kirkionar Oc fattiko manna nyt Oc thof hwarist alla syna gærnynga skulu the gøra *medh* abbatissonna radh Oc orloff hwat ey jak aldhra thinga hærra var j wærldenne vtan ærfuodhe hwat Ey ærfuodadhe jak gangande Oc predikande *Oc pyno Oc dødh tholande hwat ey waro myna apostla vtan ærfuodhe hwlkom jak wæl formatte hafua gifuit all thing ympnit tho thiænto the mik synom gudhi *medh* allom syno*m* ly*m*mom Thy ath *medh* likamliko ærfuodhe wordho the quæmelikare till andelikit ærfuodhe. *Bl. 13.

XXI Capitulum

Myne hælgho mæn thwingadho ey thy sin likama thy ath the hatadho han vtan thy ath the skuldo tæmpra likaman til gudhz thiænist til hulka han var skapadher Oc. Ey thwingado the sik thy ath the trodho sik wara wærdogha af tholike thwingd ath faa mit rike vtan myna miskund for thæn skuld ath æn tho ath mannyn hundradha synnom draapa sin likama Ey for thæn skuld vara han wærdogher faa mit rijke af synne forskullan Om jak framginge moot hannom *medh* myne rætwiso Thy ær mik thæt kæært Oc thækt ath mannyn gifui swa lika manom syna fødho swa som wanmaktogho diyre Swo ath han formoghe ath staa j my*n*ne thiænist Oc swa ath han Ey wordhe Off kaater Oc ey ofuerflødugher af kræselikom kost vtan gøri lika thorfty*n*ne *medh* skællikhet æpt*er* thy som kranka natwrin bedhis Nw for then skuldh ath allom ær wanskligt at gøma maatona Thy ath the moghin hafue meere til fælle til th*et* godha Skipis allom jæfn maata

ærlikæ Och Ey ærlike fattike Oc rijke hwlke maato storlikheth then weth ath skipa som j sigh siælfuom hafua Nw*m*mith ath prøfua krankdomana *medh* langlikom wtrønilsom j andeliko lifuerne thy ath vita skipa ræta matto Nyms mæth ([x]for) prøfuan Oc fulko*m*pnas *medh* ([Y]gærnyngom) tholemoth Oc skællighcet.

XXII Capitulum

*Bl. 13. v. *Systrena skulu gøra sin skriftamall with windøghan swa skipath ath the maghin høras Oc Engaledhis sees æn gudhz likama skulu the thaka with the vindøghan som the magho badhe høras oc sees Oc vindøghan vare swa skipath ath gudhz likame Oc kalkin maghin Rumblika ther gynomføris æn nar the vilia af siælanna ælla likamans gagn tala widh skrifta fadheren ælla nokon af præstomen ælla brødhromen skulu the sitia vidh annar vindøghon hwar the magho hooras oc ey sees Oc ther skal hafuas een roota j væggynne *medh* hwlko vidherthorfteligh thing skulu jnthakas Oc wtsændas Tho dirfins Engen søster ther nokon thing høra ælla tala jnthaka ælla wtsænda vtan abbatissona vitu Oc orloff The Nunnone vndan thakne som til thæs roota gømo ær skipath hulkin sit æmbite gøri æpter thy som abbatissan hafuer hænne antwordath Vaktis oc ther Oc j huariom stadh vtan tha skriftemal høris vidh skipadh vindoghan at aldr Engen syst*er* fynnes Ensam til ath hora ælla tala with nokon vtan nokra systra nærnarw hulka all oordhin skulu hoora swa som hon siælff fforbiydes Oc sa*m*muledh ath skriftafadheren ælle nokor af præstomen ælla brodhromen aldrigh nokon tyma ingange j systrana kloster vtan tha siykom

skulu

skulu gifuas sacramenta Tha gange skriftafadhoren jn tho Engaledhis Eensamen vtan *medh* nokrom høfwiskom brødhrom følghiande hannom Nar nokor syst*er* ær dødh gangin alla præstene Oc brødhrene jn *medh* (ᵞhanno*m*) Scriftafadhrenom *medh* sang Oc bønom oc *hænna likama til *Bl. 14. graf bærin.

XXIII Cap*itulu*m

Biskopin j hwlkins biskops døme klostrith ær skal vara swa systrena som brødhrana fadher Oc søkiare Oc domare j allom fallom Oc sakom som systrena Oc brødhrana røra hannom bør Och ithkelighe vara grannan Oc omhuxadan skodhara ath reghlan Oc thæsse Constituciones j allom punctom hallas ath ey hænde ath thænne helsamlike skiben Oc stadge af nokrom systrom ælla brødhrom forsmaas Rikesins høfdhinge j hwlkins lande klostrith ær skal them vara forsuarere Oc værnare j allom vidherthorpt som them kan wordha Oc pafuin skal vara ofuer badha sua som landzens høfdhinga Oc biskopin thera kærlekin væriare Om the hans hiælp bedhis j nokre vidherthorft æn them kan omthrængia Hwa som kloster vil byggia aff thæsso renlifuē dirfuis ther Engaledhis til vtan pafuans godhwilia Oc orloff Sidhan pafuin hafuer stathfæst thæssa reghlo skulu nokre gudhelike brødher opsporias aff *sancti* benedicti ælla bernardi reglom som j thæssa reghlo skulu jnskrifua hwru brut skulu bætras j korsseno Oc hurw dødhe skulu jordhas sua som søster Oc brødher som ther døø Oc hurw biskoper skal søkia klostrith ælla for hwat fallom han skal ingaa j klostreth ælla andra pærsone swa som ær lækiare ælle mæster mæn som ærfuodha skulu ælla aterbyggia j klostreno th*et* som

widherthorff læggcs oc till hwru abbatissa skal vælyas
*Bl. 14 v. Oc j hwat maato syslo mæn Oc æmbitz mæn skulu skipas Oc wth thydis the stadhanna *j hulkom thysta skal hallas Swa som ær kirkian Chorin mathws Sømpn hws Oc andra stada j hwlkom thysta skal hallas Oc al annor vidherthorfteligh thing som egh hafuas j thæssom constitucionibus Takins af them for næmpdo reghlom til thæssa reghlo styrkilse Oc fulkompnilse En graf hafwis j klostreno daghlika ypin sua som Een grifter j skipadhom stadh til hulka systrena skulu gaa æpter tærz hwan dagh hælghan Oc søknan Oc abb*atiss*an kaste vp litit (*x*jord) af grafvy*n*ne m*edh* twem fingrom Oc læsi psalmen De profundis m*edh* thæsse Collecta Or*aci*o D*omi*ne s*anct*e pater O hærra hælagher fadher thu som gømde oskaddan j grafwenne likaman Som thu thok thynom son af jomfrw maria Oc vpreste orutnan vi bithiom ath thu gøme vara likama reena Oc Osmittadha j thyne aldhra hælghasta thiænist Oc styr warn vægh j thæssom tyma ath nar th*e*n store Oc rædhelike domadagher komber vare (*x*ma*n*no*m*) likama maghin vpresas m*edh* thynom hælghom Oc vare siæla glædhias m*edh* them Ew*er*dhelika Oc værdoghens tilføghias thynom vtualdo*m* mannom j Napn fadhers etc. Een baar vppa hwlka skal kastas litit af joordh sættis daglika for kirkiona jngang ther hon moghe alt idhkelika sees af them som ingaa j kirkionna ath the seeande baarena hafwin døthzins amy*n*nilse j synom hugh Oc thænkin j synom hiærtom ath the ærw joordh Oc skulu omuændas j joordh Hær ændas regula s*a*n*c*ti Saluatoris.

ORDFÖRKLARING.

A.

Aaklædhe, *Aklædhe* (Isl. *áklædi*), egentl. öfverdraget på qvinnornas ridsadlar; deraf öfverdrag i allmänhet, täcke; s. XIV.
Aath (Isl. *átt*), perf. af verb. *eiga*, ega; s. XIII.
Aawitilse (Isl. *ávíta*), anklagelse, förebråelse; s. 9.
Abbadyssone, *Abbatissone*, abbedissan; s. 2.
Addiciones, tillägg till reglorna; s. 37.
Adhin, s. VII, se: *Idhin*.
Aduentinne, *Aduentone*, *Aduentonne*, adventet, Kristi tillkommelse.
Affskridha (Isl. *skríða*), halka af, lossna; s. 58.
Afladh, förvärfvad; s. 76.
Afling (Isl. *afla*, förvärfva), förvärf, vinst, fördel; s. 79.
Agnetis (aptna), s. VIII, aftonen före den 21 Januari.
Ahwxan (Isl. *huga*), eftertanke, begrundande.
Akt, afsigt, uppsåt; s. X, 65.
Aldra apostlana (aptna), aftonen före alla apostlars dag; s. 61.
Aliggiande, åliggande.
Allan, hel och hållen; s. IX.
All ena, allenast; s. 8.
Allirdom (Isl. *alldr*), ålderdom; s. 4.
Alrey, *Aldr*, *Aldre* (Isl. *alldur ei*, *alldur eigi*), aldrig; s. 9.
Alrogh, *Allrogh*, *Allrugh* (Isl. *alldr*), gammal, åldrig.
Alt aarit, hela året.
Alzchona (Isl. *allskyns*, *allskonar*), allsköns, allslags, allehanda.
Alzstingis, i alla afseenden, framför allt; s. 69.
A mote (Isl. *ámóti*), emot; s. X.

Ampla (Isl. *ampli*), ett drickeskar, hvilket brukades vid offren och gudstjensten; s. 77.
Amynnelsa-dugher (siæla) firas i Romersk-katholska kyrkan den 2 November; s. 75.
Anbudh, *Andbudh* (Isl. *ambod*), redskap, arbetstyg; s. 35, 44, 57; verktyg, medel; s. II.
Ankolin (Isl. *ökull* eller *ökli*), ankel, fotknöl.
Annan, *Annar*, *Annat* (Isl. *Annar*), annan, den ena och den andra, det andra; s. 57.
Annunciacio, Mariæ Bebådelse; s. 16, 61.
Appollinaris (dag), den 23 Juli.
Aranna, gen. plur. af *ar*, år; s. XIX.
Arfiwa (Isl. *arfi*), arfvingar; s. XI.
Arla (Isl. *árla*), bittida, tidigt; s. XXI.
Arne (Isl. *árna*), tala, bedja för, förskaffa; s. 59.
Asiwn (Isl. *ásión*), åsyn, ansigte; s. 76.
Assumpcio, Jungfru Mariæ himmelsfärd.
Athenast, *Athenasto*, endast, allenast; s. 61, 72.
Athmynsto, åtminstone; s. 72.
Athnögha, åtnöja, behaga; s. 71.
Athwakt (Isl. *vakt*), aktsamhet, uppmärksamhet.
Athwaktelika, sorgfälligt, noggrant; s. 60.
Atirhald, återhållsamhet; s. 58.
Atte (Isl. *átti*), impf. af *eiga*, ega; s. VIII.
Auite (Isl. *ávíta*), klandra, rätta, bestraffa; s. XIV.

B.

Baar (Isl. *bæra*), bår, likbår; s. 82.
Badha, *Badhe*, *Badhin*, båda, begge; s. 62.
Bæthring, förbättring, straff, penitens; s. 73.
Bakmualom (Isl. *bakmælgi*), baktal, förtal; s. 15.
Ban (Isl. *banna*, hindra, afhålla), kyrkans bann.
Behændelika (Isl. *hentugr*, bequäm, skicklig), med skicklighet; s. 58.
Belaatning (Isl. *lát*, förlust), bestraffning; s. 35.
Benara sig, befatta sig; s. 72.
Blodtare (Isl. *blaudr*), blötare, vekligare, mjukare; s. XIV.

Blws (Isl. *blossi*), bloss.
Bonda (Isl. *bóndi*), husbonde, make.
Borghara rættir (Isl. *borgar-réttr*), köpstads rättigheter, rätt till egen jurisdiktion.
Borthwarff (Isl. *hverfa*), försvann; s. V.
Bradheliku (Isl. *brádr*), hastigt, skyndsamt.
Brændugha, eld, värme; s. II.
Brænnande, brinnande, ifrig; s. 70.
Brut, *brutin*, *brutligh*, *brutlik* (Isl. *brot*), brott, brottslig.
Bruthgomma (af Isl. *brúdr*, brud, och *gumi*, kämpe, anförare), brudgumme.
Budöl, dryckesöl. I Östgöth. Lagen förekommer *Ölbudhi*, en som bjuder till dryckeslag; s. 20, 21.
Bulstur (Isl. *bólstr*), sammanpackadt hö, bolster, kudde; s. 57.
Buthordh, budord, befallning; s. 74.

C.

Capitulum, afdelning; s. 18. Stället der munkar och nunnor höllo sina sammankomster, äfvensom sjelfva sammankomsten. — Cap. VIII föreskrifver huru detta skulle hållas.
Chorin, koret; s. 82.
Christi corporis (aptna) s. VIII; aftonen före andra thorsdagen efter pingst.
Clærka (Lat. *clericus*, Eng. *clerk*), klerk, prest; äfven: skrifkunnig man, skrifvare, emedan skicklighet i läsa och skrifva fordom vanligast tillhörde endast prester.
Clausura, *Claustrum*, kloster.
Collacio, läsning af heliga böcker, hvilken skedde efter måltiden; s. 60.
Collecta, en samling af böner, kollekt; böner, som lästes eller afsjöngos vid begåendet af nattwarden; s. 82.
Confessor generalis, allmän skriftefader, bigtfader.
Conspiratio, uppstudsighet, sammangaddning emot klosterordningen och de äldres föreskrifter; s. 19.
Constitucio, inrättning, stiftelse, stadga; s. 81.
Conuent (Lat. *conventus*), kloster-samfund.

D.

Daara (Isl. *dára*), gäcka, dåra, bedraga; s. 63.
Diækna (Isl. *diakni*), djekne; af lat. *diaconus*.
Dionysii (aptna), aftonen före den 9 Oktober.
Dirfuas (Isl. *dirfaz*), djerfvas, våga.
Dirfuin (Isl. *dirfinn*), djerfhet, olydnad; s. 19.
Dispensera, befria från vissa föreskrifter i kloster-reglorna.
Dominica, söndag; s. 61.
Dormitorium, sofrum. Beskrifning derå läses i XX Cap.
Droopa (Isl. *dropi*), droppa; s. 58.
Dröfdhis, dröfdhom, bedröfvas, förargas; s. XIV, 59.
Dröfuilse, bekymmer, besvär; s. 75.
Dwalu (Isl. *dwali*), dröjsmål, försummelse; s. 35.
Dwrumen, dörren; s. 68.
Dyran (Isl. *dyr*), af stort värde eller förtjenst; s. VIII.

E.

Ee. — *Ee af hwat widherthorft*, af hvad slags behof; s. 77.
Eenfaller (Isl. *einfalldr*), enkel; s. 58.
Egh, eyg, ej, icke.
Eghelighet, egendom, förmögenhet; s. 74.
Enge, engta, enkte (Isl. *eingi*), ingen, intet.
Enga, enda; s. 65.
Erici (aptna), aftonen före Ers-messan, hvilken firades den 18 Maj; s. VIII.

F.

Faallom (Isl. *falldr*), fåll, bräm, veck; s. 58.
Fæghirsta, skönaste, yppersta; s. VIII.
Fals (Isl. *fals*), falsk, orätt; s. VI.
Familiarii, tjenare.
Fanunne (Isl. *fána*), fana; s. 64.
Fastogang (Isl. *fasta*), fastlag; s. 61.
Fingergul (Isl. *fingur-gull*), guldring; s. 64.
Flyens (Isl. *flya*), undfly; s. 60.
Focarii, focariæ, personer, som biträdde i köket.

Foghata (Isl. *fógeti*), fogde, höfding, lagman; s. XII.
For, framför, s. XV; för skuld, till minne af; s. 70.
Forevitas, förutses, på förhand beräknas; s. 75.
Forhælgh, förhelgd, tiden närmast före de stora festerna; s. 72.
Forhwxad (Isl. *forhugsadr*), öfverlagd, betänkt; s. 76.
Forkruplicha, förgripligen, ohöfviskt; s. 30.
Forlatne, öfvergifvande; s. 66.
Fornompstughir (af Isl. *nema*, sup. *numit*, lära, hafva förstånd till), förnumstig, klok, förståndig, s. 31.
Forskulla, förskaffa, vara skuld till, förskylla; s. V, VIII.
Forskynnom, fårskinn; s. 58.
Forvinnas, öfverträffas; s. XV.
Forwiti (Isl. *forwitnaz*), fåfänglighet; s. II.
Forvitin, som väcker uppmärksamhet; s. 12; fåfänglig; s. XVIII.
Framdelis, längre fram, vidare; s. 16.
Frælselika, fritt, utan tvång; s. 75.
Frælst (Isl. *frelsa*), fritt; s. 74.
Freadagh (Isl. *fría-dagr*, *freyu-dagr*), fredag.
Fult, fullt, uppfylldt; s. II.
Fulfööra (Isl. *fullfær*), som har fulla krafter, fullfärdig, tillräcklig; s. 75.
Fultaki, fullkomlig, berättigad; s. 4.
Fundera (Lat. *fundare*), grundlägga, stifta.
Fölghiaræ (Isl. *fylgi*), följeslagerskor; s. VII.
Fötzlo (Isl. *fædi*), födelse; s. 61.

G.

Gabbilse (Isl. *gabba*), begabbelse, gäckeri, gyckelspel, bedrägeri; s. XVI.
Gærning (Isl. *görníngr*), gerning, arbete; s. 57.
Gammw, gammal; s. 78.
Gatunar, gatorna; s. XVII.
Geenwærdho, motsträfvighet, svårighet; s. 64.
Genstan, ***ginstan***, genast, straxt.
Genstighir, genväg; s. XVII.

Gifwins, det gifna, gåfvan; s. 76.
Girilsom, begär, lustar; s. XV.
Girnas (Isl. *girniz*), hafva lust till, begär efter något; s. XI, 66.
Gitta (Isl. *gét*); impf. *gath*, *gat*; förmå, kunna, s. IV, V.
Graa, grå.
Graciæ, tacksägelse-böner; s. 60.
Grannan (Isl. *grannr*), noggrann, uppmärksam; s. 81.
Grætz, impf., *gratir*, præs. af *grata* (Isl. *grátr*, gråt), begråta, sörja öfver; s. VIII, IX.
Guzsowir (Isl. *Gudsifir*), den andeliga skyldskap, som ansågs uppkomma genom fadderskap; s. 21.
Göma, hålla, iakttaga. *Göma maatona*, bibehålla måtta; s. 79.
Gömo (Isl. *gaumr*, akt, uppmärksamhet), bevarande, iakttagande, vård.

H.

Hælgho domom, helgedomar, heliga ting, reliker; s. VI.
Hænna, hennes.
Hænta (Isl. *henþa*), gripa, taga, hemta; s. VI.
Hætta, *hetto* (Isl. *hetta*), hatt, hätta, nunnornas hufvudbonad; s. 12, 70.
Hafuanzlösa, fattigdom; s. 33.
Han, honom; s. 65.
Hanna (Isl. *hand*), vidröra, s. V, IX, handtera; s. 57.
Hemelichare (Isl. *heimuglegr*), innerligare, närmare; s. 2.
Hetelika (Isl. *heiti*, göra varm), varmt, innerligt; s. XX.
Hofwdhbonadh (Isl. *höfurbúnadr*), hufvudbonad; s. 58.
Hona, henne.
Hulken, hvilken, *hulka*, hvilka, *hulkra*, gen hvilkas.
Hwarn, hvarje.
Hwarte, hvarken; s. 62.
Hwifujn, *hwifw* (Isl. *vefa*, vefva, svepa in), hufvudbindel, hufva,; s. 23, 58.

Hwitan

Hwitan mat, mjölkmat; s. 61.
Hwsur (Isl. ***hosa***), strumpor; s. 70.
Hyls (Isl. ***hylia***), höljes, skyles, döljes; s. 58.
Höfdhino (Isl. ***höfud***), hufvud; s. 57.
Höfflichit, ***höflicha***, höfligt, passande; s. 6. (Af Isl. ***hof***, hof; det som var höfviskt, vittnande om hofseder, bildning).
Höghindi, ***höghiande*** (Isl. ***hægindi***), hyende, kudde; s. XIV; bolster; s. 11, 57.
Höghmæle (högmål); ***höghmælis ærinde***, ***affgaangir***, groft brott; s. 33, 39.
Hötto, imp. af ***höta***, hota (Isl. ***hóta***); s. XIV.

J.

Jæff, jäf, tvifvel; ***vtan jæff***, ovedersägligen; s. IX.
Jæfn (Isl. ***jafn***), jemn, lika, lagom; s. 79.
Jæmpnath, jemnlikhet; s. 74.
Jærteknin (Isl. ***jarteikn***), järtecken, underverk; s. XX.
Jafwgh, jäfvig, omtvistad, osäker, tvifvelaktig; s. 77.
Jal, sannolikt felskrifvet i st. f. ***jak***, jag; s. 69.
Idhan, eder; s. XII.
Idhin (Isl. ***idinn***), trägen, flitig, ifrig; s. XI, XIII.
Idhnadhe sig, vinnlade sig, s. XV; ***idhnandho sig***, öfvande sig; s. VII. (Isl. ***idia***).
Idhrughe, ***a*** (Isl. ***idran***), ånger; s. 66, XIX.
Ifaara, ikläda sig; s. 66.
Iföra, ikläda; s. 66.
Ingiæld, inkomst; s. 75.
Inkte, intet; s. 58.
Inlykkilse (Isl. ***innilyk***), instängdt, afskiljdt rum; s. 60.
Inskiutilse, ingifvelse; s. XVIII.
Johannis ante portam latinam (apton), aftonen före d. s. k. Lilla Johannes dag, firad den 6 Maj; s. 62.
Johannis baptiste (aptna), aftonen före den 24 Juni, således midsommars-aftonen; s. VIII.

Johannis evangeliste (aptna), aftonen före den 27 December; s. VIII.
Judæ et Simonis (aptna), aftonen före den 28 Oktober; s. 62.

K.

Kænna (Isl. *kénni*), lära, s. VI; *kændo* impf., s. IX.
Kænnefædhrene (Isl. *kénnifadir*), lärare; s. 69.
Kænnesvenna, lärjungar; s. 70.
Kærdhe, impf. af *kæra*, klaga, skylla på; s. XIX.
Kæte, lättsinnighet; s. VII (Af Isl. *kátr*, glad, munter, lättsinnig; *kæti*, glädje, munterhet, hvilket, i sin öfverdrift, blir lättsinne).
Kalka, kalkar; *gifwin nakra kalka for mina siæl*, hållen några messor för min själ; s. XI.
Kar (*Gudz likama*), monstransen, eller det kärl, hvari det vigda brödet förvarades; s. 77.
Kinlaghu, en flik af hufvudbonaden, som täckte kinden; s. 11.
Kista (Isl. *kista*), kista; stället hvaruti något förvaras; deraf fängelse; s. 39.
Klærk (se: *Clærka*); s. 60, 66.
Klyppo, klippa; *Haff klyppo*, hafs-klippa; s. IV.
Knöp (Isl. *knappr*), knapp; s. 66.
Kommaskolande, tillkommande; s. 39.
Kompan (Isl. *kompán*), stallbroder, kompani, förening; s. 4.
Konst, afkastning, inkomst; s. 76.
Korra (Isl. *korra*), knorra; s. 28.
Korsdagh, en fest, firad den 3 Maj, till minne deraf, att kejsarinnan Helena på denna dag återfann Kristi kors; s. 61.
Kufla, *kughul* (Isl. *kufl*), kapuschongen, som var fästad vid munk-kåpan och kunde kastas öfver hufvudet; s. 3.
Kyndilsmessa (*Candelaria* eller Ljusfesten), firades den 2 Februari och kallas äfven *Mariæ kyrkogång*; s. 16.
Kynnener (Isl. *kinn*), kind, käk; s. 58.

L.

Laangafreiadagh, långfredag.

Lækzom, lectiones sacræ, föreläsningar ur bibeln; s. 59.
Læript, ***læreft***, ***læroft*** (Isl. ***léreft***), lärft; s. 57, 58.
Læst (Isl. ***lestr***, Lat. ***lectio***), läsning, ställen ur den hel. skrift, som upplästes vid gudstjensten; s. XX.
Læt, lättsinnig; s. XIII.
Læti, lättja; s. VII.
Latas, underlåtas, försummas; s. 71.
Latir, låter; s. II.
Laurencii (aptna), aftonen före den 10 Augusti; s. VIII.
Lenlak (Isl. ***linlak***), linnelakan, sänglakan; s. 57.
Lentelicha, småningom, efter hvarandra; s. 23.
Letania, en bön eller klagosång, hvilken varit bruklig inom kyrkan, från kristendomens första tider; s. 68.
Letar (Isl. ***læta***), söker, begär; s. X.
Lidhamoot (Isl. ***lidamót***), ledamot, lem; s. 20.
Liggende fææ, depositum, anförtrodt gods; s. 68, 77.
Ligheme, ***hælgha*** (apton), aftonen före Kristi lekamens fest, som årligen firas i Romersk-katholska kyrkan på thorsdagen efter trefaldighets-söndagen; s. 62.
Lim (Isl. ***lim***, pl. ***limar***), lem; s. 20.
Lima (Isl. ***lim***, ***limi***), qvistar af ett träd, ris; s. VI.
Litla (Isl. ***lítill***), liten, ringa; s. 60.
Liwfflaatughir (Isl. ***ljúfr***), fryntlig, vänlig; s. 31.
Lokkana (Isl. ***lockr***), hårlockar; s. 63.
Lustas, glädjas, förnöjas, finna behag i; s. 74.
Luttacha, ***lottaka*** (Isl. ***hlut-taka***), taga lott, dela, vara delaktig af; s. 4, 14.
Luttakande, ***luttakin***, delaktig; s. II, 77.
Lymmom, pl. af ***lym***, lem; s. 79.
Lyws (Isl. ***lysi***), ljus; s. II.
Lögherdagh (Isl. ***laugardagr***), lögerdag, lördag.
Lökta, sluta, afsluta; s. 74.
Lönlik, hemlig, förborgad; s. XVII, 70.
Lönte, impf. af ***löna***, (Isl. ***laun***, hemligt), dölja, i hemlighet göra något, förhemliga; s. III, XIII.
Löslat (Isl. ***losi***), lösaktighet; s. VII.
Lösom latom, lösa later, oseder, olater; s. VII.
Löss (Isl. ***losa***), löst, befriad; s. 63.

M.

Maata, måtta, måttlighet; s. 79.
Maghande, præs. part. af *magha*, förmå, vara i stånd; s. XI.
Mala, måla; s. XV.
Manadagh (Isl. *mánadagr*), måndag.
Manilse, förmaning; s. XV.
Mantol, mantel, krage; s. II, 3.
Marie Magdalene (aptna), aftonen före den 22 Juli.
Mestirmannomjn, *mæsterman* (Isl. *meistari*), arbetskarl, handtverkare; s. 5, 81.
Miæta, mäta; s. 32.
Micaelis (aptna), aftonen före den 29 September.
Midhwakt, midt på, midt uti; s. 58, 70.
Minna (Isl. *minni*, påminna sig), lära; s. 10.
Minna (Isl. *minni*), mindre; s. 2.
Moghande, tillräcklig, skicklig, i stånd att; s. 75.
Myklo, *möklo* (Isl. *mikill*), mycken, stor; s. 74.
Möya, mö; s. 2.

N.

Næffst, *nefst*, näpst, bestraffning; s. 5, 8.
Næmer, närmare; s. 58.
Nær, hos.
Nar, när.
Nativitatis (dies), julfesten; s. 16, 61.
Nima, *nimi*, *nymma* (Isl. *nema*, taga, lära); sup. *nwmmith*, förstå, lära, läsa; s. 45, 64, 78, 80.
Noons, *tyma* (Isl. *nón*), nionde timman på dagen eller klockan tre på eftermiddagen; s. 61.

O.

Obrygdilse, hån, smädelse, begabberi; s. XIV.
Odhensdag, Onsdag.
Offertorium, offringen, hvilken utgör första hufvudstycket af messan, inom den katholska kyrkan; s. 65.
Officium, embete, gudstjenst eller messa.

Offkaater (af Isl. ***of***, för mycket och ***kátr***, glad, munter), omåttlig; s. 79. (se: ***kæte***).
Oforhuxan (af Isl. ***hugsan***, tanke, eftertanke), bristande besinning eller förutseende; s. 63.
Ogriplik, obegriplig, ofattlig; s. 70.
Okunnogh (Isl. ***ókunnugr***), fremmande, okänd; s. V.
Oleo træ, olivträd; s. II.
Olaui (aptna), aftonen före den 29 Juli.
Olning, sista smörjelsen; s. XXI.
Omgang, ***j omgangenom*** (Isl. ***umgengni***), förbigången; s. 73.
Omhuxadan (Isl. ***umhuxan***), uppmärksam, sorgfällig; s. 81.
Omilla (Isl. ***ómilldr***), hård, sträng; s. XVIII.
Omnium sanctorum (aptna), aftonen före den 1 November, eller före allhelgona dag; s. VIII.
Omödde, ***henne*** (Isl. ***omæddr***), utan att besvära henne; s. 33.
Opbyrielse, begynnelse, ursprung; s. 57.
Opspörias, uppsökas; s. 81.
Optarmeer, hädanefter.
Oquæmelika (Isl. ***qvæmr***), otjenligt, otillständigt; s. XII.
Oracio, bön; s. 82.
Osydhom, oseder, laster; s. XIX.
Othykkio, misshag; s. XIV.
Othollik vidherthorft, trängande behof; s. 76.
Owinnelik, oöfvervinnelig; s. II.

P.

Pafwals (apton), aftonen före S:t Petri och Pauli dag, hvilken firas den 29 Juni; s. 62.
Paradisus, ett Birgittiner-kloster nära Florens; s. 13.
Philippi et Jacobi (apton), aftonen före den 1 Maj.
Piltane (Isl. ***piltr***), tjenare; s. 32.
Plikth, botgöring, botöfning; s. VIII.
Prebenda, gärder, kostpenningar åt stekarhus-systrarne; s. 3.
Prelata, föresyn, föredöme; s. 74.
Probacio, pröfning; s. 63.
Professio, trosbekännelse, klosterlöfte.

Profundis (*de*), en psalm, som begynner med dessa ord.
Prouenta, prouentar, prouentonur, inkomst, afgäld, aflöning, kost; s. 16, 37.
Pröfuan (Isl. *prófan*), erfarenhet; s. 80.
Pröfwas, tros, förmodas; s. XII.
Purificationis (*dies*), Mariæ kyrkogångs högtid, kyndelsmessan, firad den 2 Februari; s. 61.
Pynta, utsira, måla, tillreda; s. 64.

Q.

Quæmelik (Isl. *qvæmr*), beqväm, skicklig; s. 79; passande, tjenlig; s. VIII.
Quæmelika, ledigt, beqvämt; s. 60.
Quidh (Isl. *qwidr*), qved, sköte, lif; s. II, 65.
Quynna, qvinna.

R.

Rædhelik (Isl. *rida*, darra, bäfva), att rädas för, förskräcklig.
Rækkya, nå, räcka.
Rasklicha, hastigt, lätt; s. 16.
Redhelika, redigt; s. IV.
Redhoswen (Isl. *reida*, taga fram, tillreda), skaffare, den, som uträttar ärenden; s. 42.
Reenleek, renleker (Isl. *hreinleiki*), renhet, kyskhet.
Reenlifue, gen. sing. *renlifuis*, klosterlif.
Reformera, omskapa, förbättra; s. 71.
Reghla, kloster-reglor, föreskrifter; s. 1, 57; kloster; s. 3, 57.
Rensas, luttras, renas; s. 59.
Reuelacio, uppenbarelse; s. XVI.
Ristena (Isl. *rist*), halster; s. XV.
Roota (Lat. *rota*), ett hjul, hvarmedelst mat, m. m. inskaffades i klostret; s. 80. (Se vidare härom s. XLIV).
Rotom, rötter, djup, det innersta; s. II.
Ryghelig, ryghelik, ryslig, afskyvärd.
Rynkter, rynkad, veckad; s. 58.
Ryo (Isl. *rya*), rya, ett täcke af ull; s. 11.
Rökta (Isl. *rækta*), vårda, sköta; s. 2; erhålla, taga; s. 27.
Rökte, rykte; s. 23.

S.

Sæmmyona (Isl. *semja*), sämja, fred; s. 74.
Sænder, *sendir*, i sender; s. 71.
Særlika, särdeles, mägta, isynnerhet.
Sæwir (Isl. *sefa*), mild, vänlig; s. 31.
Saki (Isl. *sakadr*), saker, skyldige; s. 35.
Samsæt (Isl. *samset*), förening, förbund; s. IV, 21.
Sannindinna, sanningens, gen. sing. af *sannind*; s. II.
Saröka (Isl. *sár*), sår; s. XIV.
See (Isl. *sé*), det må vara, 3. p. sing. præs. conj., af *vera*, vara, s. 57; *Seen*, de må vara, 3 p. plur. præs. conj.; s. 75.
Siæff, foglig, medgörlig, öfverseende; s. XIV.
Siællsyna (Isl. *sialdsén*, *sjaldsédr*), sällsynt, rar, dyrbar.
Siæxtighi, sextio.
Sidhare (Isl. *sídr*), sidare, längre; s. 11.
Sidher, *sidha* (Isl. *sidr*), sed, bruk.
Signa (Lat. *signum*), göra korstecknet öfver något, välsigna; s. 66.
Signilse, ceremoni; s. 71.
Sijhwalft (Isl. *sivalr*), rundt; s. 70.
Silencium, tystnad, så kallades både uppehållet och stillatigandet emellan de olika messe-tiderna; s. 59, 60.
Sin, *syn* (Isl. *sinn*), gång; s. 17.
Sin, sinne, sinnelag; s. X.
Sionga, *siönga* (Isl. *syngia*), sjunga.
Siwkostufwnne, sjukrum; s. 24.
Sjyk (Isl. *siúkr*), sjuk.
Skælichet (Isl. *skil*), skälighet, redlighet, rättvisa; s. 16, 79.
Skær i, strider emot, förstör; s. 74.
Skærdagh, skärthorsdag; s. 72.
Skærlsloeeld (Isl. *skírslu-elldr*), skärseld.
Skaplara (Lat. *scapulare*), en krage, som betäckte endast axlarne; s. 3.
Skiben (Isl. *skipa*), inrättning, ordning; s. 81.
Skikkelse (Isl. *skick*), vana, ordning; s. 73.

Skinnare (Isl. ***skinnari***), garfvare; s. 36.
Skipa, skipi, stadga, bestämma, s. 82; insätta, s. 80; sätta, ställa, s. 69; indela, s. 78.
Skipbrota, skeppsbrutna; s. IV.
Skylla (Isl. ***skyllda***), afkasta, inbringa.
Skyllogh, förskylld, förtjent; s. 73.
Skynnom (Isl. ***skinn***), skinn, pelsverk.
Sköt (Isl. ***skiótt***), hastigt, snart; s. XII.
Sköt (Isl. ***skot***), vrå, hörn; s. 58.
Slætlicha (Isl. ***sléttr***), enkelt, ärligt, utan prål; s. 8.
Slætring (Isl. ***slátran***), slagt; s. 36.
Sniælle, sniellastir (Isl. ***snialldr***), duglig, förståndig, skicklig.
Span (Isl. ***spánn, spónn***), spann, ett mått, längden emellan lillfingret och tummen utspända.
Spöri, spyri (Isl. ***spyria***), spörja, fråga, utforska.
Stada, stædha, stadhanna (Isl. ***stadr***), städer, ställen, tillfällen.
Stækemedz (Isl. ***sticki***), dolk; s. 20.
Steghirhws (Isl. ***steikarhús***), stekarhus, kök; s. 2.
Strikith, hufvudkläde; ***striki sigh***, draga kapuschongen öfver hufvudet; s. 23.
Strwt (Isl. ***strútr***), mössa, kapuschong; s. 12.
Stuntom tyma (Isl. ***at stundu***), straxt, genast; s. 75.
Stökke, stökki (Isl. ***stycki***), stycke, bit.
Störk (Isl. ***styrkr***), styrka, krafter; s. 4.
Sua, suo, swo, så, likasom.
Sudh (Isl. ***sod***), soppa; s. 37.
Swala, svalka, vederqvickelse; s. 67.
Sykling (dimin. af Isl. ***sockr***), socka, strumpa.
Sylf (Isl. ***silfr***), silfver; s. 57.
Syna, sina; s. 66.
Synnodagh (Isl. ***sunnudagr***), söndag.
Sökiare (Isl. ***sóknari***), sakförare, advokat; s. 81.
Söknadagh (Isl. ***sykn-dagr***), söknedag.
Sölghia (Isl. ***sylgia***), häkta, spänne; s. 12.

T.

Tæmpra (Isl. *tempra*), temperera, styra, kufva; s. 79.
Tærz, messa, som sjöngs tredje timman på dagen, eller kl. 6 f. m.; s. 82.
Takins, *thakins*, 3. p. plur. præs. conj. af *taku*, taga.
Tall, tal, antal; s. 70.
Taluhws, samtalsrum; s. 23.
Taranna son, tårarnes son; så kallades en af Birgittas söner; s. XIII.
Tee (Isl. *tiá*), visa, bevisa.
Thaka, nå, räcka till; s. 58; intaga; s. 62
Tharflich (Isl. *þarfr*), nödvändig, behöflig; s. 38.
Thighin, 2 p. plur. præs. ind. af *thigha*, tiga, iakttaga tystnad; s. XII.
Tho (Isl. *þó*), likväl, dock, ehuruväl.
Thol (Isl. *þol*), tillåtelse, lof; s. VI.
Thola (Isl. *þoli*), lida, undergå.
Tholika, tåligt; s. XIV.
Tholike, *tholiche*, *tholikin*, *tholkin*, dylik, dylika, samma slags.
Thorfasta, *thörfasta* (Isl. *þurr* och *fasta*), afhålla sig från köttmat.
Thorsdagh (hælgha), Kristi himmelsfärdsdag; s. 72.
Thot (Isl. *thótt*, *thóat*), likväl, dock; *thot hwarist*, det oaktadt; s. 79.
Thranga, trängande, tryckande; s. 60; *thranger*, trång, åtsittande; s. 58. (Isl. *þrengia*, trycka, sammanhålla).
Thruskin (Isl. *þresking*), tröskning; s. 35.
Thwa (Isl. *þvó*), två, tvätta.
Thwæt, tvätt; s. 57.
Thwingd, tvång; s. 79.
Thyndra (Isl. *þýnri*), tunnare; s. XI.
Thysta, *thysto*, tystnad. Se: *Silencium*.
Thöm, dem; s. 61.
Thörft, nödtorft, behof.

Tidhagærdh (Isl. ***tídagiörd***), iakttagande af ***horæ***, tiderna, (se nästa ord); i allmänhet gudstjenst.
Tidhe (Isl. ***tidir***), tider, fester, böner, som voro bestämda för vissa fester.
Tilaughum (Isl. ***tillag***), tillägg, tillhörighet; s. 31.
Tilbindas, tillförbindas, förpligtas, åläggas; s. 60, 69.
Tilburdhe, började, ernade; s. VI.
Tilböria, börja; s. 61.
Tilstaa, tillhöra någon, vara till någons tjenst.
Tok, impf. af ***taka***, taga; s. XVII.
Tonsura, tonsur, hårets afrakning midt på hufvudet; s. 71.
Treem, ***trem***, tre.
Trinitatis, ***sancte*** (aptna), helga trefaldighets afton.
Tw, ***twe***, ***twee*** (Isl. ***tveir***), två, tvenne.
Tyma, timme, stund.

V, W.

W, utur; ***faara w***, aflägga, afkläda sig; s. 66.
Waakn, ***waknom*** (Isl. ***vokn***), vapen; s. IX, 20.
Wadha, ***wadhom*** (Isl. ***vá***), våda, fara; s. IV, 59.
Wdhan, ***wdhen***, utan, utom.
Wæghin, sidan; s. 64, 70.
Wækna, väpna, utrusta; s. IX.
Wælloghir (Isl. ***valldr***), väldig; s. IX.
Wæna (Isl. ***væni***), beskylla, misstänka, ana; s. VI.
Wær, värre; s. XII.
Wærdhelichet (Isl. ***verdleikr***), högt stånd, värdighet, förtjenst; s. II, 74.
Wærdzskap, gemenskap, umgängelse; s. XII, XIX.
Wærio (Isl. ***vari***), förvar, vård.
Wærnare, beskyddare, hjelpare; s. 81.
Wald (Isl. ***walld***), våld; ***frælst vald***, fri vilja, magt; s. 74.
Wanhopas, misströsta, vara utan hopp; s. IX.
Wanlika, vanligen, efter sin vana; s. 57, 61, 75.
Wanrökt (Isl. ***vanrækt***), försummelse, vårdslöshet; s. 27.
Wansanlikhet, vanskligbet, vexling; s. XIX.
Wanskens (Isl. ***væni***), beskyllas, misstänkas; s. 16.

Wanskilse, vanskötsel; s. 27.
Wansklicha (Isl. *van*), svag, bräcklig; s. 7.
Wara (Isl. *veria*, skydda, *ver*, var, öfverdrag), öfverdraga; s. 57.
Waradh (Isl. *wara*, varna), varnad; s. 28.
Warkunna, sörja för, draga försorg om; s. 78.
Warilse (Isl. *wareygd, varhugi*), varsamhet, aktsamhet; s. 66.
Warefru aptna, aftonen före Vårfrudag, hvilken firades den 15 Augusti; s. VIII.
Watn, tårar, gråt; s. XIII.
Venia, ad veniam, aflösning, syndaförlåtelse; s. 68.
Widfrögdh (Isl. *vidfrægr*), vidtfrejdad, namnkunnig, berömd.
Vidher, i afseende på; s. 63, *vidhir*, invid; s. XIV.
Widhergaa, vidgå, bekänna; s. 73.
Vidhersigha, öfverenskomma, aftala; s. 63.
Vidhertalan, samtal; s. II.
Vidherthorft, behof, nödvändighet.
Vidhirkænno, kännedom, erkännande; s. XV.
Vidhirla (Isl. *vida*), vidt och bredt; s. XXI.
Vigiliæ, egentl. de messor, hvilka afsjöngos natten före sön- eller högtidsdagar; äfvenså de religionsöfningar, som anställdes vid begrafningar; s. 8.
Wil, wijl (Lat. *velum*), slöja.
Wilt faara, fara vilse, begå felsteg, bryta mot klosterreglor, m. m.; s. 71.
Win, *Wyn* (Isl. *win*), vän; acc. pl. *wina*, vänner; s. 4.
Windögha (Isl. *vindauga*), vindöga, fönster.
Wit (Isl. *vit*), vetskap; s. 29.
Wkw (Isl. *víka*), vecka.
Vmbar, impf. af *umbera*, fördraga, tåla, lida, utstå.
Wmfæmpnir, vmfæmpnilse (Isl. *umfadma*), omfatta, omfamna, omfamning.
Vmgik, vistades; s. XVI.
Wmpnyngo (Isl. *yfir*), ymnig, rik; s. 75.
Vmskipa, förändra, förvandla; s. X, XI.
Vmstridhas, jemföras; s. XV.

Vnda, gen. plur. (Isl. *und*), sår; s. 70.
Vndi, præp. under.
Vndirstandilse (Isl. *undirstanda*), förstånd; s. X, 67.
Wnnen, öfverbevist, öfvertygad; s. 73.
Vphoff (Isl. *upphaf*), upphof, början; s. 57.
Vpnöt, uttröttad, medtagen; s. XX.
Wtstædha, uthyra, arrendera ut; s. 33.

Y.

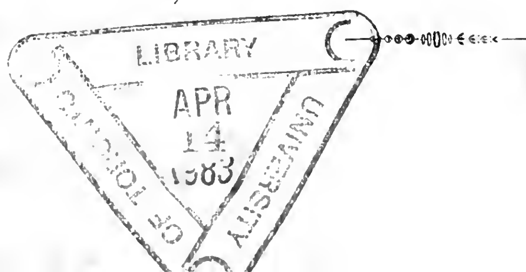
Yæfra, betvifla, bestrida, göra invändning emot; s. 63.
Ympnith, *ympnyngo*, ymnigt, tillräckligt, i öfverflöd.
Ynne, inne; s. 75.
Ynnen, inom; s. 69.
Ypnum (öppet), högt; s. 68.
Yrth (Isl. *urt*), ört; s. II.

Æ.

Ae, *Ææ* (Isl. *æ*), alltid, städse, oafbrutet.
Æggian, frestelse, retelse; s. 74.
Æmwæl (Isl. *jafnvel*), jemväl; s. 75.
Æn (Isl. *enn*), än, s. 9; men, s. 10; om, s. 69; *Æn tha*, ändock, ehuru, s. 9.
Ænkte, icke, ingenting, s. 76.
Ænnit (Isl. *enni*), panna; s. 58.
Æntlitith (Isl. *andlit*), anlete, ansigte; s. 58.
Æptirkomarom (Isl. *Aftrkoma*), efterkommande.
Ærfuode (Isl. *arvidi*), arbete, möda, plåga.
Ærlikæ, rättskaffens; s. 80.
Ærmana (Isl. *armr*), ärmar; s. 12, 57.
Æryndom, ärender, göromål; s. 72.

Ö.

Ödmiukt, *öthmiykt*, ödmjukhet, gen. sing *öthmiyktynna*.
Öfverværlle, öfvervåld; s. 76.
Ökilsom (Isl. *auki*), förökelse.
Örnagaat (Isl. *eyra*, öra och *koddi*, kudde), örngått; s. 11, 57.

Til at thessin
forscrifno ærinde mere wisso witne oc stadhfæstilse
tha latum the thera conuentz insighle mz theras witu oc
allas theras samthykkio at hengias vndir tryggin til
witnisbyrdh for thessa book ödhmiukelika bidhiande hwar
ælskelikan fadhir mz gudz nadh biscop nu j lincöpinge theras
ordinarii oc domara innzaka oc stadhfesta thena forskrifna
reghlo oc reghlo stadhga oc gifua thz til oppit sitt breff oc sin
insighle at sua giort ær gudhi til hedhers jomfru marie oc sancte
byrgitte til loff oc æro nu oc ewerdhelika Ok for bätra andrum
allo systra oc brödhra til hughnadh oc bestand j allo godho
Ludath oc scrifuath ær alt thetta Anno dni Mcdl gudz byrdh
... a sancti martins afton

Utdelas kostnadsfritt
åt Fornskrift-Sällskapets Ledamöter.

Priset för Köpare . . . netto 1 R:dr 32 sk. B:co.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 27 25 01 007 0